

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ
ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΡΙΤΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

Σπύρος Ι. Παπασπύρου
Ζωγράφος
Καθηγητής Εφαρμογών ΤΕΙ/ΗΠ.

Π Λ Α Τ Ω Ν Ο Σ

- 1. ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ**
- 2. ΚΡΙΤΩΝ**

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

**ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ**

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Α Θ Η Ν Α Ι 1 9 6 7

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος τοῦ Πλάτωνος.

Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 427 π.Χ. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ Ἀρίστων καὶ Περικλείδης κατήγοντο ἐξ εὐγενῶν, πλουσίων καὶ ἀρχαίων γενῶν τῆς Ἀττικῆς.

Λόγῳ τῆς καταγωγῆς του ταύτης ἔτυχεν ὁ Πλάτων ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως. Παρὰ τὰ ἄλλα δὲ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, τὰ ὅποια συνετέλεσαν εἰς τὴν προκοπὴν καὶ εύδοκιμησιν αὐτοῦ ὡς μαθητοῦ, ἥτο προικισμένος καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῆς καὶ ποιητικῆς διαθέσεως, ἡ ὅποια κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐξεδηλώθη εἰς ποιητικὰ δοκίμια.

Είκοσαετής περίπου ὁ Πλάτων ἐγκατέλιπε τὴν ποίησιν καὶ ἐτράπη εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τοῦ νεαροῦ Πλάτωνος συνετέλεσεν ἡ προσωπικότης τοῦ Σωκράτους, παρὰ τῷ ὅποιώ προσελθὼν ἐμαθήτευσε περὶ τὰ 10 ἔτη. Ἀλλὰ καὶ ἄλλος λόγος παρώρμησεν αὐτὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Αἱ οἰκογενειακαὶ παραδόσεις ἀφ' ἐνδεῖς, ἡ ἴδιαζουσα πρὸς τὴν γενέθλιον πόλιν ἀγάπη ἀφ' ἐτέρου, ἐγέννησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν πόθον πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξέθρεψαν τὸ μέγα δύνειρον τῆς ζωῆς του, δύως ἀναμορφώση τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς ἴδιας πατρίδος καὶ ὀλοκλήρου τοῦ ἐλληνικοῦ κόσμου διὰ τῆς φιλοσοφίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου διδασκάλου (399 π.Χ.) φοβηθεὶς, μήπως καταδιωχθῇ, κατέφυγε μετ' ἄλλων μαθητῶν πρὸς τὸν σωκρατικὸν Εὔκλείδην εἰς τὰ Μέγαρα. Βραδύτερον περιηγήθη τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρήνην, διὰ νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν περιθρύλητον αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν καὶ πλουτίσῃ τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις του διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὸ διάσημον Κυρηναῖον μαθηματικὸν Θεόδωρον. Περὶ δὲ τὸ 388 ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Κάτω Ιταλίαν, ἵνα μυηθῇ εἰς τὴν πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου. Εἰς τὰς πρὸς Σικελίαν ταύτας ἀποδημίας του ὅθησε τὸν φιλόσοφον ἡ ἐλπίς, διὰ τῆς ἀρχῆς τῶν τυράννων θὰ κατώρθωνε νὰ πραγματώσῃ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν, τὴν ὀργάνωσιν δηλ. πολιτείας ὑπὸ

άρχοντα ἐμφορούμενον σωφροσύνης καὶ φιλοσοφικοῦ πνεύματος. 'Αλλ' εἰς τὰς προσδοκίας του ταύτας διεψεύσθη ὁ Πλάτων. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀποδημίας ἤλθεν εἰς ρῆξιν πρὸς τοὺς τυράννους. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου παρεδόθη εἰς τὸν Σπαρτιάτην Πόλιν καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πωληθῇ ὡς δοῦλος ἐν Αἰγίνῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ νεωτέρου ἔξεδιώχθη ἐκ τῆς αὐλῆς. 'Εν τούτοις παρὰ τὰς περιπετείας ταύτας αἱ ἀποδημίαι τοῦ Πλάτωνος εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἀπέβησαν δι' αὐτὸν εὐεργετικαὶ ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς φιλοσοφικῆς τελειώσεως αὐτοῦ. 'Εκ τῆς ἀναστροφῆς δηλ. πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλοσοφικόν του σύστημα, ἐπὶ τοῦ ὄποιου εἶναι καταφανής ἡ ἐπιδρασίς τῆς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρα ἵδιᾳ εἰς τὴν περὶ ψυχῆς καὶ ἀριθμῶν θεωρίαν.

'Επανελθὼν ὁ Πλάτων εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν ἀποδημίαν (387 π.Χ.) ἴδρυσεν εἰς κατάφυτον χῶρον ἔξω τοῦ Διπύλου, τὴν Ἀκαδήμειαν (ΝΔ τοῦ Κοιλωνοῦ), φιλοσοφικὴν σχολήν, ἡ ὅποια ἐκ τοῦ ὄνόματος τῆς θέσεως ἐκλήθη καὶ αὐτὴ Ἀκαδήμεια. 'Εν τῇ γαλήνῃ τοῦ περιβάλλοντος τῆς σχολῆς ὁ Πλάτων ἀφωσιώθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν πολυπληθῶν μαθητῶν του καὶ τὴν συγγραφὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων του, ἐκ τῶν ὄποιων μανθάνομεν τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα.

'Ογδοηκοντούτης τὴν ἡλικίαν καὶ διατηρῶν ὅλην τὴν ἀνθηρότητα τοῦ νοῦ ἀπέθανεν αἰφνιδίως τῷ 347 π.Χ. καὶ ἐτάφη παρὰ τὴν Ἀκαδήμειαν, ἡ ἀκριβής θέσις τῆς ὄποιας ἀπεκαλύφθη ἐσχάτως.

2. Συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος.

Γνήσια συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος σώζονται μέχρις ἡμῶν 36 δλα, ἐκτὸς τῆς Ἀπολογίας, ἐν διαλογικῇ μορφῇ. 'Εξαιρέσει τῶν Νόμων, εἰς ὃλους τοὺς διαλόγους τὴν συζήτησιν διευθύνει ὁ Σωκράτης, τοῦ ὄποιου τὴν διαλογικὴν διδασκαλίαν ἐμιμήθη ὁ φιλόσοφος καὶ διδάσκων καὶ γράφων. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἐρευνῶνται ὅλα τὰ σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ, ἥθικου καὶ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπτύσσονται αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος ὡς ἵδεαι αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους.

"Ἐκαστος τῶν διαλόγων ἐπιγράφεται ἐκ τοῦ ὄνόματος τοῦ σπουδαιοτέρου μετὰ τὸν Σωκράτη ἐκ τῶν διαλεγομένων προσώπων, π.χ. Πρωταγόρας, Γοργίας, Φαίδων, Κρίτων κλπ.

3. Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Πλάτωνος Ἀπολογίαν Σωκράτους.

α) Τὰ πρὸ τῆς ἀπολογίας.

Ο Σωκράτης (469 - 399 π.Χ.), τοῦ ὁποίου τὴν αὐτοβιογραφίαν τρόπον τινὰ θὰ παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν Ἀπολογίαν του, ἐκτὸς τῶν πολυπληθῶν θαυμαστῶν καὶ ἀφωσιωμένων φίλων εἶχε καὶ ἔχθρούς θανασίμους.

Τῷ 399 π.Χ. τρεῖς ἐκ τῶν ἔχθρῶν αὐτοῦ, ὁ Μέλητος, νεαρὸς καὶ ἀσημος ποιητής, ὁ Ἀνυτος, βιομήχανος καὶ πολιτευόμενος, καὶ ὁ Λύκων, ἀδόκιμος δῆτωρ, ὑπέβαλον διὰ τοῦ Μελήτου γραφήν, ἡτοι μήνυσιν, ἀσεβείας κατὰ τοῦ Σωκράτους. Τὸ αἰτιολογικὸν τῆς κατηγορίας ἦτο, ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς Θεούς, τοὺς ὁποίους παρεδέχετο ἡ πολιτεία, καὶ ὅτι διέστρεψε τὴν ψυχὴν τῶν νεαρῶν μαθητῶν του καὶ ὠδήγει εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ως προσῆκον τίμημα, δηλαδὴ ποινὴ, διὰ τὸ καταγγελόμενον ἀδίκημα ὥριζετο εἰς τὴν μήνυσιν ὁ θάνατος.

Ἡ γραφὴ τοῦ Μελήτου ἐπεδόθη κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας εἰς τὸν ἄρχοντα βασιλέα — ἔνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, — εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγοντο τὰ ἀδικήματα ἀσέβειας.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς καταγγελίας ἐκλήθησαν οἱ ἀντίδικοι ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος βασιλέως. Ἀφοῦ δὲ ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ κατηγορία, διὸ μὲν Μέλητος ἐβεβαίωσεν ἔνορκως — ἀντωμόσατο, κατὰ τὸν δικαινικὸν ὅρον — τὸ περιεχόμενον τῆς καταγγελίας, διὸ δὲ Σωκράτης ἐνόρκως ἐπίσης ἀπέκρουσε τὴν ἀποδιδομένην κατηγορίαν. Συγχρόνως ἐδήλωσαν καὶ οἱ δύο, ὁ Μέλητος, ὅτι θὰ παραστῇ εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν καὶ προφορικῶς, ὁ Σωκράτης, ὅτι θὰ προσέλθῃ κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἵνα ἀπολογηθῇ.

Μετὰ ταῦτα ἡ ὑπόθεσις ἤκολούθησε τὴν κανονικὴν ὁδόν. Παρεπέμφθη δηλ. εἰς τὴν Ἡλιαίαν, τῆς ὁποίας ἐν τμῆμα ἐκ 501 δικαστῶν ἔμελες νὰ τὴν ἐκδικάσῃ.

Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν δικάσιμον ὁ Σωκράτης, ἐλεύθερος μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἀφοῦ δὲ προηγήθησαν αἱ ἀπαραίτητοι διατυπώσεις καὶ οἱ κληρωθέντες δικασταὶ κατέλαβον τὰς ἔδρας τῶν, πρῶτος ὁ Μέλητος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνέπτυξε

τὸ κατηγορητήριον. Μετ' αὐτὸν οἱ δύο ἄλλοι συγκατήγοροι "Ανυτος καὶ Λύκων συνηγόρησαν ἵνα ἐδευτερολόγησαν, (ὅπως ἐλέγετο εἰς τὴν νομικὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων περὶ ἔκεινων, οἱ δποῖοι ἐλάμβανον τὸν λόγον διὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ κατηγορητήριον). Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν ἀρχικὴν ἔγγραφον κατηγορίαν προσέθεσεν ὁ Μέλητος διὰ ζώσης καὶ νέα στοιχεῖα. Ιδιαιτέρως, φαίνεται, ἐπόνισεν, ὅτι ὁ Σωκράτης παρώτανε τοὺς νέους νὰ περιφρονοῦν τὸ καθεστώς πολίτευμα καὶ ἐπὶ πλέον, ὅτι δύο διεστραμμέναι φύσεις, ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, ὑπῆρξαν μαθηταὶ του. Συγχρόνως ὥρισεν ἐκ νέου τὴν ποινήν, ἡ δποία κατὰ τὴν κρίσιν του ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν Σωκράτη, αὕτη δὲ ἦτο ὁ θάνατος.

Μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὁ Σωκράτης νὰ ἀπολογηθῇ. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι καίτοι οἱ μαθηταὶ τοῦ φιλοσόφου εἶχον μεριμνήσει νὰ παρασκευάσουν εἰς αὐτὸν ἀπολογίαν διὰ δοκιμωτάτου λογογράφου, τοῦ Λυσίου, συντεταγμένην καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς δικανικῆς ρητορείας, ὁ Σωκράτης ἤρνήθη νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ. Μὲ τὴν συνείδησιν ἤρεμον ἐδήλωσεν, ὅτι τὴν ἀπολογίαν του παρεσκεύαζεν ὁ ἔδιος διὰ βίου πράττων ἀείποτε τὸ ἀγαθόν.

Β) Ἡ ἀπολογία.

Ἡ ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, ὅπως συνέθεσε καὶ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ Πλάτων, διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον (κεφ. 1-24) ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἀπολογίαν, διὰ τῆς δποίας ὁ Σωκράτης ἀνατρέπει μίαν πρὸς μίαν τὰς κατηγορίας τῶν ἀντιδίκων του. Τὸ δεύτερον (κεφ. 25-28) περιέχει τὰς ἀντιπροτάσεις τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς ἐπιβλητέας εἰς αὐτὸν ποινῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου διὰ ψηφοφορίας, ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἔνοχον τῆς ἀποδιδομένης κατηγορίας. Τὸ τρίτον, τέλος (κεφ. 29-33), τὸ ὄποιον ἐλέχθη μετὰ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν τοῦ δικαστηρίου, δι' ἣς ἐπεβλήθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, εἶναι προσλαλιὰ πρὸς τοὺς καταδικάσαντας καὶ τοὺς ἀθωώσαντας αὐτὸν δικαστάς.

Π Λ Α Τ Ω Ν Ο Σ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ (ΗΘΙΚΟΣ)

1. "Ο τι μὲν ὑμεῖς, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων, οὐκ οἶδα· ἔγώ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαχθόμην· οὕτω πιθανῶν ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι· μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὃν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ὡς ἔλεγον, ὡς χρὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὅντος λέγειν· τὸ γάρ μη αἰσχυνθῆναι, δτὶ αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἕργῳ, ἐπειδὰν μηδ' ὁπωστιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτο μοι εἴδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέγειν τὸν τἀληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γάρ τοῦτο λέγουσιν, δύμολογοίην ἀν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι φίτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἔγὼ λέγω, ή τι ή οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, φίμασί τε καὶ ὀνόμασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι· πιστεύω γάρ δίκαια εἶναι ἀλέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως· οὐδὲ γάρ ἀν δήπου πρέπει, ὡς ἄνδρες, τῇ ήλικίᾳ ὥσπερ μειρακίω πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι· καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐάν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητε μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἔνεκα. ἔχει γάρ οὗτωσιν

έγω πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἵη γεγονὼς ἔβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως· ὡσπερ οὖν ἂν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὅν, ξυνεγιγνώσκετε δήπου ἂν μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἴσπερ ἐτεθράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὡς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἐᾶν· ἵσως μὲν γὰρ χείρων, ἵσως δὲ βελτίων ἀν εἴη· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μή· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή, ῥήτορος δὲ τάληθῆ λέγειν.

2. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιος εἴμι ἀπολογήσασθαι, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους κατηγόρους, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὕστερους· ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἥδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθέες λέγοντες, οὓς ἔγω μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ "Ανυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, διὰ ἄνδρες, οἵ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἔπειθόν τε καὶ κατηγόρουν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθέες, ὡς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνήρ, τά τε μετέωρα φροντιστής καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἀπαντα ἀνεζητηκώς καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν· οὗτοι, διὰ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοί εἰσί μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἡγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτά εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἥδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ἦν ἀν μάλιστα ἐπιστεύσατε παῦδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός· ἔτι πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἶον τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴς τις κωμῳδοποιὸς τυγχάνει ὅν· ὅσοι δὲ φθόνω καὶ διαβολῆ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμέ-

νοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντων ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ γάρ ἀναβιβάσασθαι οἶόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξαι οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποχρινομένου. ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγόρους γεγονέναι, ἔτέρους μὲν τοὺς ἅρτι κατηγορήσαντας, ἔτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἱ θῆτε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτον με ἀπολογήσασθαι· καὶ γάρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἤκουόσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. εἰεῖν· ἀπολογητέον δή, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἔξελέσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως δλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἀν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἀμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸς χαλεπὸν εῖναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἶόν ἐστιν· ὅμως τοῦτο μὲν ἵτω ὅπῃ τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

3. Ἐναλάβωμεν οὖν ἔξ ἀρχῆς, τὶς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἔξ ἦς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἢ δὴ καὶ πιστεύων Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἰεῖν· τὶ δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγόρων τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τά τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐρανία καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστι· ταῦτα γάρ ἐωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἔκει περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὃν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαίτω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἰς τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν, μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι·

ἀλλὰ γάρ ἐμοὶ τούτων, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δὲ αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, δσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοι εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτων, γνώσεσθε, δτι τοιαῦτ' ἔστι καὶ τἄλλα περὶ ἐμοῦ, ἢ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

4. Ἐλλὰ γάρ οὔτε τούτων οὐδέν ἔστιν, οὐδέ γ' εἴ τινος ἀκηκόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές· ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἶστις τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους ὥσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντῖνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος. τούτων γάρ ἔκαστος, ὡς ἄνδρες, οἶστις τ' ἔστιν ίών εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἵτις ἔξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προΐκα ξυνεῖναι ὡς ἀν βούλωνται, τούτους πείθουσι, τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας καὶ χάριν προσειδέντας. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἔστι Πάριος ἐνθάδε σοφός, διν ἐγὼ ἥσθιόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γάρ προσελθόντων ἀνδρί, δις τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· τοῦτον οὖν ἀνηρόμην—ἔστὸν γάρ αὐτῷ δύο υἱέες—‘ὦ Καλλία’, ἦν δ' ἐγὼ, ‘εἰ μέν σου τὰ υἱέες πώλω ἢ μόσχω ἐγενέσθην, εἰχομεν ἀν αὐτοῖς ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, δις ἔμελλεν αὐτῷ καλώ τε καὶ ἀγαθώ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετήν· ἦν δ' ἀν οὗτος ἢ τῶν ἵππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἔστον, τίνα αὐτοῖς ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τις τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς, ἐπιστήμην ἔστιν: οἷμαι γάρ σε ἐσκέφθαι διὰ τὴν τῶν οἰλέων ιτεῖται ζητεῖν τις, ἔρην ἐγώ, ‘ἢ οὐ;’ ‘πάνυ γε’, ἢ δ'

ὅς. ‘τίς’ ἦν δ’ ἔγώ, ‘καὶ ποδαπός, καὶ πόσοις διδάσκει;’ ‘Εὔηνος’, ἔφη, ‘ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν.’ καὶ ἔγὼ τὸν Εὔηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκει. ἔγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡβρυνόμην ἄν, εἰ ἡπιστάμην ταῦτα· ἀλλ’ οὐ γάρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

5. ‘Ὑπολάβοι ἀν οὖν τις ὑμῶν Ἰσως· ἀλλ’, ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τὶ ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γέγόνασιν; οὐ γάρ δήπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἀλλων περιττότερον πραγματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί· λέγε οὖν ἡμῖν, τὶ ἐστιν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν.’ ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων, καὶ γὰρ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι, τί ποτ’ ἐστὶ τοῦτο, οὐδὲν πεποίηκεν τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δή. καὶ Ἰσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παιζειν εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἔγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι’ οὐδὲν ἀλλ’ ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν Ἰσως ἀνθρωπίνη σοφία. τῷ δόντι γάρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δέ τάχ’ ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ’ ἀνθρωπον σοφίαν σοφοὶ εἴεν, ἢ οὐκ ἔχω, τὶ λέγω· οὐ γάρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι, ἀλλ’ ὅστις φησὶν ψεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καί μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσῃτε, μηδὲ ἀν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γάρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἀν λέγω, ἀλλ’ εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστι σοφία καὶ οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε που. οὗτος ἐμός τε ἐταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἐταῖρός τε καὶ ξυνέψυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ’ ὑμῶν κατῆλθε· καὶ ἴστε

δή, οὗτος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὃ τι ὁρμήσειε. καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι· καὶ, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, δῶς ἀνδρες! ἤρετο γάρ δή, εἴ τις ἔμου εἶη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Ηὐθία μηδένα σοφώτερον εἶναι· καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὔτοσὶ μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε.

6. Σκέψασθε δέ, δῶν ἔνεκκα ταῦτα λέγω· μέλλω γάρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ δικαιολή γέγονε. ταῦτα γάρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὐτωσί· τί ποτε λέγει ὁ θεὸς, καὶ τί ποτε αἰνίτεται; ἐγὼ γάρ δὴ οὕτε μέγα οὕτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὁν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γάρ δήπου ψεύδεται γε· οὐ γάρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡπόρουν, τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόγις πάντι ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἥλθον ἐπὶ τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθι, εἴπερ που, ἐλέγχων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ ὅτι οὔτοσὶ ἔμου σοφώτερός ἐστι, σὺ δὲ ἐμὲ ἔφησθι· διασκοπῶν οὖν τοῦτον - δόνδικτε γάρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἢν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπειθον, δῶς ἀνδρες! Αθηναῖοι, — καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὔτος ὁ ἀνήρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἐκυρῷ, εἶναι δὲ οὐ. κάπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οὕτοι μὲν εἶναι σοφός, εἴη δὲ οὐ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηγθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων πρὸς ἐμαυτὸν δὲ οὖν ἀπιών ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γάρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κἀγαθὸν εἰδέναι, ἀλλ' οὔτος μὲν οἱεταί τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὕτος οἶδα, οὐδὲ οἴμαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι, ἀ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴμαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἥταν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων.

εἶναι, καὶ μοι ταῦτὰ ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἐνταῦθα κἀκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηγόρωμην.

7. Μετὰ ταῦτ' οὖν ἡδη ἐφεξῆς ἦτα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ γυπούμενος καὶ δεδιώς ὅτι ἀπηγόρωμην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἔδοκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι· ἵτεον οὖν σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τὸ λέγει, ἐπὶ ἀπαντας τοὺς τι δοκοῦντας εἰδέναι. καὶ νὴ τὸν κύνα, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι — δεῖ γάρ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ λέγειν — ἢ μὴν ἐγὼ ἐπαθόν τι τοιοῦτον οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι δλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες φαυλότεροι ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γάρ τοὺς πολιτικοὺς ἦτα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τούς τε τῶν τραγῳδῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὅντα. ὁναλμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἢ μοι ἔδοκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ὃν αὐτούς, τὸ λέγοιεν, ἵνα ἄμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἶπεῖν, ὃ ἄνδρες, τἀληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον· ὡς ἐπος γάρ εἰπεῖν, δλίγου αὐτῶν ἀπαντες οἱ παρόντες ὃν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὃν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν δλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφίᾳ ποιοῖεν, ἢ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ γρησμῳδοί· καὶ γάρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἵσασι δὲ οὐδὲν ὃν λέγουσιν· τοιοῦτόν τι μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καὶ ἄμα ἡσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τᾶλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἢ οὐκ ἡσαν. ἀπῆτα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι φπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

8. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας ἥτι· ἔμαυτῷ γάρ ξυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ώς ἔπος εἰπεῖν. τούτους δέ γ' ἥδη, ὅτι εὑρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους· καὶ τούτου μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἡπίσταντο, ἢ ἐγὼ οὐκ ἡπίσταμην, καὶ μου ταύτη σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτον μοι ἔδοξαν ἔχειν ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἔκαστος ἡξίου καὶ τἄλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι, καὶ αὐτῶν, αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν· ὡστ' ἔμὲ ἔμαυτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ, πότερα δεξαίμην ἀν οὔτως, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν, μήτε τι σοφὸς ὁν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθῆς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφότερα, ἢ ἐκεῖνοι ἔχουσιν, ἔχειν· ἀπεκρινάμην οὖν ἔμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ, ὅτι μοι λυσιτελοῦ, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν.

9. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθειαί μοι γεγόνασι καὶ οἵτι χαλεπώταται καὶ βαρύταται, ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὅνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι· οἴονται γάρ με ἐκάστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἢ ἀν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ὃ ἄνδρες, τῷ ὅντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία δλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, προσκεχρῆσθαι δὲ τῷ ἔμῷ δνόματι, ἔμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἀν εἰ εἴποι, ὅτι οὗτος ὑμῶν, ὃ ἀνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις, ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἀξιός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτα οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιιών ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξένων ὃν τινα οἴωμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι μὴ δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἐστι σοφός· καὶ ὑπὸ ταύ-

της τῆς ἀσχολίας οὕτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαι μοι σχολὴ γέγονεν ἀξιον λόγου οὕτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρίᾳ εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἵς μάλιστα σχολὴ ἔστιν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἴτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν· κἀπειτα, οἶμαι, εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐχ αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τις ἔστι μιαρώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ τι ποιῶν καὶ ὃ τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζειν καὶ τὸν ἥττῳ λόγον κρείττῳ ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἀν ἔθελοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίγνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἀτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ἔντεταγμένως καὶ πιθκνῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπλεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὕτα καὶ πάλαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητος μοι ἐπέθετο καὶ "Ανυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, "Ανυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων, ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ οἶος τ' εἴην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν. ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθη, καὶ ὑμᾶς οὕτε μέγα οὕτε μικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος, καίτοι οἶδα σχεδόν,

ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· δὲ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἡ ἐμὴ καὶ τὰ αἴτια ταῦτα ἐστιν καὶ ἐάντε νῦν ἐάντε αὗθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὑρήσετε.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοι μου κατήγοροι κατηγόρουν, αὕτη ἔστω ἵκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόποιον, ὡς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὗθις γάρ δή, ὥσπερ ἐτέρων τούτων ὄντων κατηγόρων, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν· ἔχει δέ πως ὅδε· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὓς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἔτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἔγκλήματος ἐν ἔκαστον ἔξετάσωμεν. φησὶ γάρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δέ γε, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ῥᾳδίως εἰς ἀγῶνα καθιστάς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὃν οὐδὲν τούτῳ πώποτε ἐμέλησεν· ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι.

12. Καί μοι δεῦρο, ὁ Μέλητε, εἰπέ· ἄλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; «ἔγωγε». οὐθὲ δὴ νῦν εἰπὲ τούτοις, τὶς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ· δῆλον γάρ ὅτι οἰσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γάρ διαφθείροντα ἔξευρών, ὡς φήσι, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα οὐθὲ εἰπὲ καὶ μήνυσον αὐτοῖς, τὶς ἐστιν. δρᾶς, ὁ Μέλητε, ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ ἵκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὁ γαθέ, τὶς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; «οἱ νόμοι». ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὁ βέλτιστε, ἀλλὰ τὶς ἀνθρωπος,

ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. «οὗτοι, ὡς Σώκρατες, οἵ δικασταί». πῶς λέγεις, ὡς Μέλητε; οἶδε τοὺς νέους παιδεύειν οἵοι τε εἰσι καὶ βελτίους ποιοῦσι; «μάλιστα». πότερον ἀπαντεῖς ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἵ δ' οὓς; «ἀπαντεῖς». εὖ γε νὴ τὴν "Ηραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὡφελούντων. τὶ δὲ δή; οἶδε οἵ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν ἢ οὓς; «καὶ οὗτοι». τὶ δὲ οἱ βουλευταί; «καὶ οἱ βουλευταί». ἀλλ' ἄρα, ὡς Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κάκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἀπαντεῖς; «κάκεῖνοι». πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλούς κἀγαθούς ποιοῦσι πλὴν ἔμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω· οὕτω λέγεις; «πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω». πολλὴν γ' ἔμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν, καὶ μοι ἀπόκριναι· ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἀνθρωποι εἴναι, εἰς δὲ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τούναντίον τούτου πᾶν εἰς μέν τις ὁ βελτίους οἵος τ' ὃν ποιεῖν ἢ πάνυ δλίγοι, οἱ ἵππικοι, οἱ δὲ πολλοί, ἐὰν περ ἔυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὡς Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζώων; πάντως δήπου, ἐάντε σὺ καὶ "Ανυτος οὐ φῆτε, ἐάντε φῆτε· πολλὴ γάρ ἀν τις εὐδαίμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἰς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὡφελοῦσιν. ἀλλὰ γάρ, ὡς Μέλητε, ἕκανῶς ἐπιδείκυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὃν ἔμε εἰσάγεις.

13. "Ετι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὡς πρὸς Διὸς Μέλητε, πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἀκμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς ἢ πονηροῖς; ὡς τἄν, ἀπόκριναι· οὐδὲν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ· οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; «πάνυ γε». ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ἔυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὡφελεῖσθαι;

ἀποκρίνυσυ, ὃ ἀγαθέ· καὶ γάρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνασθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; «οὐ δῆτα». φέρε δή, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἔκόντα ἢ ἄκοντα; «ἔκόντα ἔγωγε». τὶ δῆτα, ὃ Μέλητε; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἴ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε ὥν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἔσυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν, ἔγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακόν ἔκῶν ποιῶ, ὡς φῆς σύ; ταῦτα ἔγὼ σοι οὐ πείθομαι, ὃ Μέλητε, οἷμαι δὲ οὐδὲ ἀλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω ἢ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὥστε σύ γε κατὰ ἀμφότερα ψεύδει· εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἔστιν, ἀλλὰ ἴδιᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν· δῆλον γάρ ὅτι, ἐάν μάθω, παύσομαι δὲ γε ἄκων ποιῶ, σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἡθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἱ νόμος ἔστιν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.

14. Ἀλλὰ γάρ, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἥδη ἔστιν, ὃ ἔγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελήτῳ τούτων οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πώποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ λέγε ἥμιν, πῶς με φῆς διαφθείρειν, ὃ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δῆλον δὴ ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἦν ἔγραψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἔτερα δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω; «πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω». πρὸς αὐτῶν τοῖνυν, ὃ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὃν νῦν ὁ λόγος ἔστιν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τουτοισί. ἔγὼ γάρ οὐ δύναμαι

μαθεῖν, πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναι τινας θεούς, καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεούς, καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταῦτη ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὕσπερ γε ἡ πόλις, ἀλλὰ ἐτέρους, καὶ τοῦτ' ἔστιν, διὸ μοι ἐγκαλεῖς, δτὶ ἐτέρους· ἡ παντάπασι με φῆς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεούς τούς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν; «ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεούς». Ὡς θαυμάστε Μέλητε, ἵνα τὶ ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεούς εἶναι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι; «μὰ Δί', ὡς ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν». Ἀναξαγόρου οἴει κατηγορεῖν, ὡς φίλε Μέλητε, καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἵει αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε οὐκ εἰδέναι, δτὶ τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μανθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίστε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς δρυχήστρας πριαμένοις Σωκράτους καταγελᾶν, ἐὰν προσποιηταὶ ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἀτοπα δύνται; ἀλλ', ὡς πρὸς Διός, οὐτωσὶ σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; «οὐ μέντοι μὰ Δία οὐδ' ὅπωστιοῦν». ἀπιστος γ' εἰ, ὡς Μέλητε, καὶ ταῦτα μέντοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ γάρ δοκεῖ οὔτοσί, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστῆς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γάρ ὥσπερ αἰνιγμα τὸντιθέντι διαπειρωμένῳ· «ἄρα γνώσεται Σωκράτης διὸ σοφὸς δή ἐμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί' ἐμαυτῷ λέγοντος, ἡ ἔξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας»; οὕτος γάρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς ἑαυτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἀνεὶ εἰποι· ἀδικεῖ Σωκράτης θεούς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεούς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἔστι παίζοντος.

15. Ξυνεπισκέψασθε δὴ, ὡς ἄνδρες, ἡ μοι φαίνεται ταῦτα

λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὁ Μέλητε· ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρηγησάμην, μέμνησθε μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὁ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματα· εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὁ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω· ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικα δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὁ ἄριστες ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀπόκριναι. ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματα· εἶναι, δαιμονας δὲ οὐ νομίζει; «οὐκ ἔστιν». ὡς ὕνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος, οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φήσι με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καὶνὰ εἴτε παλαιά. ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ· εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαιμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν μέ εἰστιν· οὐγ̄ οὕτως ἔχει; ἔχει δή· τίθημι γάρ σε δόμοιογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει· τοὺς δὲ δαιμονας οὐχὶ ἥτοι θεοὺς γε ἡγούμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῆσι δὲ οὐ: «πάνυ γε». οὐκοῦν εἴπερ δαιμονας ἡγοῦμαι, ὡς σὺ φήσις, εἰ μὲν θεοὶ τινές εἰσιν οἱ δαιμονες, τόπτ̄ ἀν εἴη, δὲ εἴτω φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἡγούμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὖ ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαιμονας ἡγοῦμαι· εἰ δὲ αὖ οἱ δαιμονες θεῶν παῖδες εἰσι νόθοι τινὲς ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων, ὃν δὴ καὶ λέγονται, τὶς ἀν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; δόμοιας γάρ ἀν ἀτοπον εἴη, ὥσπερ ἀν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων τοὺς ἡμίόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὁ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπορῶν ὅ τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα· ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἀν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων,

ώς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἐστιν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὗτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανὴ ἐστιν.

16. Αλλὰ γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ώς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφήν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἰναι ἀπολογίας, ἀλλὰ ἴναντα καὶ ταῦτα· ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέγθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλούς, εὖ ἵστε, ὅτι ἀληθὲς ἐστιν. καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ ἐμὲ αἰρήσει, ἐάνπερ αἱρῇ, οὐ Μέλητος οὐδὲ "Ανυτος, ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος· ἂν δὴ πολλούς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθούς ἄνδρας ἥρηκεν, οἷμαι δὲ καὶ αἰρήσειν· οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ. ἵσως δ' ἀν οὕν εἴποι τις· «εἴτ' οὐκ αἰσχύνει, δὲ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις, νυνὶ ἀποθανεῖν»; » ἐγὼ δὲ τούτῳ ἀν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, δὲ ἀνθρωπε, εἰ οἵτινες δεῖν κινδύνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἡ τεθνάναι ἄνδρος, ὅτου τι καὶ συμιρὸν ὅφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ, πότερον δίκαια ἡ ἀδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἡ κακοῦ. φαῦλοι γάρ ἀν τῷ γε σῷ λόγῳ εἴτεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἵ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος οὔτε, ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἴπεν ἡ μάτηρ αὐτῷ προθυμουμένη "Ἐκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὗσα, οὔτωσί πως, ώς ἐγὼ οἶμαι· «ἄν πατει, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλω τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι», φησί, «μεθ' "Ἐκτορα πότμος ἑτοῖμος»». ὃ δὲ ταῦτα ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὡλιγώρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὅν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, «αὐτίκα», φησί, «τεθναίην δίκην ἐπιθεῖς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νησὶ κο-

ρωνίσιν ἄχθος ἀρούρης». μὴ αὐτὸν οἶει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γάρ ἔχει, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ οῦ ἄν τις ἔαυτὸν τάξη ἡγγησάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

17. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἀν εἴην εἰργασμένος, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μέν, οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον ὥσπερ καὶ ἄλλοις τις καὶ ἔκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ὡήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἔξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο διοιῶν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέντ' ἀν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιώκτην θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ ὄν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὃ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἔστιν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γάρ εἰδέναι ἔστιν ἀ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γάρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδὲν δὲ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον δὲ τῶν ἀγαθῶν, δεδίκασι δ' ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἔστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἔστιν αὕτη ἢ ἐπονείδιστος, ἢ τοῦ οἰεσθαι εἰδέναι ἀ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ', ὃ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἵσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δή τῷ σοφώτερός του φαινην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδώς ἴκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἀδρίανού οὕτω καὶ οἰομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἔστιν, οἶδα. πρὸ οὗν τῶν κακῶν, ὃν οἶδα, ὅτι κακά ἔστιν, ἀ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ

φεύξομαι· ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε 'Ανύτω ἀπιστή-
σαντες, ὃς ἔφη ἡ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἦ, ἔπει-
δὴ εἰσῆλθον, οὐχ οἶόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναι με, λέγων
πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφεύξοιμην, ἥδη ἀν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτη-
δεύοντες ἢ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρή-
σονται,—εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε· ὡς Σώκρατες, νῦν μὲν
'Ανύτω οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ'
ῷτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν μηδὲ φιλοσο-
φεῖν. ἐὰν δὲ ἀλλοί, ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν
με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίοιτε, εἴποιμ' ὃν ὑμῖν, ὅτι
ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πεί-
σομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἔωσπερ ἀν ἐμπνέω καὶ
οἶός τε ὡς, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακε-
λευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος ὅτῳ ἀν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑ-
μῶν, λέγων, οἰάπερ εἰώθα, ὅτι, ὡς ἀριστε ἀνδρῶν, Ἀθη-
ναῖος ὁν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σο-
φίαν καὶ ισχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος,
ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονή-
σεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς βελτίστη
ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμ-
φισβητῇ καὶ φῇ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ'
ἀπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ
ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκτῆσθαι ἀρετήν, φάναι δέ, ὅνειδιῶ, ὅτι
τὰ πλείστου ἀξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλό-
τερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρω καὶ πρεσβυτέρω,
ὅτῳ ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ, μᾶλλον
δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρω ἔστε γένει. ταῦτα γὰρ
κελεύει ὁ θεός, εὐ ἵστε, καὶ ἐγὼ οἶομαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖ-
ζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρε-
σίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι ἢ πείθων
ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπι-

μελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται λέγων, ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀπαντα καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἀν εἴη βλαβερά· εἰ δὲ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίνη ἄν, ὃ 'Αθηναῖοι, ἢ πείθεσθε 'Ανύτῳ ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετε ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἀν ποιήσαντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

18. Μὴ θορυβεῖτε, ὃ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἵς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἵς ἀν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, δύνησεσθε ἀκούοντες· μέλλω γάρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἔρειν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἵς ἵσως βοήσεσθε· ἄλλα μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γάρ ἵστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἶον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γάρ οὐδὲν ἀν βλάψειν οὔτε Μέλητος οὔτε "Ανυτος· οὐδὲ γάρ ἀν δύναιτο· οὐ γάρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνεις μέντ' ἀν ἢ ἵσως ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν. ἄλλα ταῦτα οὗτος μὲν ἵσως οἴεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶμαι, ἄλλα πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὗτος νῦνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτινύναι. νῦν οὖν, ὃ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἀν οἴοιτο, ἄλλα ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι ἐξαρμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψήφισάμενοι· ἐὰν γάρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ ραδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν, προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππω μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθεστέρῳ καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύωπός τινος· οἶον δή μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ

πόλει προστεθεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ δινειδίζων ἔνα ἔκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην πανταχοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥᾳδίως ὑμῖν γενήσεται, ὡς ἀνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς δ' Ἰσως τάχ' ἀν ἀγθόμενοι ὠσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, χρούσαντες ἀν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ ῥᾳδίως ἀν ἀποκτείνατε, εἴτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες δικτελοῦτε ἀν, εἰ μή τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψειε κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὡν τοιοῦτος, οἶος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἀν κατανοήσατε· οὐ γάρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἀπάντων ἡμεληκέναι καὶ ἀνέγεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἥδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν ἀεί, ίδίᾳ ἐκάστῳ προσιόντα ὠσπερ πατέρων ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μέν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυνον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην, εἴχον ἀν τινα λόγον· νῦν δὲ ὅρᾶτε δὴ καὶ αὐτοί, ὅτι οἱ κατήγοροι, τᾶλλα πάντα ἀναισχύντως οὕτω κατηγοροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ γῆτησα. ίκανὸν γάρ, οἷμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίχν.

19. Ἰσως ἀν οὖν δόξειεν ἀτοπὸν εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ίδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιιών καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἵτιόν ἐστιν, δὲ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, δὲ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῷδῶν Μέλητος ἐγράψατο· ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον φωνή τις γιγνομένη, ἢ, ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με

τούτου, δ' ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὕποτε. τοῦτ' ἔστιν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὖ γάρ ἵστε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὕτ' ἂν ὑμᾶς ὡφελήκη οὐδέν οὕτ' ἂν ἐμαυτόν· καὶ μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τὰληθῆ· οὐ γάρ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὕτε ὑμῖν οὕτε ἄλλῳ πλήθει οὐδένι γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἴδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

20. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δή μου τὰ ἔμοι ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπεικάθοιμι παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων δὲ ἄμ' ἂν καὶ ἀπολοίμην. ἔρω δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὃ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πάποτε ἥρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλευσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἦναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην. καὶ ἔτοιμων ὄντων ἐνδεικνύαι με καὶ ἀπάγειν τῶν ἥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου φύμην μᾶλλόν με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἐτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως. ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ

μεταπεμψόμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, ἵνα ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἔκεινοι πολλοῖς πολλὰ προσέτατον βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ’ ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ’ ὅτιοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἀδικον μηδ’ ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γάρ ἔκεινη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἴσχυρὰ οὗσα, ὥστε ἀδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ’ ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέσσαρες ὡχοντο εἰς Σαλαμῖνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ὡχόμην ἀπιών οἴκαδε· καὶ ἵσως ἀν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη· καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

21. Ἄρ’ οὖν ἂν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἐπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξιώς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καὶ, ὥσπερ χρή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, δ’ ἀνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γάρ ἀν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ’ ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἴ ποι τι ἐπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἴδιᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιοιν οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς οἱ διαβάλλοντες ἐμέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτε ἐγενόμην· εἰ δὲ τίς μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ γρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὕ, ἀλλ’ δμοίως καὶ πλουσίω καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν, καὶ ἐάν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὃν ἀν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μή, οὐκ ἀν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὃν μήτε ὑπεσχόμην μηδὲν πώποτε

μάθημα μήτε ἐδίδαξα· εἰ δὲ τίς φησι παρ' ἔμοι πώποτέ τι μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἵδια ὅ τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εῦ ἵστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

22. Ἀλλὰ διὰ τί δήποτε μετ' ἔμοι χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατρίβοντες; ἀκηκόατε, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοὺς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὓσι δ' οὕτως οὐκ ἀηδέες. ἔμοι δὲ τοῦτο, ὡς ἐγὼ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ὃπερ τίς ποτε καὶ ἄλλη θείᾳ μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ διοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὃ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ οὖστι καὶ εὐέλεγχτα· εἰ γάρ δὴ ἔγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν, ὅτι νέοις οὖσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι ξυνεβούλευσα, νῦνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἔμοι κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἥθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἔμοι τι κακὸν ἐπεπόνθεσαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνῆσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεισιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὁρῶ, πρῶτον μὲν Κρίτων οὔτοσί, ἔμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατέρο· ἐπειτα Λυσανίας ὁ Σφήτιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατέρο· οὗτοι Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεὺς οὔτοσί, Ἐπιγένους πατέρο· ἄλλοι τοίνυν οὔτοι, ὃν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι, Νικόστρατος ὁ Θεοζοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου—καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἀν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεθείη,—καὶ Πάραλος ὁδες ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὁδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὔτοσί Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὁδε ἀδελφός· καὶ ἄλλους πολλοὺς

ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὃν τινα ἔχοῦν μάλιστὰ μὲν ἐν τῷ ἀντοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα, εἰ δὲ τότε ἐπαλάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἔγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τούναντίον εὐρήσετε, ὃ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἐτοίμους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὃς φασι Μέλητος καὶ "Ανυτος. αὐτοὶ μὲν γάρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἀν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἥδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἀλλ' ἢ τὸν ὅρθον τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;

23. Εἰεν δή, ὃ ἄνδρες· ἂν μὲν ἔγὼ ἔχοιμ' ἀν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν ἔστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἵσως τοιαῦτα, τάχα δ' ἀν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἀντοῦ, εἰ δὲ μὲν καὶ ἐλάττω τουτοὶ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλούς, ἔγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἀν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας αὐθαδέστερον ἀν πρός με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἀν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον, εἰ δή τις ὑμῶν οὕτως ἔχει,—οὐκ ἀξιῶ μὲν γάρ ἔγωγε—εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἀν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι ἐμοί, ὃ ἄριστε, εἰσὶ μὲν πού τινες καὶ οἰκεῖοι· καὶ γάρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ 'Ομήρου, οὐδὲν ἔγω ἀπὸ δρυὸς οὐδὲν ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὡστε καὶ οἰκεῖοί μοί εἰσι καὶ υἱεῖς, ὃ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, τρεῖς, εἰς μὲν μειράκιον ἥδη, δύο δὲ παιδία· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβασάμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψήφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιζόμενος, ὃ 'Α-

θηγαῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγώ
ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μή, ἄλλος λόγος, πρὸς δ' οὗν δόξαν καὶ
ἔμοι καὶ ὑμῖν καὶ ὅλῃ τῇ πόλει οὕ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι
ἔμε τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τού-
νομα ἔχοντα, εἴτ' οὗν ἀληθές εἴτ' οὗν ψεῦδος· ἀλλ' οὗν δεδο-
γμένον γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώ-
πων. εἰ οὗν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφίᾳ εἴτε
ἀνδρείᾳ εἴτε ἀλλῃ ἡτινιοῦν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν
ἄν εἴη οἵουσπερ ἐγώ πολλάκις ἔδρακά τινας, ὅταν κρίνων-
ται, δοκοῦντας μέν τι εἶναι θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς
δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὥσπερ ἀθα-
νάτων ἐσομένων, ἀν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἔμοι δο-
κοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν, ὅστε ἀν τινας καὶ τῶν
ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναῖοι εἰς ἀρετήν,
οὓς αὐτοὶ ἔαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς
προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ,
ῷ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμᾶς γρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας
καὶ ὅτιον εἶναι, οὔτ', ἀν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν,
ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸν ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψήφιεῖ-
σθε τοῦ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέ-
λαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἀγοντος.

24. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὣς ἀνδρες, οὐδὲ δίκαιον μοι δο-
κεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν,
ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γάρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται δικα-
στής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρί-
νειν ταῦτα· καὶ διμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἀν δοκῇ αὐτῷ,
ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· οὕκουν γρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθί-
ζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν οὕθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γάρ ἀν
ἡμῶν εὔσεβοῖς. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὣς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τοι-
αῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἀ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶνα

μήτε δίκαια μήτε ὅσια, ἀλλως τε μέντοι νὴ Δία πάντως καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ύπὸ Μελήτου τουτού. σαφῶς γάρ ἄν, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὅμωμοκότας, θεοὺς ἀν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροίην ἀν ἐμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγόρων, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ, ὅπῃ μέλλει ἐμοὶ τε ἀριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

**Μετὰ τὴν ἀπόφανσιν τοῦ δικαστηρίου
περὶ ἐνοχῆς τοῦ Σωκράτους.**

25. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψήφισασθε, ἀλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονός τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἐκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν· οὐ γάρ ὠόμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολὺ· νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀποπεφεύγη ἄν· Μέλητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη "Ανυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, καὶ ὥφλε χιλίας δραχμὰς οὐ μεταλλεύσων τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

26. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνήρ θανάτου. εἶεν· ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ή δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἀξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ὅ τι μαθών ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὕπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἀλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος

έμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι η ὥστε εἰς ταῦτ' ἴόντα σῷζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἦτα, οἷς ἐλθὼν μήτε ὑμῶν μήτε ἔμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὅφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἴδια ἔκαστον ἡών εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγώ φημι, ἐνταῦθα ἦτα, ἐπιχειρῶν ἔκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἔαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἔαυτοῦ ἐπιμεληθείη, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι· τί οὖν εἴμι ἀξιος παθεῖν τοιοῦτος ὁν; ἀγαθόν τι, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὅτι ἀν πρέποι ἐμοί. τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτῃ, δεομένῳ ἀγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἀνδρα ἐν πρυτανείᾳ σιτεῖσθαι, πολὺ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὁλυμπίασιν. ὃ μὲν γάρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγώ δὲ εἶναι· καὶ ὃ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγώ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείᾳ σιτήσεως.

27. "Ισως οὖν ὑμῶν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἰκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὡς Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγώ ἑκάνων εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω· δλίγον γάρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα· ἐπεί, ὡς ἐγῷ μαι, εἰ ἦν ὑμῶν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ πολλάς, ἐπεισθητε ἀν· νῦν δ' οὐ διάδιον ἐν χρόνῳ δλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δὴ ἐγώ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἔμαυτόν γε

ἀδικήσειν καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτός, ὃς ἄξιός εἰμι του κακοῦ καὶ τιμήσεσθαι τοιούτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι τιμᾶται, ὃ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν οὔτ' εἰ κακόν ἔστιν; ἀντὶ τούτου δὲ ἐλωμαί τι ὅν εὖ οἴδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμωτηρίῳ δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ, τοῖς ἔνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι, ἔως ἂν ἐκτείσω; ἀλλὰ ταῦτὸν μοὶ ἔστιν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐ γάρ ἔστι μοι χρήματα, ὅποθεν ἐκτείσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσωμαι; ἵσως γάρ ἂν μοι τούτου τιμήσαιτε πολλὴ μεντάν με φιλοψυχίᾳ ἔχοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταί μου οὐχ οἶοι τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι. ἀλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥαδίως; πολλοῦ γε δεῖ, ὡς Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἂν μοι ὁ βίος εἴη ἐξελθόντι τηλικῷδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γάρ οἴδ' ὅτι, ὅποι ἀν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὡσπερ ἐνθάδε· καὶ μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβύτερους· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτοὺς τούτους.

28. "Ισως οὖν ἂν τις εἴποι· «σιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὡς Σώκρατες, οὐχ' οἶός τ' ἔσει ἡμῖν ἐξελθών ζῆν;» τουτὶ δή ἔστι πάντων χαλεπώτατον πεῖσαί τινας ὑμῶν· ἐὰν τε γάρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστι καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθε μοι ὃς εἰρωνευομένῳ· ἐὰν τ' αὖ λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὃν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποι-

εῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ δὲ τὸν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγομένου καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἔξετάζοντος, δὲ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, ταῦτα δὲ ἔτι ἡττον πείσεσθε μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως, ὡς ἐγὼ φημι, ὃ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ διάβολον. καὶ ἐγὼ ἂμα οὐκ εἴθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός· εἰ μὲν γάρ ἦν μοι χρήματα, ἐπιμησάμην ἀν χρημάτων, ὅσα ἔμελλον ἔκτείσειν· οὐδὲν γάρ ἀν ἐβλάβην· νῦν δέ, οὐ γάρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἀν ἐγὼ δυναίμην ἔκτείσαι, τοσούτου βιούλεσθε μοι τιμῆσαι. Ίσως δὲ ἀν δυναίμην ἔκτείσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνᾶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δὲ ἐγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσούτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεω.

Μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην.

29. Οὐ πολλοῦ γένεκα χρόνου, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δύνομα ἔξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν, φήσουσι γάρ δή με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἴμι, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν δύνειδίζειν. εἰ οὖν περιεμέίνατε δλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἀν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὅρᾶτε γάρ δή τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἥδη ἔστι τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους· Ίσως με οἴεσθε, ὃ ἄνδρες, ἀπορίᾳ λόγων ἐαλωκέναι τοιούτων, οἵτις ἀν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ φύην δεῖν ἀπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὡστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοι-

αῦτα, οἵ τε ὅμινοι ἥδιστα ἦν ἀκούειν, θρηγοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἔγώ φημι. οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε ὡήθην δεῖν ἔνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὕτως ἀπολογησαμένω, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰροῦμαι ὥδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι τῇ ἐκείνως ζῆν. οὔτε γάρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον· καὶ γάρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἀν τις ἐκφύγοι καὶ ὅπλα ἀφείς καὶ ἐφ' ἵκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαὶ εἰσὶν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὡστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν, ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ή̄ χαλεπόν, ὃ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν· θᾶττον γάρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἔγὼ μὲν ἄτε βραδὺς ὕν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἑάλων, οἱ δὲ ἐμοὶ κατήγοροι ἄτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας· καὶ νῦν ἔγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὁφλών, οὗτοι δὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὡφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω καὶ οὗτοι. ταῦτα μέν που ἵσως οὕτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἷμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

30. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμῷδῆσαι, ὃ καταψήφισάμενοί μου· καὶ γάρ εἰμι ἥδη ἐνταῦθα, ἐνῷ μάλιστα ἄνθρωποι χρησμῷδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι· φημι γάρ, ὃ ἄνδρες, οἵ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμώριαν ὑμῖν ἤξειν εὑθύνεις μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νὴ Δία τῇ οἶναν ἐμὲ ἀπεκτόνατε· νῦν γάρ τοῦτο εἴργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν

πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἔγώ φημι. πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἔγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἥσθάνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γάρ οἵεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχήσειν τοῦ δινειδίζειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὁρθῶς ζῆτε, οὐκ ὁρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γάρ ἔσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλή, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥάστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλὰ ἑαυτὸν παρασκευάζειν, διποιοῦ ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

31. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἀν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτοῦ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἔγουσι καὶ οὕπω ἔρχομαι οἵ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι, ὃ ἀνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γάρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἄλλήλους, ἔως ἔξεστιν. ὑμῖν γάρ ὡς φίλοις οὖσιν ἐπιδεῖξαι ἐθέλω τὸ νῦν μοι ξυμβεβηκός, τί ποτε νοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὃ ἀνδρες δικασταί, —ὑμᾶς γάρ δικαστὰς καλῶν ὁρθῶς ἀν καλοίην—θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γάρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὁρθῶς πράξειν· νῦν δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἀπερ δρᾶτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἢ γε δὲ οἰηθείη ἀν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἔξιόντι ἔωθεν οἴκοθεν ἡναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῦ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἐρεῖν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δὴ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν οὕτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὕτ' ἐν λόγῳ ἡναντίωταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἔγὼ ὑμῖν ἔρω· κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκός τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέ-

ναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὁρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἱόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἡναντιώθη ἀν μοι τὸ εἰωθός σημεῖον, εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

32. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἔστιν ἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἔστιν τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἰσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε μηδεμία αἰσθησίς ἔστιν, ἀλλ' οἷον ὑπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ' ὅναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἀν εἴη δὲ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἀν οἷμαι, εἰ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἢ οὕτῳ κατέδαρθεν, ὥστε μηδὲ ὅναρ ἴδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἔαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτη τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἀμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἔαυτοῦ βίῳ, οἷμαι ἀν μὴ δτι ἴδιωτην τινά, ἀλλὰ τὸ μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἀν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον δὲ θάνατός ἔστι, κέρδος ἔγωγε λέγω καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων δὲ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὲ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δὲ αὖ οἷον ἀποδημῆσαι ἔστιν δὲ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἀληθῆ ἔστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἀπαντεῖς οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἀν, ὃ ἀνδρες δικασταί; εἰ γὰρ τις ἀφικόμενος εἰς "Ἄδου, ἀπαλλαγεὶς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ραδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι, δσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἔαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἀν εἴη ἡ ἀποδη-

μία; ἡ αὖ Ὁρφεῖ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὄμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἀν τις δέξαιτ' ἀν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις θέλω θεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἔστιν ἀληθῆ· ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἀν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, διότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἰαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἰς τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἀδικον τέθνηκεν, ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἀν ἀηδῆς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἔξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τὶς αὐτῶν σοφός ἔστιν καὶ τίς οἱεται μέν, ἔστι δ' οὔ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἀν τις, ὃ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἔξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιὰν ἢ Ὁδυσσέα ἢ Σίσυφον ἢ ἄλλους μυρίους ἀν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναικας· οἵς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἔξετάζειν ἀμήχανον ἀν εἴη εὐδαιμονίας; πάντως οὐδὴ που τούτου γε ἔνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἥδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἔστιν.

33. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὃ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εῖναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δῆλόν ἔστι τοῦτο, ὅτι ἥδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον. καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἀξιον μέμφεσθαι, τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὃ ἄν-

δρεις, ταῦτα ταῦτα λυποῦντες, ὅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσιν τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὃνειδίζετε αὐτοῖς, ὡσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὅν δεῖ, καὶ οὕτοις τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθώς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱοί. ἀλλὰ γάρ ἥδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· διπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἀμεινον πρᾶγμα, ἀδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. ὅτι πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων = ποίαν ἐντύπωσιν ἔχουν προκαλέσει εἰς τὴν ψυχήν σας οἱ λόγοι τῶν κατηγόρων μου.— οὗν = δύναμις, δύνασθαι.— ὑπὸ αὐτῶν = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν λόγων των.— ὀλίγου = σχεδόν.— ἐπιλανθάνομαι ἐμαυτοῦ = λησμονῶ ποῖος εἰμαι.— πιθανῶς = πειστικῶς. ὡς ἔπος εἰπεῖν = διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἔκφρασιν, παρατήρησιν.— θαυμάζω τί τινος = δοκιμάζω ἔκπληξιν διὰ κάτι, τὸ δόποιον λέγει ἡ κάμνει τις.— εὐλαβοῦμαι = προσέχω.— αὐτίκα εὐθὺς ἀμέσως.— μηδ' ὁπωστιοῦν = καθόλου, κάθε ἄλλο.— εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἀντιστοίχου.— εἰ μὲν τοῦτο λέγουσιν = ἀν πραγματικῶς αὐτὸ τὸ νόημα ἔχῃ ὁ λόγος των.— δύμολογοίην κλπ. = δύμολογοίην εἶναι ὥρητωρ (δεινός), [ἄλλ.] οὐ κατὰ τούτους (= κατὰ τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν περὶ ὥρητορος).— οὐ μέντοι· ἐνν. ἀκούσεσθε.— ὥρημα φράσις.— ὄνομα = λέξις.— κεκοσμημένος = διηγηθισμένος μὲ ὥρητορικὰ σχήματα.— εἰκῇ λε γόμενα = λόγοι ἀπλοῦ.— ἐπιτυχῶν = τυχαῖος, ἀβίαστος.— εἰσέρχομαι εἰς ὑμᾶς = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.— πλάττοντι· κατὰ τὸ νοούμενον πρὸς τὸ τῆδε τῇ ἥλικιά, τὸ δόποιον = τηλικῶδε ὄντι.— πλάττω λόγους = τορνεύω τὸ λεκτικόν μου.— καὶ μέντοι = καὶ ἀκόμη μάλιστα.— καὶ πάνυ· δέομαι.— παρίεμαι = ζητῶ ὡς χάριν.— ἐπὶ τῶν τραπεζῶν = πλησίον τῶν τραπεζῶν τῶν ἀργυραμοιβῶν καὶ τοκιστῶν νοοῦνται αἱ τράπεζαι τῶν ἀργυραμοιβῶν, αἱ δόποιαι ἥσαν τοποθετημέναι ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς ἀγορᾶς, δόπου οἱ ξένοι ἀντήλλασσον τὰ νομίσματά των. Σημειωτέον, ὅτι οἱ κύριοι τῶν τραπεζῶν, οἱ τραπεζῖται, ὅπως ἐλέγοντο, ἐδέχοντο καὶ καταθέσεις ἐπὶ μικρῷ τόκῳ καὶ ἐδάνειζον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων μὲ δύπερβολικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τόκον.— ἵνα· ἐπίρρ. = ὅπου.— ἄλλοθι· πρὸ πάντων εἰς τὰ παλαίστρας, εἰς τοὺς περιπάτους καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηνῶν ἐργαστήρια τῶν διαφόρων τεχνιτῶν. Διότι δὲ Σωκράτης δὲν

ἐδίδασκεν εἰς κλειστὸν χῶρον καὶ ὡρισμένους μαθητάς, ἀλλὰ παντοῦ δπου ἦσαν ἀνθρωποι πρόθυμοι νὰ τὸν ἀκούσουν. — Θορυβῶ = προ-βαίνω εἰς θορυβώδεις ἀποδοκιμασίας. — ἔχει οὐτωσί· τὸ πρᾶγμα = μὲ ἐμὲ συμβαίνει τὸ ἔξῆς. — ἐπὶ δικαστήριον ἀναβαίνω = ἀνα-βαίνω τὴν κλίμακα τοῦ δικαστηρίου, παρουσιάζομαι εἰς τὸ δικαστή-ριον. — ἀτεχνῶς = ὅλως διόλου. — ἡ ἐνθάδε λέξις = ἡ φρασεολο-γία ποὺ χρησιμοποιεῖται ἐδῶ, ἡ δικανικὴ γλῶσσα. — ὥσπερ ἀν... ἔχουνέγνωτε ἀν· ὁ β' ἀν πλεοναστικῶς. — φωνὴ = διάλεκτος. — ἐν οἰσπερ ἐτεθράμμην (= τέθραμμαι) = τὰ ὅποια ἔχω μάθει ἀπὸ μικρὸς εἰς τὴν πατρίδα μου. — καὶ δὴ καὶ νῦν = οὕτω καὶ νῦν. — δίκαιον· δν.— ὁ τρόπος τῆς λέξεως = ἡ μορφὴ τοῦ λόγου. — χεί-ρων... βελτίων· τοῦ συνήθους. — αὔτη = αὐτό.

2. δίκαιος εἰμι = δικαιοῦμαι· δικιεῖν οὕτως ὁ Σ., διότι ἡ ἀπο-λογία του πρὸς τὰς πρώτας κατηγορίας εἶναι τι ἐκτὸς θέματος. — πολλὰ ἥδη ἔτη· δηλ. κατηγοροῦντες. — τοὺς ἀμφὶ "Ανυτον· ἵδε εἰσαγωγὴν (σ. 7). — τὰ μετέωρα = τὰ οὐράνια φαινόμενα. — φρον-τιστὴς = ἐρευνητής. — τὰ ὑπὸ γῆς = τὰ μυστικὰ τῆς γῆς. — ὁ ἥτ-των... ὁ κρείττων λόγος = τὸ ἄδικον, τὸ δίκαιον· οἱ σοφισταὶ πρῶτοι ἐκαυχῶντο, ὅτι εἶχον τὴν ἕκανότητα τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν καὶ τὸν κρείττω ἥττω. — οὐδὲ θεοὺς νομίζειν· τοιαύτη πρά-γματι ἀντίληψις ἐκράτει περὶ τῶν φυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων· ἀλλ' ὁ Σωκράτης πᾶν ἀλλοὶ ἡ φυσικὸς φιλόσοφος ἦτο· αὐτὸς ἵσα ἔστρεψε τὴν φιλοσοφικὴν ἐρευναν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ αόσμου, περὶ τὸν ὅποιον ἡσχολοῦντο οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι, εἰς τὸν ἐσωτερικὸν αό-σμον τοῦ ἀνθρώπου. — κατηγορηκότες εἰσὶ = κατηγορήκασι. — λέγοντες· ἐνν. εἰσὶ. — ἐπιστεύσατε ἀν· ὡς ὑπόθεσις νοητέα: εἰ ἐτύχετε ἀκούσαντες. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ ἐρήμην. — ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον· ἐστὶ τόδε. — εἰς τις κωμῳδοποιός· ἐννοεῖ τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὅποιος τῷ 423 π.Χ. διέσυρεν εἰς τὰς Νεφέλας του τὸν Σωκράτη ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων. Περὶ τοῦ πράγματος θὰ διμήνησῃ σαφέστερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον. — χρῶμαι φθόνω καὶ διαβολῇ = ἔχω ἐλα-τήριον τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντικὴν διάθεσιν. — ἀναπείθω = παραπλανῶ. — ἀγέπειθον· περὶ τῆς ἐνοχῆς μου. — ἀπορος = ὁ ἐμβάλ-λων εἰς ἀμηχανίαν, ὁ ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος— ἀναβιβάζομαι τινα =

προσάγω τινὰ ώς μάρτυρα εἰς τὸ δικαστήριον. — ἀξιῶ = παραδέχομαι.— πολὺ μᾶλλον = πολὺ περισσότερον καιρόν.— εἶπεν = ἔστω ἔως ἐδῶ καλά.— διαβολὴ = ἡ ἐκ τῆς διαβολῆς ἐσφαλμένη γνώμη.— ἐν οὕτως δλίγω χρόνῳ· ὅσον δηλ. ἐπέτρεψεν ἡ κλεψύδρα· ἦτο δὲ ἡ κλεψύδρα δοχεῖον, τὸ ὄποιον ἔφερεν εἰς τὸν πυθμένα ὄπας· διὰ τῶν ὄπῶν τούτων διέρρεε τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ὄποιου ἐπληροῦτο ἡ κλεψύδρα, τρόπον τινὰ κρυφίως· ἐκ τούτου τὸ ὄνομα τοῦ δοχείου (κλέπτειν - ὕδωρ). Διὰ τῆς κλεψύδρας ἐκανονίζετο ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας ἦτο ἄλλοτε ἄλλη. Εἰς τὰς μικρὰς δίκας ἦτο συνήθως εἰς ἀμφορεύς· εἰς τὰς σπουδαίας ἔφθανε καὶ τοὺς δώδεκα. 'Εννοεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν δικαστικῶν ἐγγράφων ἡ ῥοή τοῦ ὕδατος διεκόπετο. — οὕτως γενέσθαι· νὰ ἔξορίσω ἐκ τῆς ψυχῆς σας τὴν πεπλανημένην γνώμην.— ἀμεινον· ἢ τὸ μὴ ἔξελέσθαι. — πλέον τι ποιῶ = κατορθώνω κάτι, ἐπὶ τοῦ προκειμένου αὐτὸ τὸ κάτι θὰ ἦτο ἡ ἀγαθὴ γνώμη περὶ τοῦ Σωκράτους.— τοῦτο ἡ προσπάθειά μου. — ἵτω = ἃς ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ἃς ἀποβῆ.

3. ἀναλαμβάνω = ἀνασκοπῶ. — πιστεύω τινὶ = στηρίζομαι ἐπὶ τινος.— γράφομαι τινα γραφὴν = ὑποβάλλω ἐγγράφως κατά τινος μήνυσιν (διὰ δημόσιον ἀδίκημα).— ὕσπερ κατηγόρων = ὅπως ἂν ἐπρόκειτο περὶ πραγματικῶν κατηγόρων· διότι ἡ μορφὴ τῆς κατηγορίας, τὴν ὄποιαν κατωτέρω ὑποτυπώνει ὁ Σωκράτης, εἴναι σχεδίασμα ἰδικόν του, γενόμενον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στοιχείων τῶν διαβολῶν τὰς ὄποιας ἔθετον εἰς κυκλοφορίαν οἱ παλαιοὶ ἐκ τῶν κατηγόρων του.— ἀντωμοσία = ἔνορκος μήνυσις κατά τινος (ἴδε εἰσαγωγὴν σ. 7).— ἀδικῶ = εἰμαι ἔνοχος ἀδικήματος, ἀποτελῶ δημόσιον κίνδυνον.— καὶ περιεργάζεται· ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός. — περιεργάζομαι = χάνω τὸν καιρό μου εἰς περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ πράγματα.— ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ· εἰς τὰς Νεφέλας. 'Εκεῖ ὁ Σ. παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους «ἐπὶ κρεμάθρας αἰωρούμενος καὶ ἀποσκοπῶν τὰ μετέωρα», ὅταν δὲ ἐν ἐκ τῶν σπουδαιωτέρων προσώπων τῆς κωμῳδίας τὸν ἐρωτᾶ, τί κάμνει ἐκεῖ ἐπάνω, αὐτὸς ἀποκρίνεται: ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ = (περιεργάζομαι) τὸν ἥλιον.— περιφέρομαι = αἰωροῦμαι ἐμπρὸς καὶ ὄπισω. — καὶ οὐχ

ώς... ἐπιστήμην· ἡ πλοκή : καὶ λέγω (τοῦτο) οὐχ ώς ἀτιμάζων τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην (δηλ. τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν). — μή πως = διὰ νὰ μή.— φεύγω δίκην = ὑφίσταμαι δικαστικὴν δίωξιν διὰ κατηγορίας. — ἀλλά· ἐνν. λέγω ταῦτα. — ἐμοὶ γάρ· ὁ γάρ αἰτιολογεῖ τὸ οὐχ ώς ἀτιμάζων.— μέτεστι μοί τινος = ἔχω ιδέαν τινός.— αὐτοὺς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς = τοὺς πολλοὺς ὑμῶν αὐτῶν. — περὶ ἐμοῦ ἀ = ἀ περὶ ἐμοῦ.

4. ἀλλὰ γάρ· βραχυλογία· τὸ πλῆρες = ἀλλὰ τὶ δεῖ πλείω λέγειν· καὶ γάρ· ἂς ἐρμηνευθῆ = καὶ πράγματι.— τούτων δηλ. τῶν περιεχομένων εἰς τὰς πρώτας κατηγορίας. — οὐδὲν ἔστιν· ἐνν. ἀληθές.— ἐπεὶ = μολονότι.— Γοργίας ὁ Λεοντῖνος· διάσημος σοφιστὴς ἐκ Λεοντίνων τῆς Σικελίας, πατὴρ τῆς ἐντέχουν ρητορείας. 'Εγκατασταθεὶς εἰς τὰς Ἀθήνας ἵδρυσε ρητορικὴν σχολὴν καὶ εἰσέπραττε παρὰ τῶν μαθητῶν του ὑψηλὰ δίδακτρα. Συνήθως ἐλέμβανεν 100 μνᾶς. Δίδακτρα ἐπίσης ἐλέμβανον καὶ ἄλλοι σοφισταί. — Πρόδικος ὁ Κεῖος· κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Κέω (σημερ. Τζιά). ἡ διδασκαλία του εἶχεν ὑποκείμενον θέματα γλωσσικὰ καὶ ἥθικὰ καὶ παρείχετο ἀντὶ μετρίας ἀμοιβῆς (1/2, 1, 2, 4, 50 δραχμ.). — Ιππίας ὁ Ήλεῖος· διάσημος καὶ οὗτος σοφιστής, πλουσήσας ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἔργου του.— προῖκα = δωρεάν.— σύνειμι = συναναστρέφομαι, μαθητεύω.— τούτους πείθουσιν· ἀντὶ πείθειν (οἵσος τ' ἔστι). ὁ πληθυντικὸς κατὰ τὸ νοούμενον διότι τούτων ἔκαστος = πάντες οὗτοι. — ἀπολείπω = διακόπτω. — ἐπεὶ· αἰτιολογεῖ τὴν νοούμενην πρότασιν: καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτοί.— τελῶ = πληρώνω.— Καλλία τῷ Ιππονίκου· ὁ Καλλίας ἦτο ἐπιφανῆς καὶ πλούσιος Ἀθηναῖος, κατασπαταλήσας τὸν πλοῦτόν του εἰς ἐπιδείξεις ἀκαίρους. — ἦν· παρατ. τοῦ ποιητικοῦ ρ. ἡμὶ = λέγω· παρ' ἀττικοῖς τίθενται παρενθετικῶς οἱ τύποι ἦν δ' ἔγω, ἥ δ' δς (= οὗτος). — ἔχω· μετ' ἀπαρεμφ. == δύναμαι. — λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι = λαβεῖν ἐπὶ μισθῷ, πληρωμῇ.— ἡ προσήκουσα ἀρετὴ = ἡ δεξιότης, ἡ ὅποια προσιδιάζει εἰς τὴν φύσιν τινός.— ἀνθρωπίνη καὶ πολιτικὴ ἀρετὴ = ἡ ἴκανότης, ἡ ὅποια χαρακτηρίζει τὸν τέλειον ἀνθρώπον καὶ τὸν χρηστὸν πολίτην.— πάνυ γε = μάλιστα.— Εὔηνος· σοφιστής καὶ ποιητής ἀρκούμενος εἰς ὀλίγα δίδακτρα.— μνᾶ· ποσὸν (ὅχι νόμισμα) 100 δραχμῶν.— ἐμμελῶς· μετ' εἰρωνείας, ἡ ὅποια

σκοπὸν ἔχει· νὰ ἔξαρη τὴν μεταξὺ τῶν ἐπαγγειῶν τοῦ Εὐήνου καὶ τοῦ τιμήματος τῆς διδασκαλίας του δυσαρμονίαν. — καλλύνομαι = καμαρώνω. — ἀβρύνομαι = τὸ παίρνω ἐπάνω μου. — ἀλλ' οὐ· ἐνν. καλλύνομαι καὶ ἀβρύνομαι.

5. ὑπολαμβάνω· ἐνν. τὸν λόγον = διακόπτων ἐρωτῶ. — τί ἔστι τὸ σὸν πρᾶγμα = τί συμβαίνει μὲ σέ. — περιττὸς = ἔξαιρετικός. — πραγματεύομαι = σοβαρῶς καταγίνομαι εἰς τι. — ἔπειτα = ἐν τούτοις. — ταυτί· συναπτέον τῷ ὁ λέγων. — ὅνομα τοῦ σοφοῦ. — ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἐνν. λέγεις· ἡ ἐρώτησις ὑποβάλλεται δῆθεν ὑπὸ τινος τῶν δικαστῶν. — ἀνθρωπίνη· καὶ ἐπομένως ἀπλῆ. — κινδυνεύω· μετ' ἀπαρεμφ. (*εἶναι*) = φαίνεται. — τάχα = ἵσως. — ἡ οὐκ ἔχω κλπ. = ἡ, ἀν τοῦτο θεωρηθῇ ὑπερβολή, δὲν ἡξένρω, πῶς νὰ τὴν χαρακτηρίσω. — φησί· ἐνν. ἐπίστασθαι με αὐτήν. — μέγα τι λέγω = μεγαληγορῶ, λέγω παχιὰ λόγια. — ἀξιόχρεως = ἀξιόπιστος. — ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν σας. — ἀναφέρω = ἀποδίδω. — τὸν Θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς· δῆλ. τὸν Ἀπόλλωνα. — **Χαιρεψῶντα**· ἀφωσιωμένον ὀπαδὸν τοῦ Σωκράτους. — τὸ πλῆθος = ὁ δῆμος. — **ξυνέφυγε τὴν φυγήν**· νοεῖται ἡ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα φυγὴ ἐξ Ἀθηνῶν τῶν ἐπιφεγμῶν δημοκρατικῶν. — κατέρχομαι = ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἔξορίας εἰς τὴν πατρίδα· ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἔξορίστων δημοκρατικῶν μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν (403 π.Χ.). — σφροδὸς = ἐνθουσιώδης. — ὅπερ λέγω = διὰ νὰ ἐπαναλάβω τὴν παράκλησιν, τὴν ὅποιαν ὑπέβαλα ἀνωτέρω. — ἀναιρῶ = χρησμοδοτῶ. — μηδένα σοφώτερον εἶναι. «ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος» ἦτο ἡ ἀπάντησις τῆς Πυθίας. — ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ὁ **Χαιρεκράτης**.

6. αἰνίττεται· διότι οἱ χρησμοὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἥσαν αἰνιγματώδεις καὶ διφορούμενοι. — **θέμις**· ἐνν. ἔστιν = ἐπιτρέπεται. — **μόγις πάνυ** = μετὰ μεγάλης δυσκολίας. — **ζήτησις** = ἔρευνα. — **ἐνταῦθα** = ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ σοφοῦ τούτου. — **εἴπερ που** = παρὰ διουδήποτε ἀλλοῦ. — **διασκοπῶ τινα** = ὑποβάλλω τινὰ εἰς ἔξονυχιστικὴν ἔξέτασιν. — **πάσχω πρός τινα** = ἀποκομίζω τὴν ἐντύπωσιν παρὰ τινος. — **καὶ διαλεγόμενος** = (**διασκοπῶν**) ἐν τῷ διαλέγε-

σθαι. — ἔδοξέ μοι· ἀνάκολούθως πρὸς τὸ διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἀντὶ ἐνόμισα. — ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα. — (τούτου) μὲν = (τούτου) μὴν = ἀσφαλῶς. — ὥσπερ οὖν = ὅπως εἶναι γεγονός. — **ἴσικα** = **δοκῶ**. — **ἐνταῦθα** = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλέγχου τούτου.

7. τὸ τοῦ θεοῦ = τὸ νόημα τῆς ἀποκρίσεως τοῦ θεοῦ. — **σκοποῦντι τὸν χρησμὸν** = ἐν τῇ ἐρεύνῃ τοῦ χρησμοῦ. — **ἱτέον**· ἐνν. ἐστίν· ἐπανάληψις τοῦ κατ’ ίδίαν διαλογισμοῦ τοῦ Σωκράτους. — **νὴ τὸν κύνα**· ὁ Σωκράτης, διὸ νὰ μὴ ὅρκίζεται εἰς τὸ δόνομα τοῦ Διὸς ἢ ἄλλων θεῶν δὶ’ ἀσήμαντα πράγματα (πρβλ. τὴν γραφικὴν ἐντολὴν: οὐ λήψει τὸ δόνομα τοῦ Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίω), ἐχρησιμοποίει συνήθως εἰς τοὺς ὅρκους του τὰ δόνοματα ζώων ἢ δένδρων. — **Ιδιαιτέρως προσφιλής εἰς αὐτὸν ὅρκος** ἦτο νὴ τὸν κύνα ἢ νὴ τὸν χῆνα. — **ἡ μήν**· ἐπὶ ὅρκων καὶ ίσχυρῶν διαβεβαιώσεων = σᾶς διαβεβαιῶ. — **ἐπαθόν τι τοιοῦτον** = ἐδοκίμασα τὴν ἔξης ἀνέλπιστον ἔκπληξιν — **εὐδοκιμῶ** = χαίρω ὑπολήψεως. — **ἐνδεής είμι τοῦ πλείστου** (τῆς σοφίας) = παρουσιάζω μεγίστας ἐλλειψεις εἰς τὴν σοφίαν. — **κατὰ τὸν θεὸν** = σχετικῶς μὲ δῖ, τι ἐδογμάτισεν ὁ Θεός. — **ἐπιεικής** = ικανός, ἀνώτερος. — **εἶναι**· ἡ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ **ἔδοξάν μοι**. — **φροντίμως ἔχω** = είμαι σοφός. — **πλάνη** = περιπλανήσεις. — **ἔμην** = ἐμοῦ. — **πονῶ** = ἔκτελῶ ἀθλον· ἡ μετοχὴ **πονοῦντος** ὑποθετική. — **ἀνέλεγκτος** = ἀδιαφιλονίκητος. — **διθυράμβων**· ὁ διθύραμβος ἦτο εἶδος πομπώδους ποιήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου κατ’ ἀρχάς, ἐπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν. — **ἀναλαμβάνω** = λαμβάνω εἰς χεῖρας. — **μάλιστα πραγματεύομαι** = τυγχάνω μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐπεξεργασίας. — **διηρώτων ἀν.** δηλοῦ ἐπανάληψιν τῆς πράξεως = ἡρωτῶν εἰς κάθε διδομένην εὐκαιρίαν. — **δλίγου (δεῖν)**· συναπτέον τῷ **βέλτιον** (τῶν ποιητῶν) ἀν ἔλεγον (εἰ ἡρωτῶντο). — **φύσις** = φυσικὴ προδιάθεσις. — **ἐνθουσιάζω** = ἐμπνέομαι ἀπὸ θείαν ἔμπνευσιν. — **θεόμαντις** = θεόληπτος προφήτης (ὅπως λ.χ. ἡ Πυθία). — **χρησμωδὸς** = ὁ δίδων χρησμούς εἰς στίχους. — **τῷ αὐτῷ δηλ.** εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ίδίας ἀγνοίας. — **περιγεγονέναι** ἐνν. τῶν ποιητῶν. — **περίειμι** — **ὑπέρειμι** = είμαι ἀνώτερος.

8. δημιουργὸς = τεχνίτης βιομήχανος. — **ἔξεργάζομαι τὴν τέ-**

χνην = ἐξασκῶ τὴν τέχνην μὲν ἐπιτυχίαν.— **τὰ μέγιστα** = τὰ σοβαρώτατα ζητήματα· ἐνοεῖ τὰ πολιτικά.— **πλημμέλεια** = ἐλάττωμα.— **ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ** = ως ἀντιπρόσωπος τοῦ χρησμοῦ.

9. ἀπέχθεια = ἀντιπάθεια.— **καὶ οἵαι χαλεπώταται** = τοιαῦται ἀπέχθειαι, οἵαι ἂν εἴησαν χαλεπώταται· κατ' ἔννοιαν = καὶ μάλιστα...— **χαλεπός** = ἐπικίνδυνος.— **βαρὺς** = ἐμπαθής.— **τοῦτο** = τὸ γνωστόν· ὅμοίως καὶ κατωτέρῳ τῷ χρησμῷ τούτῳ.— **λέγεσθαι**. ὑποκείμεν. **ἔγω**. — **ὄνομα**· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ λέγεσθαι.— **ἔξελέγξω**· μὴ σοφὸν ὄντα.— **τὸ δὲ** = κατ' ἀλήθειαν ὅμως, — **τοῦτο**· δηλ. τὸ σοφὸν εἶναι, τὸν ὄρον «σοφός».— **οὐδενὸς ἀξιος εἰμι** = δὲν ἀξιζω τίποτε.— **(ἔγω)** μὲν = **(ἔγω)** μήν.— **βοηθῶ τῷ Θεῷ** θέτω τὸν ἑαυτόν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θεοῦ· τοῦτο λέγει ὁ Σωκράτης, διότι τὸ «γνῶθι σαυτὸν» ἦτο γενικὸν αἰτήμα τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου. — **πράττω τι τῶν τῆς πόλεως ἀξιον λόγου** = ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικὰ ἐπωφελῶς.— **μυρίος** = ἀμέτρητος, ἀφάνταστος· διότι ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Σωκράτους ἦτο ἀξίας 5 μνᾶν.

10. ἔξετάζω = ἐλέγχω.— **ἢ** = ἢ διὰ τὴν ἀκρίβειαν.— **οὐχ αὐτοῖς**· διὰ τὴν ἀμάθειάν των.— **ἀπορῶ** = εύρισκομαι εἰς ἀμηχανίαν.— **ταῦτα** = τὰ γνωστὰ προχειρολογήματα.— **ὅτι** = ὅτι διαφθείρει διδάσκων (ἔξ οὖ ἔξαρτῶνται αἱ αἰτιατικαὶ τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἀπαρέμφατα νομίζειν καὶ ποιεῖν).— **φιλότιμος** = φιλόδοξος, ἔγωιστής. — **σφοδρὸς** = ἐμπαθής.— **ξυντεταγμένως** = ἀπὸ συμφώνου.— **πιθανῶς** = κατὰ τρόπον πειστικόν.— **σφοδρῶς** = μὲ λύσσαν.— **ἐκ τούτου** = ἀπὸ τὴν ἐμπάθειαν αὐτὴν κινούμενος.— **ἀρχόμενος ἔλεγον**· κεφ. 2.— **οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν** = ἐνῷ ἔχει λάβει τόσον εὐρείας διαστάσεις.— **ὑποστέλλομαί τι** = ἐκ φόβου (διὰ τὸ σαρκίον μου) παραλείπω τι.— **τοῖς αὐτοῖς** = διὰ τὸν ἴδιον λόγον (δηλ. τῷ μηδὲν ἀποκρύπτεσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι, ἤτοι διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν του).— **ஓ· δηλ. ἡ ἀπέχθεια**.— **αὕτη ἔστιν** = αὐτὴν τὴν προέλευσιν ἔχει.— **νῦν** = κατὰ τὴν σημερινὴν διαδικασίαν.— **εὐρήσετε**· ἐνν. ἔχοντα.

11. αὕτη ἔστω = **ταῦτα ἔστω**.— **λάβωμεν** ἀς λάβωμεν καὶ ἀς ἔξετάσωμεν.— **ἔχει** ὥδε πως· κατ' ἀρχαίαν μάρτυρίαν τὸ κείμενον

τῆς γραφῆς εἶχεν ὡς ἔξης: «τάδε ἐγράφατο καὶ ἀντωμόσατο Μέλητος Μελίτου Πιτθεὺς Σωκράτει Σωφρονίσκου Ἀλαπεθῆκεν. Ἀδικεῖ Σωκράτης οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἔτερα δὲ δαιμόνια καὶ νὰ εἰσηγούμενος· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Τίμημα θάνατος». — **τὸ ἔγκλημα** = τὸ κατηγορητήριον. — **ἐν ἔκαστον**· κεφάλαιον. — **σπουδῇ χαριεντίζομαι** = παίζω μὲ ζητήματα σοβαρά. — **ράδιως** = μὲ ἐλαφράν συνείδησιν. — **εἰς ἄγῶνα καθίστημι τινα** = ἐμπλέκω τινὰ εἰς δικαστικὸν ἄγῶνα. — **σπουδάζω** = ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

12. μοι = παρακαλῶ. — **ἄλλο τι· ἐνν.** ποιεῖς. = σὲ ἀπασχολεῖ τίποτε ἄλλο. — **ἔγωγε** = βεβαιότατα. — **βελτίους· ἐνν.** ἐαυτῶν. — **οἱ νεώτεροι· νοοῦνται** οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι τοῦ 20 ἔτους· οἱ πέραν αὐτοῦ ἡσαν ἐκκλησιασταί. — **μέλον γέ σοι· αἴτ.** ἀπόλυτος. = **ἐπει** μέλοι σοι (εἰδέναι, τὶς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ). — **μηνύω** = ἀποκαλύπτω, κατονομάζω. — **οὐ δοκεῖ· τὸ σιγᾶν.** — **ῷ γαθὲ καὶ ὥγαθὲ** = χρυσέ μου ἀνθρωπε. — **βέλτιστε** = ἐντιμότατε κύριε. — **τί δὲ δῆ· ἐνν.** λέγεις περὶ τοῦδε. — **ἄρα = ἵσως.** — **πάνυ σφόδρα τοῦτο λέγω** = αὐτὸ διακηρύττω μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων μου. — **καταγιγνώσκω τινός τι = θεωρῶ τινα ὡς τι.** — **ἡ = ἀλήθεια;** — **ἴππικός = ὁ ἐντριβής εἰς τὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους — ξύνειμι ἵπποις = ἀνακατεύομαι μὲ ἵππους.** — **χρῶμαι ἵπποις = παίρνω εἰς τὰ χέρια μου ἵππους.** — **ἐὰν οὐ φῆτε ἀντὶ μὴ φῆτε·** ἀλλὰ τὸ οὐ φῆτε ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀρνεῖσθε.

13. πρὸς Διός = εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Διός. — **ῷ τὰν = φίλε.** — **πάνυ γε = μάλιστα.** — **οἱ ξυνόντες = ἐκεῖνοι μετὰ τῶν ὄποιών ἔρχεται τὶς εἰς συνάφειαν.** — **καὶ γάρ ὁ νόμος κελεύει.** κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ἐκάτερος ἐκ τῶν διαδίκων εἶχε τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ νὰ ὑποβάλῃ πρὸς τὸν ἀντίδικον ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὄποιας ἐκεῖνος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντᾷ. — **μοχθηρὸς = ἀνήθικος.** — **ταῦτα· δηλ.** τὴν λογικὴν αὐτήν, ὅτι τόσον μεγάλον κακὸν κάμνει ἐκ προθέσεως. — **τῶν τοιούτων· γενικὴ τῆς αἰτίας.** — **εἰσάγειν· τὸν δράστην.** — **οἱ· ἐπίρρο.** ὅπου.

14. δῆλον δὴ ὅτι· ἐνν. **φῆς με διαφθείρειν.** — γράφομαι

γραφήν = καταγγέλλω ἐγγράφως διὰ δημόσιον ἀδίκημα. — οὐ ταῦτα λέγεις... διαφθείρω = οὐ λέγεις, ὅτι διδάσκων ταῦτα διαφθείρω. — μὲν οὖν πρὸς ἐπίτασιν τοῦ πάνυ σφόδρα. — μανθάνω = ἔννοῶ. — ἄρα = κατ' ἀκολουθίαν. — τὸ παράπαν = τελείως. — ταύτη = ως πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο. — Ἀναξαγόρου οἵει κατηγορεῖν. Ἀναξαγόρας, διάσημος φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μ. Ἀσίας— σημερινὰ Βουρλά, — ἔζησε κατὰ τὸν Ε' αἰώνα (500 - 428 π.Χ.) καὶ ἡσχολεῖτο κυρίως μὲ τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν ἀστρονομίαν. "Ωριμος τὴν ἡλικίαν ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας (462 π.Χ.), ὅπου ἔκέδωκε τὸ περὶ φύσεως ἔργον του, τοῦ δούλου μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνέπτυσσε κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὰς θεωρίας, τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὸν Σωκράτη δέ Μέλητος. — τῶνδε· δηλαδὴ τῶν δικαστῶν. — καὶ δὴ = τότε, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. — εἰ πάνυ πολλοῦ· ἐνν. πρίαντο = ἀν δεχθῶμεν ἔστω, ὅτι τὰ ἡγόραζον μὲ τὸ ἀνώτατον ὅριον τῆς τιμῆς. — δραχμῆς· γενικὴ τῆς ἀξίας. — ἐκ τῆς ὀρχήστρας· οὔτως ἐκαλεῖτο τόπος τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπῆρχον τὰ βιβλιοπωλεῖα. — ἀτοπος παράδοξος. — οὐδὲ' ὄπωστιοῦν = ἀπολύτως καθόλου. — ἀπίστος = ἀπίστευτος. — καὶ ταῦτα μέντοι = καὶ τὸ σπουδαιότερον. — ὑβριστής = ὑπερόπτης, ἔξημμένη κεφαλή. — ἀκόλαστος = θρασύς. — νεότης = νεανικὴ παραφορά. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ ὅβρει, ἀκολασίᾳ, νεότητι. — ἔοικεν· δηλ. ἀνθρώπῳ. — συντίθημι = καταρτίζω. — διαπειρωμένῳ· ἡ μετοχὴ αἰτιολογικὴ = διότι θέλει νὰ δοκιμάσῃ. — δὴ = ὅπως ὅλοι τὸν γνωρίζομεν. — ἐναντία ἐμαυτῷ λέγω = ἀντιφάσιο. — ὥσπερ ἀν· λέγοι τὰ ἐναντία ἐαυτῷ.

15. ξυνεπισκοποῦμαι = ἐξετάζω ἀπὸ κοινοῦ (μὲ ἄλλον). — οὐ = πῶς. — ταῦτα λέγειν· ὅτι δηλ. περιπίπτει εἰς αὐτὰς τὰς ἀντιφάσεις. — παραιτοῦμαι τινα = ὑποβάλλω πρὸς τινα παράκλησιν. — τῷ εἰωθότι τρόπῳ = μὲ τὴν συγήθη μέθοδόν μου (δηλ. διαλογικῶς, ἀπὸ τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων εἰς τὰ ἀγνωστα). — μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω = ἀς μὴ φωνασκῇ περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων. — ἵππικὰ πράγματα = ζητήματα σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους. — τὸ ἐπὶ τούτῳ = εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν. — δαίμονας· δαίμονες καλοῦνται κατώτεραι θεότητες, οἱ οἵοι θεῶν καὶ ὅχι αὐτοὶ οἱ θεοί. — ως ὠνησας (τοῦ ρ. ὀνίνημι) = πόσον μὲ ηγχαρίστησες! — μόγις = μόλις, μὲ χίλια

βάσανα. — οὗν = τέλος πάντων. — διόμνυμι (ἢ διόμνυμαι) = βεβαιῶ ἐνόρκωσ. — ἀντιγραφὴ καὶ ἀντωμοσία = γραφή. — τίθημι = θεωρῶ. — ἡτοι = ἢ πάντως. — θεοί τινες = εἶδος θεῶν. — αἰνίττομαι. ἔδω = προβάλλω αἰνίγματα. — ἐκ νυμφῶν· ώς λ.χ. δ' Ασκληπιὸς ἀπὸ (τὸν Ἀπόλλωνα καὶ) τὴν νύμφην Κορωνίδα. — ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων· ώς δ' Ἡρακλῆς ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Ἀλκμήνης, οἱ Διόσκουροι ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Λήδας αλπ. — ὅν... λέγονται· ἐνν. εἶναι παῖδες. — οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ = εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μή· κατ' ἔννοιαν = εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι. — ἀποπειρώμενος ἥμῶν ἐπειδὴ ἤθελες νὰ πειραματισθῆς μὲν ἥμᾶς (ἐμὲ καὶ τοὺς δικαστάς). — ἀπορῶ = στεροῦμαι. — ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἄν... οὐδεμία μηχανή ἔστι = οὐδεμία μηχανή ἔστιν, ὅπως σύ τινα ἀνθρώπων πείθοις ἄν... δὲ πλαγία ἐρωτ. πρότασις ὑποκείμενον ἀντὶ ἀπαρεμφάτου. — οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν = δὲν στέκεται λογικῶς δὲ διος ἀνθρωπος νά. — οὐδεμία μηχανή ἔστιν = δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρόπος = εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον.

16. δοκεῖ μοι οὐ πολλῆς εἶναι ἀπολογίας = φρονῶ, ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποδειχθῇ ἀπὸ διεξοδικὴν ἀπολογίαν. — **αἴρω** = καταδικάζω. — **ἐὰν περ αἵρῃ** = ἐν πράγματι ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ καταδικάζῃ. — καὶ ἀγαθοὺς ἀνδρας· ὅπως δὲ Παλαμήδης καὶ δὲ Αἴας, περὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμη λόγον εἰς τὸ κεφ. 33. — **δεινὸν** = φόβος. — **μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ** = μήπως τὸ καλὸν σταματήσῃ εἰς ἐμέ. — **εἴτα** = ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει. — **ἐπιτηδεύω** = καταπιάνομαι, ἀσκῶ. — **ὅτους τι καὶ σμικρὸν ὅφελός ἔστιν** = ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ (διὰ τοὺς ἄλλους) κάποια, ἔστω καὶ ἀσήμαντος ὡφέλεια. — **ἄλλ' οὐ** = καὶ δχι. — **φαῦλος** = κατώτερος ἀνθρωπος. — **τῶν ἡμιθέων**. — **ἡμιθεοί** = ἐκαλοῦντο δχι μόνον ἥρωες τῶν ὁποίων δὲ τοιαύτης γονέων εἶναι θεός — ώς λ.χ. δὲ Αχιλλεὺς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος — ἀλλὰ καὶ οἱ ἥρωες τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ μάλιστα οἱ ἀκμάσαντες κατὰ τὰ τρωικά. — **παρὰ τὸ** = ἐμπρὸς εἰς τὸ. — **τὸ αἰσχρὸν** = δὲ ἡθικὸς ἐξευτελισμός. — **οὐτωσί πως**. διότι δὲ Σωκράτης δὲν ἐνθυμεῖται ἀκριβῶς τοὺς διμηρικούς στίχους, τοὺς δόποίους θὰ ἀναφέρῃ. Παρέλαβε δὲ τούτους ἐκ τοῦ διαιλόγου μεταξὺ Θέτιδος καὶ Αχιλλέως, δὲ τοιαύτης μετέβη μετὰ τῶν Νηρηίδων πρὸς συνάντησιν τοῦ υἱοῦ τῆς ὁδυρομένου διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου

του Πατρόκλου.— τιμωρῶ τινι τὸν φόνον = ἐκδικοῦμαι τὸν φόνον τινός.— τοι = σοι.— πότμος = θάνατος.— δὲ = ἐκεῖνος.— κακὸς ὁν = μὲ τὸ στίγμα τῆς ἀνανδρίας.— δίκην ἐπιτίθημι τινι = τιμωρῶ τινα.— δὲ ἀδικῶν = δὲ αἰτιος τοῦ κακοῦ.— κορωνὶς ναῦς = ἡ ἔχουσα ἄκρα κυρτὰ ναῦς, κυρίως δὲ τὴν πρύμνην· ὅθεν = καμπυλόπρυμνος.— ἄκθος = βάρος.— οὕτω γάρ· δὲ γάρ αἰτιολογεῖ τὴν νοούμενην ἀπόκρισιν: οὐδαμῶς.— οὕτω ἔχει τῇ ἀληθείᾳ = ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἥθικήν ἀρχήν τοῦτο.— μένω = μένω ἀκλόνητος.

17. δεινὰ ἐργάζομαι = διαπράττω ἀσυγχώρητον σφάλμα.— οὐδεῖς διότι τοὺς δικαστὰς θεωρεῖ ὁ Σωκράτης ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.— ἐν Ποτειδαίᾳ..., Ἀμφιπόλει..., Δηλίῳ· ἡ Ποτειδαία, πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ στενοῦ λαιμοῦ, δὲ δόποιος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν) μὲ τὴν στερεάν, ἀπεστάτησε τῷ 432 ἀπὸ τῆς ἀθηναϊκῆς συμμαχίας καὶ συνετάχθη μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ μετὰ δύο ἔτη παρεδόθη εἰς αὐτούς. Εἰς τὴν πολιορκίαν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Σωκράτης, ὅπως ἐπίσης μετὰ δεκαετίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως — ἀθηναϊκῆς ἀποικίας καὶ αὐτῆς πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος.— ἡ δόπιοι εἶχεν ἀποστατήσει δύοις ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μετέσχεν ἐπίσης ὁ Σωκράτης καὶ τῆς μάχης τοῦ Δηλίου (424 π.Χ.), ιεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὴν Βοιωτίαν, πλησίον τῆς Τανάγρας, καὶ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του.— ὄσπερ καὶ ἄλλος τις = ὑπὲρ πάντα ἄλλον.— δεῖν· ἡ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ τάττοντος = δέτε μὲ ἐπεφόρτισε μὲ τὴν ὑποχρέωσιν.— ἐνταῦθα = εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτῆν.— δοκεῖν γάρ...— ἂν οὐκ οἶδεν·— (τὸ γάρ δοκεῖν ἔαυτῷ εἶναι σοφὸν) ἔστι δοκεῖν εἰδέναι, ἂν οὐκ οἶδεν·— οὐδέ τις τυγχάνει — (οὐδεὶς οἶδεν, οὐ μόνον εὶς τυγχάνει μέγιστον τῶν κακῶν, ἀλλ') οὐδέ τις τυγχάνει...— αὐτη = ἐκείνη.— ἐπονείδιστος = κατηραμένη.— ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι· ἐπεξήγησις.— ἐνταῦθα = εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.— δτι οὐκ εἰδώς· ἐπεξέγησις.— οὕτω = δι' αὐτὸν τὸν λόγον.— τῶν κακῶν· νοεῖ τὴν ἀπείθειαν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ.— ἂν (— εἰ τινα) μὴ οἶδα· δηλ. τὸν θάνατον.— τὴν ἀρχήν· ἐπίρρ. = καθόλου.— ἥδη = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς.— εἴ μοι εἴποιτε = ἄν, ἐπα-

ναλαμβάνω... — ἐπὶ τούτῳ, ἐφ' ὅτε = ὑπὸ τὸν ὄρον νά.— ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει· δηλ. τῷ ἐλέγχῳ. — ἀσπάζομαι = ἀγαπῶ. — φιλῶ τινα = ἔχω μέσα εἰς τὴν καρδιά μου κάποιον. — ἐνθείκνυμαι = ὑποδεικνύω τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς. — ἀριστος ἀνδρῶν = ἔξοχώτατος. — εὐδόκιμος = φημισμένος. — ισχὺς = ἡθικὴ ἐπιβολή, μεγαλεῖον. — φρόνησις = ἡ πνευματικὴ μάρφωσις. — μᾶλλον = τοσούτῳ μᾶλλον. — εἰμὶ ἔγγυτέρω τινὸς γένει = συγγενεύω πρός τινα περισσότερον. — ίδιᾳ καὶ δημοσίᾳ = καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς μελῶν τῆς ὀργανωμένης πολιτείας. — ταῦτα ἀν εἴη βλεβερὰ = τότε αὐτὰ (ἢ διδασκαλία μου) ἡμποροῦν νὰ καρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιβλαβῆ. — οὐδὲν λέγω = ψευδολόγω. — πρὸς ταῦτα = ὡς κατακλεῖδα (ὅλων) αὐτῶν.

18. οἵς = τούτοις, ἀ. — βιῶ = φωνάζω δυνατά, βάζω τὶς φωνές. — θεμιτὸν = τὸ συγχωρημένον ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον. — μεντᾶν = μέντοι ἀν. — μέντοι = τὸ πολὺ πολὺ. — ἔξελαύνω = ἔξορίζω. ἡ δὲ ἔξορίκη ἦτο ἡ πρόσκαιρος ἡ ίσόβιος (ἀειφυγία). — ἀτιμόω = στερῶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων. ἡ στέρησις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἦτο ἡ γενικὴ ἡ κατὰ πρόσταξιν, πουτέστιν ὀρισμένων μόνον. — που = ἐνδεχομένως. — πολλοῦ δέω ἀπολογεῖσθαι = κάθε ἄλλο παρὸς ἀπολογοῦμαι. — ἀλλὰ ύπερ ύμῶν· ἐνν. ἀπολογοῦμαι = λέγω. — μή τι ἔξαμάρτητε· ἡ ἔξάρτησις ἐκ τοῦ νοούμενου φοβούμενος. — ἡ δόσις = τὸ δῶρον (ἐννοεῖ τὸν ἔαυτόν του). — τοῦ θεοῦ = ὅπερ ὁ θεὸς ἐδωρήσατο. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ πρόσκειμαι τῇ πόλει. — γελοιότερον = κάπως ἀστεῖον, δλίγον ἀστεία παρομοίωσις. — πρόσκειμαι τῇ πόλει = εἴμαι κολλημένος ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν. — γενναῖος = εὐγενής, ἀπὸ καλὴν ράτσου. — νωθέστερος = δλίγον τι νωθρός, δυσκίνητος. — ἔγειρομαι = ἔπιπνω. — μύωψ = ἀλογόμυια. — οἶον δὴ = ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως (τὴν ἀλογόμυιαν εἰς τὸ ἄλογον). — τοιοῦτόν τινα = μὲ τοιαύτην περίπου ἀποστολὴν. — δῖς· ἀναφ. αἰτιολ. πρότασις = διότι καὶ ἐγώ. — πείθω = νουθετῶ. — δνειδίζω = ἐπιπλήττω. — προσκαθίζω = πηγαίνω καὶ καθίζω πλησίον (τινός). — τάχα· πλεονασμὸς = ἵσως, εἴναι ενδεχόμενον. — ἀν· καὶ οὗτος καὶ ὁ ἀμέσως κατωτέρω εἰς τὸ (ἄν) ἀποκτείναιτε. — ἀχθόμενοι = ἐπειδὴ εῖσθε ἔξηρεθισμένοι (ἀπὸ τὰς διαρκεῖς ἔνοχλήσεις μου). — ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἔγειρόμενοι = ὅπως ἔκεινοι, τοὺς ὅποιους σηκώνομεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι μὲ τὸν ὕπνον εἰς τὰ μάτια. — κρούω = καταφέρω πληγμα· ἐδῶ μεταφορικῶς = ἐπιβάλλω.

σκληράν τιμωρίαν. — **ράδιως** = μὲν ἐλαφράν τὴν καρδίαν. — **τοιοῦτος οἶος** = τοιοῦτος, ὡστε. — **ἐνθένει** = ἀπὸ τὸ ἔξῆς γεγονός. — **οὐκ ἀνθρωπώνῳ ἔοικεν** = δὲν ὁμοιάζει μὲν ἐκεῖνο, τὸ δόπιον γίνεται μὲν τοὺς (ἄλλους) ἀνθρώπους. — **τὰ ἐμαυτοῦ** = αἱ ἀτομικαὶ ὑποθέσεις μου. — **οἱ οἰκεῖοι** = ἡ οἰκογένεια μου. — **πράττω τὸ ὑμέτερον** = ἐξυπηρετῶ τὰ συμφέροντά σας. — **πειθούτα** = ἐνεστῶς τῆς προσπαθείας. — **μισθὸς** = ἀμοιβή. **οὔτω** = συναπτέον τῷ ἀναισχύντως. — **ἀπαναίσχυντέω**. = ίσχυρίζομαι μὲν ἀσύστολον, κυνικὸν θράσος.

19. ιδίᾳ = κατὰ τὰς ιδιαιτέρας ὁμιλίας μου. — **πολυπραγμονῶ** = ἀσχολοῦμαι μὲν πολλὰ ζητήματα (ὅπερ ὑπερβάνει τὸ μέτρον καὶ τὴν κοσμιότητα καὶ ἀποβαίνει ἄξιον κολασμοῦ). — **ἀναβαίνω εἰς τὸ πλῆθος** = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας. — **θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον** = ἐνν. σημεῖον. — **δαιμόνιος** = ὑπερφυσικὸς. — **ἐπικωμῷδῶν** = γελοιοποιῶν, θέλων νὰ πωλήσῃ πνεῦμα, ὅπως οἱ κωμικοὶ ποιηταί διότι ὁ Μέλητος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Σωκράτους μήνυσιν ἐπαιξε μὲν τὰς λέξεις **θεοὺς - δαιμόνια** (οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει **θεοὺς** οὐ νομίζων, ἔτερα δὲ καινὰ **δαιμόνια...**). — **γράφομαι ἐν τῇ γραφῇ** = ἀναφέρω εἰς τὴν μήνυσίν μου. — **φωνὴ τις** = ἐν εἴδος φωνῆς ἡ περίφημος αὐτὴ φωνή. — **τὸ δαιμόνιον**, δπως τὸ ὄντομάζειν ὁ Σωκράτης, ἦτο προφανῶς διαισθησίς τις, ἡ δόπια συνεκράτει τὸν Σ. ἀπὸ πάσης παρεκτροπῆς. — **ὅταν γένηται** = ὅταν ἐκδηλωθῇ, διμιλήσῃ. — **τὰ πολιτικὰ πράττω** = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν πολιτικήν. — **ἀπολώληγ** = ἀπολώλειν. — **ὑμῖν** = τῷ πλήθει ὑμῶν = εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν δημοκρατικῶν συνελεύσεων ὑμῶν. — **γνησίως** = εὖσυνειδήτως τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ κατωτέρω τῷ δητι. — **ιδιωτεύω** = ζῶ μακράν τῆς πολιτικῆς. — **δημοσιεύω** = πράττω τὰ τῆς πόλεως.

20. ὑπεικάθοιμι ἀδρ. β' τοῦ ὑπείκω = ὑποχωρῶ. — **φορτικὸς** = ὁ προκαλῶν τὴν δυσφορίαν. — **δικανικὸς** = ὁ χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν δικανικῶν ρητόρων διὰ λόγους ἐντυπωσιακούς οἱ ἀγορεύοντες δῆλ. πρὸ τῶν δικαστηρίων ἀπέφευγον συνήθως νὰ ἀπολογηθοῦν ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀνέφερον δὲ γεγονότα ἀσχετα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ ἔξαρουν τὴν δρᾶσίν των εἰς τὸν δημόσιον καὶ ιδιωτικὸν βίον αὐτῶν (ἀποχὴ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, ἐκπλήρωσις τῶν φορολογικῶν

καὶ στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων κλπ.). — **ἀρχὴν ἄρχω** = ἀναλαμβάνω ἀξίωμα, ὑπούργημα. — **έβούλευσα**. τῷ 406 π.Χ. — **πρυτανεύουσα**. περὶ πρυτάνεων καὶ πρυτανευόσης φυλῆς ἔδει ἴστορίαν. — **τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας**. βραχυλογία· τὸ πλῆρες = **τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους ἐκ τῆς ναυμαχίας** (= ἐκ τῆς θαλάσσης, διου ἔγινεν ἡ ναυμαχία). νοεῖται ἡ ναυμαχία τῶν Ἀργινουσῶν, συστάδος νήσων παρὰ τὰ μικρασιατικὰ παράλια ἀπέναντι τῆς Λέσβου. ‘Η ναυμαχία διεξήχθη τῷ 406 π.Χ., μιολονότι δὲ κατ’ αὐτὴν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ διοικοῦντες τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον στρατηγοὶ, 8 τὸν ἀριθμόν, εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, « δότι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς », καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Κατὰ τὴν δίκην ταύτην ὁ Σωκράτης ἦτο πρύτανις — ἵσως ἐπιστάτης, ἦτοι πρόεδρος τῶν πρυτάνεων — καὶ ἔδειξεν ἔξαιρετικὴν ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν ἐν τῇ προασπίσει τοῦ δικαίου. Τὰ τοῦ δραματικοῦ τούτου ἐπεισοδίου τῆς ἑλληνικῆς ἴστορίας παρηκολουθήσαμεν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ Ξενοφῶντος (Βιβλ. Α', κεφ. 7). — **τάναντία ψηφίζομαι** = μειοψηφῶ. — **ἐνδείκνυμι** = μηνύω. **ἐνδειξις** = ἐκαλεῖτο εἰδικώτερον ἡ ὑποβαλλομένη μῆνυσις πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἀρχοντα ἐναντίον πολίτου, τοῦ ὅποιου ἐζητεῖτο ἡ ἀμεσος σύλληψις καὶ φυλάκισις. — **ἀπάγω** = ὀδηγῶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων· ὁ χρησιμοποιῶν δηλ. τὴν νομικὴν πρᾶξιν τῆς **ἀπαγωγῆς** συνελάμβανεν ὁ Ἰδιος τὸν ἀδικοῦντα πολίτην καὶ ὠδήγει ἐνώπιον τῆς οἰκείας ἀρχῆς, ἡ ὅποια ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ἀμέσως τὴν νόμιμον τιμωρίαν. — **ρήτωρ** = πολιτικός. — **κελευόντων καὶ βοώντων** = **βοῇ κελευόντων**. — **δεσμὸς** = φυλάκισις. — **ὅλιγαρχία** = ἐγένετο· τῷ 404· νοεῖται ἡ ὅλιγαρχία τῶν τριάκοντα, ἡ ὅποια ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Αἰγάδος ποταμούς καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηνῶν. — **πέμπτον αὐτὸν** = ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων ἄλλων. — **εἰς τὴν θόλον**. ἡ θόλος ἦτο θολωτὸν οἰκοδόμημα κατὰ τὰς βορείους κλιτούς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τοῦ βουλευτηρίου· ἐπὶ τῆς δημοκρατίας συνήρχοντο εἰς αὐτὴν καὶ συνέτρωγον δαπάναις τῆς πόλεως οἱ πρυτάνεις· ἐπὶ τῶν τριάκοντα μετεβλήθη εἰς Κυβερνεῖον. Εἰς τὴν θόλον ἐπίσης ἦτο καὶ ἡ ἐστία τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἐκαίετο ἀσβεστον πῦρ. — **Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον** · ἐπιφανῆ δημοκρατικὸν « καὶ ὄντα καὶ δοκοῦντα ίκανὸν εἶναι, ἀδικοῦντα δ' οὐδὲν» κατὰ τὸν

Ξενοφῶντα. — **οἷα δή... προσέττατον** = τοιαύτας, ώς γνωστόν, διαταγάκις ἔδιδον. — **ἀναπίμπλημι αἰτιῶν** = φορτώνω μὲ κατηγορίας συνενοχῆς εἰς ἐγκλήματα. — **εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν** = ἂν δὲν εἶναι κάπως χονδροειδής (ὑπερβολική) ἡ ἔκφρασις αὐτή. — **οὐδ' ὅτιοῦν** = ποσῶς. — **ἄδικον - ἀνόσιον** = τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους - τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς θείους νόμους. — **ἐκπλήκτω** = πτοῶ. — **διὰ ταχέων κατελύθη·** μετὰ ὀκτὼ μῆνας, ἥτοι τὸν Σ)βριον τοῦ 403 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων φυγάδων.

21. ἀν· εἰς τὸ διαγενέσθαι — διαγίγνομαι = ζῶ. — **Βοηθῶ τοῖς δικαίοις** = ὑπερασπίζω τὸ δίκαιον. — **πολλοῦ γε δεῖ.** διαγενέσθαι με τοσάδε ἔτη. — **οὐδὲν γάρ ἀν ἄλλος·** ἐνν. διεγένετο, εἰ ἔπραττε τὰ δημόσια. — **εἴ πού τι ἔπραξα** = ἂν εἰς καμμίαν περίστασιν διεχειρίσθην ἀρχήν τινα. — **ἔμοὺς μαθητὰς εἶναι·** ὑπονοεῖ τὸν Κριτίαν, τὸν αἱμοβορώτατον τῶν τριάκοντα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν τυχοδιώκτην πολιτικόν, τοὺς ὄποίους οἱ ἔχθροὶ τοῦ Σωκράτους παρουσίαζον ὡς ζωντανὰ δείγματα τῆς ὀλεθρίας διδασκαλίας του, ἐπειδὴ ἐμαθήτευσαν πλησίον του εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των. — **πράττω τὰ ἔμαυτοῦ** = ἐκπληρῶ τὴν ἀποστολήν μου. — **φθονῶ = ἀπαγορεύω,** ἀποκλείω κινούμενος ἐκ ταπεινῶν ἐλατηρίων. — **καὶ ἐάν τις... λέγω =** καὶ ἐὰν κανεὶς ἔχῃ τὴν διάθεσιν, ἀκούων ὅσα ἔγω λέγω, νὰ ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου. — **τις·** συναπτέα τῷ **τούτων** (τῶν ἀνθρώπων). — **ὑπέχω τὴν αἰτίαν** = φέρω τὴν εὑθύνην. — **ῶν·** ἀναφορ. αἰτίοι. πρότασις = ἐφόσον.

22. ἀκηκόατε· κεφ 10. — **ἐξεταζομένοις** = διὰ τὴν ἐξέτασιν, τὸν ἔλεγχον. — **οὐκ ἀδέες·** τὸ ἐξετάζειν. — **καὶ παντὶ τρόπῳ·** δηλ. μὲ τὰς πτήσεις καὶ τοὺς κρωγμούς τῶν πτηνῶν (**οἰωνοῖς**), μὲ τὰς φωνάς, αἱ ὄποιαι προέρχονται ἐξ ἀοράτων ὄντων (**φήμαις**), μὲ σημεῖα τὰ ὄποια προαγγέλουν κάτι, ὅπως λ.χ. τὰ φυσικὰ φαινόμενα (**συμβόλοις**) καὶ τέλος μὲ τὰς θυσίας. — **θεία μοῖρα = ἡ θεία πρόνοια.** — **καὶ ἄλλη θεία μοῖρα =** καὶ ἄλλης φύσεως θέλησις τῆς θείας προνοίας. — **εἰ δὲ μή·** ἀντὶ εἴτε. — **οἱ προσήκοντες =** οἱ συγγενεῖς. — **μεμνῆσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι·** τὰ ἀπαρέμφατα ἐκ τοῦ **χρῆν.** — **πάντως =** πράγματι. — **Κρίτων·** θὰ τὸν γνωρίσωμεν εἰς τὸν διάλογον. — **Σφήττιος·** ἐκ τοῦ δήμου Σφηττοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φυ-

λῆς· ἔκειτο κατὰ τὸ σημερινὸν Κορωπί. — **Αἰσχίνου**· τοῦ σωκρατικοῦ λεγομένου πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τοῦ νεωτέρου του Αἰσχίνου τοῦ ῥήτορος. — **ἄλλοι τοίνυν οὗτοι** = ἐπὶ πλέον καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπ' ἐδῶ (= οὗτοι). — διατριβὴ = ἀναστροφή. — **ἔκεινος**· δῆλ. ὁ Θεόδοτος. — οὐκ ἀν καταδεηθείη· ἐνν. **Νικοστράτου** μή μου **καταμαρτυρεῖν**. — **Ἀπολλόδωρος**· ἄλλος ἀφωσιωμένος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους «τὰλλα δ' εὐήθης», ὅπως λέγει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν ἴδικήν του Ἀπολογίαν Σωκράτους. — **ἐγὼ παραχωρῶ**· ἐνν. **τοῦ ὕδατος** = ἐγὼ τοῦ δίδω αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ἐπειδὴ δὲ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τῶν ἀντιδίκων ἐκανονίζετο, ὡς εἴδομεν (σελ. 43), διὰ τῆς κλεψύδρας, οὐδεμίᾳ διακοπῇ ἐπετρέπετο. Ἐξαίρεσις ἐγίνετο προκειμένου νὰ ἀναγνωσθοῦν νόμοι, νὰ γίνουν μαρτυρικαὶ καταθέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπότε ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος ὑπηρέτης ἐκράτει τὴν ροήν τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας. Δὲν ἦτο ἐπίσης σπάνιον δὲ ὀμιλῶν διάδικος νὰ προκαλῇ τὸν ἀντίδικον νὰ τὸν ἐλέγξῃ, ἀν ἦτο εἰς θέσιν, «ἐν τῷ ἔαυτοῦ ὕδατῳ». — **τούτου**· τοῦ παρασχέσθαι μάρτυρας καταμαρτυροῦντας. — **λόγον ἔχοιεν**· μήπως δῆλ. παρουσιάζοντο καὶ αὐτοὶ ὄντες διεφθαρμένοι.

23. εἶεν δή = ἀς εἶναι τέλος πάντων. — **ἀναμνησθεὶς ἔαυτοῦ** = ἐνθυμηθείς, τὶ ἔκαμεν δὲ ἔδιος εἰς ἀνάλογον περίστασιν. — **εἰ δὲ μὲν** = διότι αὐτὸς μέν. — **ἀγωνίζομαι ἀγῶνα** = ἐμπλέκομαι εἰς δίκην. — **ἔδεήθη καὶ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς** κλπ. ταῦτα πάντα ἥσαν συνηθέστατα εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηνῶν. — **ἔλεοῦμαι** = προκαλῶ τὴν συμπάθειαν. — **ἄρα** = ὡς ἀποδεικνύοντα πράγματα. — **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. — **ώς ἀν δόξαιμι** = δπως θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποθέσῃ κανείς. — **ἔννοῶ** = λαμβάνω ὑπὸ δψιν μου, κάμνω σκέψεις. — **αὐθαδῶς ἔχω πρός τινα** = κινούμενος ἀπὸ ἔγωισμὸν λαμβάνω ἀπέναντί τινος ἔχθρικὴν στάσιν. — **αὐθαδέστερον**· τοῦ δέοντος. — **αὐτοῖς τούτοις** = ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν (λόγω τῆς στάσεώς μου). — **τίθεμαι ψῆφον** = δίδω τὴν ψῆφον μου. — **μετ' ὀργῆς** = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀργῆς, τοῦ πείσματός του. — **οὕτως** = ὑπὸ αὐτὰς τὰς ψυχολογικὰς συνθήκας. — **ἄξιῶ** = πιστεύω. — **μὲν** = **μὴν** = τούλαχιστον. — **γάρ**· αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοούμενην φράσιν: καὶ ὄμιλῶ ὑποθετικῶς, διότι.. — **ἐπιεικῆς** = φρόνιμος. — **καὶ οἰκεῖοι**· καὶ πρὸς τὸ **ἔμοι** καὶ ἔμοι οἰκεῖοι. — **αὐτὸ τούτο τὸ τοῦ Ὁμήρου**· ἐν. ἔστι μοι = καὶ δι' ἐμὲ ἰσχύει ἀκριβῶς ὁ γνωστὸς στίχος τοῦ Ὁμήρου ('Οδυσσ. τ.

162 κ.έ.). — πέτρα = βράχος (πέτρος = λίθος). — μειράκιον = παλληκάρι. — τρεῖς · δύ μεγαλύτερος Λαμπροκλῆς καὶ οἱ νεώτεροι Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος. — αὐθαδίζομαι = ἔχω ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν. — ἀτιμάζω τινὰ = περιφρονῶ, δὲν λογαριάζω κάποιον. — δόξα = ὑπόγνωψις, ἀξιοπρέπεια. — καλόν ἔστι = εἶναι τιμητικόν. — τοῦτο τὸ δόνομα· δηλ. τοῦ σοφοῦ. — ἀλλ' οὖν = τὸ γεγονός εἶναι. — δεδογμένον ἔστιν = κρατεῖ ἡ γνώμη. — οἱ δοκοῦντες ὑμῶν = ἐκεῖνοι ἀπὸ σᾶς, διὰ τοὺς ὄποιους ὑπάρχει ἡ γνώμη. — τοιοῦτοι ἔσονται = θὰ παρουσιάζωνται μὲ τοιούτου εἴδους ἀδυναμίας (δηλ. νὰ ίκετεύουν τοὺς δικαστάς). — θαυμάσιος = παράδοξος, ἀλλόκοτος. — ὥστ' ἀν ὑπολαβεῖν = ὥστ' ἀν τις ὑπολάβοι = ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν (= νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα) νὰ σχηματίσῃ κανεὶς τὴν ἀντίληψιν. — 'Αθηναίων· διαιρετική. — ἐν ἀρχαῖς κ.λ.π. ὁ Σωκράτης προφανῶς ὑπαινίσσεται τὸν Περικλέα, ὁ ὄποιος, ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τοῦ Περικλέους, ὅτε ἡ σύζυγός του Ἀσπασία ἐδικάζετο ἐπὶ ἀσεβείᾳ, παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐξειπάρησε τοὺς δικαστὰς διὰ τὴν ἀθύωσίν της «ἀφεὶς ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα». — γάρ = βεβαίως. — τιμαὶ = τιμητικαὶ θέσεις. — εἰσάγω τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα = μεταφέρω (ἐκ τοῦ θεάτρου) εἰς τὰ δικαστήρια αὐτὰς τὰς δραματικὰς σκηνάς, αἱ ὄποιαι προκαλοῦν τὴν συμπάθειαν. — ήσυχαν δῆγω. = μένω ἥρεμος καὶ ἀτάραχος.

24. χωρὶς τῆς δόξης = ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ γοήτρου τῆς πόλεως. — καταχαρίζομαι τὰ δίκαια = ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην χαριστικῶς ποδοπατῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου. — δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· συμφώνως πρὸς τὸν ἡγιαστικὸν ὄρκον, ὅστις ἔλεγε: « Φηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ φηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων γνώμη τῇ δικαιοτάτῃ καὶ οὕτε χάριτος ἔνεκ' οὕτ' ἔχθρας ». — δίκαιος = ἡθικός. — δσιος=θεάρεστος. — μέντοι = ἵσα ἵσα. — πάντως = πρὸ πάντων. — φεύγω ὑπό τινος = διώκομαι δικαστικῶς ὑπό τινος. — εἰ πείθοιμι νῦν· ἐνν. καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια. — πείθοιμι...βιαζοίμην· οἱ ἐνεστ. δηλοῦν τὴν προσπάθειαν. — ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ κατηγοροίην ἀν ἐμαυτοῦ. — οὗτως ἔχει τὸ πρᾶγμα· ὅτι δηλ. εἶναι ἀθεος. — ἐπιτρέπω = παραδίδω τὸν ἔχυτόν μου.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Σωκράτης περατώνει τὴν ἀπολογίαν του καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν θέσιν του. Μετὰ ταῦτα οἱ δικασταὶ προβάίνουν εἰς ψηφοφορίαν (**διαψήφισιν**) περὶ τῆς ἀθωότητος ἢ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς ὑπῆρξε καταδικαστικόν, ὃ δὲ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἔκάλεσε πρῶτον τὸν Μέλητον, ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὴν ὅποιαν εἶχε προτείνει διὰ τὸν Σωκράτη μετὰ τοῦτον κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ νὰ ὁρίσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ποινὴν, τῆς ὅποιας ἔχρινεν ἄξιον ἔαυτόν. Διότι προκειμένου περὶ ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὅποιας τὸ εἶδος τῆς ἐπιβλητέας τιμωρίας δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι, εἰς τὴν ποινὴν τοῦ κατηγόρου ἀντιπρούτεινεν ὁ κατηγορούμενος ἰδικήν του (**ἀγών τιμητός**). Φαίνεται δέ, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων ποινῶν μόνον εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξουν οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν δευτέραν διάσκεψιν αὐτῶν.

25. τὸ μὴ ἀγανακτεῖν = ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἀγανακτῶ = εἰς τὸ νὰ μὴ μὲ κατέχῃ ἀγανάκτησις. — **συμβάλλομαι** = συντελῶ. — **τὸν γεγονότα ἀριθμὸν ἐκατέρων τῶν ψήφων** = τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν καταδικαστικῶν καὶ τῶν ἀθωωτικῶν ψήφων. Συμφώνως πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν ρίαν κατεδικάσθη διὰ ψήφων 281 ἐπὶ συνόλου 501. — **οὕτω παρ' ὀλίγον** ἔσεσθαι· ἐνν. **τὸν ἀριθμὸν ἐκατέρων τῶν ψήφων** = ὅτι θὰ παρουσιασθῇ τόσον μικρὰ ἢ διαφορά. — **παρὰ πολὺ** = πολὺ μεγάλη. — **εἰ μετέπεσον** = ἂν ἐρρίπτοντο εἰς τὴν ἀθωωτικὴν κάλπην· ἢ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἐν Ἀθήναις ἐγίνετο ὡς ἔξης· εἰς τὸ δικαστήριον ἐτοποθετοῦντο δύο καδίσκοι (εἶδος κληρωτίδων), ἐκ τῶν ὅποιων ὁ εἰς ἣτο χαλκοῦς καὶ ἐκαλεῖτο **κύριος** — προωρίζετο διὰ τὰς ἀθωωτικὰς ψήφους. —, ὃ δὲ ἄλλος ξύλινος καὶ ἐκαλεῖτο **ἄκυρος** — ὑπεδέχετο τὰς ἀκύρους διὰ τὸν κατηγορούμενον ψήφους, διὰ τῶν ὅποιων ἐλογίζετο ἢ ὑπὲρ τοῦ κατηγόρου πλειονοψήφια. Εἰς ἐκάτερον τῶν καδίσκων τούτων ἔρριπτον οἱ δικασταὶ ἀνὰ μίαν ψῆφον ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδομένων δύο· ἥσαν δ' αἱ ψῆφοι αὗται χαλκᾶ δισκάρια, τὰ ὅποια ἔφερον εἰς τὸ κέντρον κάθετον ἄξονα, **τὸν αὐλίσκον**, ὅστις ἔξειχε καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τοῦ δισκαρίου καὶ αἱ μὲν καταδικαστικαὶ ψῆφοι ἔφερον τὸν αὐλίσκον διάτρητον (**ψῆφος τετρυπημένη**), αἱ δὲ ἀθωωτικαὶ πλήρη (**ψῆφος πλήρης**). Οὕτως

ἐπροστατεύετο τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, διότι δὲν ἐγίνετο ἀντιληπτόν, ποίαν ψῆφον ἔρριπτεν ὁ δικαστὴς εἰς τὸν κύριον καδίσκον καὶ ποίαν εἰς τὸν ἄκυρον. — **Μέλητον μὲν οὖν καὶ νῦν ἀποπέφευγα** = τὸ βάρος πάντως τῆς κατηγορίας τοῦ Μελήτου τὸ ἔχω ἀποσείσει ἐκ τῶν ὅμων μου καὶ τώρα ἀκόμη. — **ὁ φριασκάνω** = καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον. — **μεταλαμβάνω** = παίρνω μὲ τὸ μέρος μου. — **τὸ πέμπτον τῶν ψήφων** · διότι, ἂν κατανεμθοῦν αἱ 281 ψῆφοι, διὰ τῶν ὅποιων ἐκρίθη ἔνοχος ὁ Σωκράτης, εἰς τοὺς τρεῖς κατηγόρους, εἰς τὸν Μέλητον δὲν ἀναλογοῦν οὔτε 100. Κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον ὅμως, ὅταν ὁ κατήγορος δὲν ἐλάχιμαν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῦ δικαστηρίου, κατεδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν.

26. τιμῶμαί τινί τινος · ἐπὶ τοῦ κατηγόρου = προτείνω διά τινα τι· ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐλέγετο τιμῶμαί ἡ ἀντιτιμῶμαί ἐμαυτῷ τινος. — **ὅμιν** = διὰ νὰ σᾶς ἴκανον ποιήσω, νὰ γίνῃ τὸ κέφι σας. — **τῆς ἀξίας** · ἐνν. ποινῆς. — **ἀποτίνω** = πληρώνω πρόστιμον. — **ὅ τι μαθὼν** = τὶ μαθών, διότι τὶ ἔβαλα μὲ τὸν νοῦν μου. — **οἰκονομία** = διοίκησις τοῦ οἴκου, τὸ σπίτι, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον. — **δημηγορία** = ἡ πολιτική. — **καὶ τῶν ἄλλων** = καὶ ἀκόμη... — **ξυνωμοσίαι** = πολιτικοὶ σύλλογοι. — **στάσις** = στάσις κατὰ τοῦ καθεστῶτος. — **ἐπιεικής** = ἀξιοπρεπής. — **ἐνταῦθα** = εἰς αὐτὰ (χρηματισμόν, στρατηγίας κλπ.). — **οἰ** = ὅπου, ποῦ. — **μηδενὸς τῶν ἑαυτοῦ** · δηλ. τῶν ύλικῶν συμφερόντων του. — **ἐμαυτοῦ ἐπιμελοῦμαί** = φροντίζω διὰ τὴν ἥθικὴν καὶ πνευματικὴν βελτίωσίν μου. — **αὐτῆς τῆς πόλεως** = αὐτῶν τῶν πολιτῶν, — **τιμᾶσθαι** ἐνν. ἐμάυτῳ. — **καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα. — **ἄγω σχολὴν** = εὐκαίρω. — **παρακέλευσις** = ἡ καθοδήγησις πρὸς τὴν ἀρετὴν. — **οὕτως ὡς** = τόσον, δοσον, πρυτανεῖον · κεφ. 20. — (**θόλος**). — **ἴππω** · δηλ. τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ξυνωρίς** = ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων. — **ζεῦγος** = τέθριππον ἄρμα. — **νενίκηκεν Ὁλυμπίασιν** · εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐτρέφοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ ὅχι μόνον οἱ πρυτάνεις (κεφ. 20), ἀλλὰ καὶ οἱ πρέσβεις ξένων πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσέφερον ἔξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν πολιτείαν ἢ προσέδιδον εἰς αὐτὴν αἴγλην καὶ δόξαν, ὡς οἱ Ὁλυμπιονῖκαι.

27. ὥσπερ · ἐνν. ἐδόκουν, ὅτε ἔλεγον. — **ἀντιβόλησις** = παράκλη-

σις (βλ. κεφ. 23). — τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον = τὸ πρᾶγμα (δηλ. τὸ τιμῆσθαι: τῆς ἐν πρυτανείᾳ σιτήσεως) δὲν ἔχει οὔτω (τουτέστι δὲν προέρχεται ἀπὸ ὑπερβολικὸν ἐγγραμμόν). — ἔκών εἶναι = ἔκουσίως, δοσον ἔξαρτάται ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν μου. — διειλέγμεθα· εἰς τὴν κυρίως ἀπολογίαν (κεφ. 10 - 24). — ώσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις· ὅπως λ.χ. εἰς τὴν Σπάρτην καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς δωρικὰς πόλεις. — μή μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον πᾶσα διαιδικασία ὥφειλε νὰ περαιωθῇ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἔφεσις δὲ κατὰ τῆς ἐκδιδομένης ἀποφάσεως δὲν ἐπετρέπετο. — ἀπολύματι = ἀνατρέπω. — τὶ δείσας· ἐνν. ἀδικήσω ἐμαυτὸν αλπ. — ἔλωματι ὧν εὗ οἴδ' ὅτι κακῶν ὄντων· συμφυρμός δύο συντάξεων: ἔλωματι (τι) τούτων, ἢ εὗ οἴδ' ὅτι κακά ἔστι καὶ ἔλωματι τι τῶν, εὗ οἴδ' ὅτι, (=εἴμαι βέβαιος), κακῶν ὄντων. — δεσμὸς = φυλάκισις. — τοῖς ἔνδεκα· οἱ ἔνδεκα ἡσαν ἄρχοντες κληρωτοί, εἰς ἕξ ἑκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς δόποιους συγκατηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεὺς ὃς ἐνδέκατος· ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦτο ἐνιαύσιος, ἔργον δὲ εἶχον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστιῶν ἀποφάσεων, δηλ. τὴν μεταγωγὴν τῶν καταδίκαιομένων εἰς τὸ δεσμωτήριον, τὴν φοιόρρησιν καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, ἐφ' ὃσον ἐπεβάλλετο ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Εἶχον ἐπίσης καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ παραπτωμάτων, διὰ τὰ ὅποια ἡδύναντο νὰ ἐπιβάλλουν καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. — δέοματι· δοῦματι = εἴμαι ἐγκάθειρκτος. — ἀλλὰ δὴ = ἀλλὰ μήπως ἐπὶ τέλους. — φιλοψυχία = ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ σαρκίον. — πολίτης = συμπολίτης. — διατριβὴ = φιλοσοφικαὶ ἀσχολίαι. — βαρύτεραι... ἐπιφθονώτεραι· ἡ ὃσον ἐνεγκεῖν αὐτάς. — βαρὺς = ἐνοχλητικός. — ἐπιφθονος = μισητὸς. — ἄρα = φυσικά. — καλός· μετ' εἰρωνείας. — ἀληγη ἔξ ἀλλης πόλεως ἀμείβοματι = περιπλανῶμαι ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἀληγην. — ἔξελαύνοματι = ἀπελαύνοματι. — δι' αὐτοὺς τούτους· ἐκ φόβου μήπως διαφθαροῦν πλησίον του.

28. σιγῶν δέ... ἔξελθων ζῆν· ἡ πλοκὴ = ἔξελθων δ' ὑμῖν (δοτ. χαριστ.). οὐχ οἶστι τ' ἔσει ζῆν σιγῶν καὶ ἡσυχίαν ἀγων. — τοῦτο· δηλ. τὸ σιγᾶν καὶ ἡσυχίαν ἀγειν. — καὶ τῶν ἀλλων = καὶ περὶ τῶν ὄλλων. — ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος· ἡ ἔξαρτησις ἐκ τοῦ ὅτι. — τὰ δὲ = τὸ δὲ (κεφ. 27). — ἄμα = ἐπίσης, μὲ τὴν σειράν μου. — νῦν δέ· ἐνν. οὐ δύναμαι χρημάτων τιμήσασθαι. — μνᾶν· κεφ. 4. — αὐτοὶ δέ· ἐνν. φασὶν (ἐκ τοῦ κελεύουσιν).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διεξάγεται νέα ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο ποιῶν, αἱ ὅποιαι προετάθησαν παρὰ τοῦ κατηγόρου καὶ τοῦ κατηγορούμενου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητον· διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας τὸ δικαστήριον ἀπεδέχθη τὴν δρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Μελήτου ποιηὴν τοῦ θανάτου. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ὁ Σωκράτης ἐπωφελούμενος τὸν ὀλίγον χρόνον, ὁ ὅποιος ἀπητεῖτο διὰ τὴν καταγραφὴν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὰ οἰκεῖα βιβλία καὶ τὴν περαιώσιν τῶν ἀπαραιτήτων διατυπώσεων πρὸς παράδοσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἔνδεκα, ἀπευθύνει ὀλίγας λέξεις πρὸς τοὺς δικαστάς.

29. οὐ πολλοῦ ἔνεκα χρόνου = διότι δὲν μὲν ἀφήσατε νὰ ζήσω ὀλίγα χρόνια ἀκόμη. — **ὅνομα ἔχω** = βγάζω κακὸν ὄνομα, δυσφημοῦμαι. — **πόρρω ἐστὶ τοῦ βίου** = ἔχει προχωρήσει πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ζωῆς. — **τοῦτο· δηλ.** ὅτι ὄνομα καὶ αἵτιαν ἔξετε. — **λόγοι** = ἐπιχειρήματα. — **ἀλίσκομαι** = ; (κεφ. 16). — **ἄπαντα ποιῶ καὶ λέγω** = χρησιμοποιῶ κάθις μέσον. — **δίκη** = καταδίκη. — **τόλμα** = θράσος. — **τότε· δηλ.** κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολογίας. — **ἔκείνωσι** = κατόπιν παρακλήσεων καὶ ἵκεσιῶν καὶ θρήνων καὶ ἀναβάσεως τέκνων καὶ γυναικός. — **ἀλλά· ἐνν.** σκοπεῖσθε. — **δεινός** = γεμάτος ζωήν, ἀκμαῖος. — **δέξις** = εὐκίνητος. — **διφλισκάνω δίκην θανάτου** = καταδικάζομαι εἰς θάνατον. — **ἔμμενω τῷ τιμήματι** = μένω μὲ τὴν ποιηὴν μου. — **μετρίως** = δρθῶς.

30. τὸ μετὰ τοῦτο = τὸ μέλλον. — **χρησμωδῶ** = κάμνω προφητικὴν ἀποκάλυψιν. Κατὰ τὰς παλαιὰς δοξασίας, ὅταν ὁ ἄγνθρωπος εὑρίσκεται εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν νὰ προβλέπῃ τὸ μέλλον. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὸ σημεῖον ἔκεινο τῆς ζωῆς. — **ἢ οἴαν** = ἢ τοιαύτην, οἴαν. — **τὸ δὲ** = ἀλλά. — **πολὺ ἔναντίον ἀποβήσεται** = αἱ συνέπειαι θά εἶναι κατὰ πολὺ διαφορετικαί. — **κατέχω** = συγκρατῶ. — **χαλεπὸς** = ἐνοχλητικός. — **ἐπέχω** = ἔμποδίζω. — **τινὰ** = ἄλλους τινάς. — **ἢ ἀπαλλαγὴ** = ἢ μέθοδος τῆς ἀπαλλαγῆς. — **δυνατὸς** = ἀποτελεσματικός. — **καλὸς** = τίμιος, ἡθικός. — **κολούω** = ἔμποδίζω. — **ἀπαλλάττομαι** = σᾶς ἀφήνω ὑγείαν, σᾶς ἀποχαιρετίζω.

31. τὸ γεγονός πρᾶγμα = τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης. — οἱ ἄρχοντες· δῆλοι. ὁ ἄρχων βασιλεύς, ὅστις ἔπρεπε νὰ καταχωρίσῃ εἰς τὰ οἰκεῖα μητρῷα τὴν ἀπόφασιν, καὶ οἱ ἔνδεκα. — οἱ = ἐκεῖσε, οἱ. — ἀλλὰ παραμείνατε = ἐμπρὸς λοιπὸν παραμείνατε. — διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους = νὰ συζητήσωμεν μεταξύ μας μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν μύθων· ὑπαινιγμὸς ὑποδηλῶν, ὅτι ὁ Σωκράτης εἰσέρχεται ἥδη εἰς τὴν σφαιραν τοῦ μύθου καὶ κατατάσσεται εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἥρώων. — τὸ ξυμβεβηκός = τὸ πάθημα, ἡ περιπέτεια. — τί ποτε νοεῖ = ποίαν σημασίαν ἔχει τέλος πάντων. — ὡς ἄνδρες δικασταί· πρώτην φορὰν ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὴν λέξιν δικασταὶ — ὁ Μέλητος κατὰ τὴν στιχομυθίαν του πρὸς τὸν Σωκράτη τὴν ἔχρησιμοποίησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δικαστὰς (κεφ. 14), — διότι μόνον ἐκείνους, οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀθωωτικὴν ψῆφον, κρίνει ἀξίους τοῦ τίτλου τοῦ δικαστοῦ ἐν συνειδήσει, ὅτι μόνον αὐτοὶ ἀπένειμαν τὸ δίκαιον. — μαντικὴ = προφητικὴ φωνή. — πυκνή... ἦν = συχνὰ πυκνὰ ἤκουετο. — ἐναντιουμένη· ἡ μετοχὴ συναπτέα τῷ ἦν. — ἔωθεν = πρωί. — πολλαχοῦ = εἰς πολλὰς περιστάσεις. — λέγοντα μεταξύ = εἰς τὸ μέσον τῆς ὁμιλίας μου, ἐκεῖ ποὺ ὡμιλοῦσσα. — περὶ αὐτὴν τὴν πρᾶξιν = κατὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς τῆς ὑπόθεσεως. — οὐκέτι ὅπως = καθόλου. — οὐκέτι ὅπως οὐ = ἀσφαλῶς. — ἀγαθόν τι πράττει = ἀποκομίζω κέρδος τι.

32. ἐννοῶ = ἔξετάζω καὶ ἀποσαφῶ. — τῇδε = καὶ ἀπὸ τῆς ἔξῆς πλευρᾶς. — αὐτό· δῆλοι. ὁ θάνατος. — οἶον μηδὲν εἶναι = τοιοῦτόν ἐστιν, οἶον μηδὲν εἶναι = ἐν εἰδος ἀνυπαρεξίας. — κατὰ τὰ λεγόμενα· ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, οἱ ὄποιοι ἐδίδασκον, ὅτι καὶ ψυχαὶ μετὰ θάνατον μεταβαίνουν εἰς τὸν "Ἄδην" ἢ εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία ἢ εἰς τὰς νήσους τῶν Μακάρων ἢ τὸν Τάρταρον. — μεταβολὴ... τοῦ τόπου = ἀλλαγὴ τοῦ τόπου δικαιονῆς. — τοῦ ἐνθένδε = τοῦ ἐνθάδε. — καὶ εἴτε = καὶ λοιπὸν ἐὰν μέν. — αἰσθησίς ἐστιν· ὑποκείμενον ὁ θάνατος. — εἰ τινα ἐκλεξάμενον... εὐαριθμήτους ἀν εύρειν· ἡ πλοκὴ = εἰ δέοι εἰπεῖν τινα σκεψάμενον, ἐκλεξάμενον ταύτην τὴν νύκτα... καὶ ἀντιπαραθέντα τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου... ταύτη τῇ νυκτὶ, πόσας..., οἷμαι εύρειν ἀν αὐτὸν μὴ ὅτι ἴδιωτην τινά... εὐαριθμήτους ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ

νύκτας. — **ἀντιπαρατίθημι τινι** = συγκρίνω πρός τι. — **καταδρθάνω** = καταχλίγομαι, κοιμῶμαι. — **μὴ δτι** = δχι μόνον. — **ἰδιώτης** κοινὸς ἀνθρωπος. — **εὐαρίθμητος** = δλιγοστός, ὁ μετρούμενος εἰς τὰ δάκτυλα. — **δ πᾶς χρόνος** = δλόκληρος ἡ αἰώνιότης. — **οὕτω δὴ=π'** αὐτάς ἀκριβῶς τὰς προϋποθέσεις. — **ἄρα=τάχα.** — **Μίνως καὶ Ραδάμανθυς.** υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εύρωπης· ὁ Μίνως ἐβασίλευσε τῆς Κρήτης καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς σοφὸς καὶ δίκαιος νομοθέτης· ἐπικοινωνῶν μετὰ τοῦ πατρός του ἀνὰ πᾶν ἔνατον ἔτος ἐνεπνέετο ὑπ' αὐτοῦ πᾶν ὅ, τι ἔχειαζετο διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομοθεσίας του. Λόγω τῆς δικαιοισύνης του ἔγινε μετὰ θάνατον, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός του Ραδάμανθυς, κριτής τῶν ἐν "Ἄδη νεκρῶν. — **Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος.** ὁ πρῶτος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ἐθαυμάζετο, ὡς ὁ Μίνως, διὰ τὴν δικαιοισύνην του καὶ τὴν ἄλλην ἀρετήν, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἔγινε καὶ αὐτὸς μετὰ θάνατον δικαστής εἰς τὸν "Ἄδην" ὁ δεύτερος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσῖνος Κελεοῦ, ἔγινε νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, καθιερώσας τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ γενικῶς ἡθικὴν τάξιν εἰς τὴν κοινωνίαν. — **καὶ ἄλλοι δσοι = καὶ δλους τοὺς ἄλλους δσοι.** — **φαῦλος** = ἀσήμαντος, ἀσχημος. — **Ὀρφεύς, Μουσαῖος, Ἡσίοδος.** ὁ Ὀρφεὺς καὶ ὁ Μουσαῖος ἡσαν θρησκευτικαὶ ποιηταὶ καὶ μουσικοὶ· ἔζησαν κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς προομηρικοὺς χρόνους. Ὁ Ἡσίοδος εἶναι περισσότερον ἴστορικὸν πρόσωπον, ἀκμάσας τὸν 8ον αἰῶνα π.Χ. Ἐσυστηματοποίησε τὴν θρησκείαν τῶν Ἐλλήνων διὰ τοῦ ἔπους του, τῆς **Θεογονίας**, καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς δι' ἄλλου ποιήματος, τῶν "Ἐργων καὶ ἡμερῶν. — **ἐπὶ πόσῳ ἀν τις δέξαιτ**' = πόσα θὰ ἐδέχετο νὰ πληρώσῃ κανείς. — **ἐπει=καὶ γάρ.** — **ἔμοιγε καὶ αὐτῷ=δι'** ἐμὲ ἵσα ἵσα. — **Παλαμήδει καὶ Αἴαντι.** καὶ οἱ δύο ἀναφερόμενοι ἡρωες τοῦ τρωικοῦ πολέμου ἀπέθανον ἀπὸ ἄδικον κρίσιν. Ὁ Παλαμήδης, υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, θαυμαστὸς ἥρως καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ διὰ τὴν σοφίαν του, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ τοῦ Ὁδυσσέως, δτι εὑρίσκετο εἰς συνεννόησιν πρὸς τοὺς Τρώας καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τοῦ στρατοῦ διὰ λιθοβολισμοῦ. Ὁ Αἴας πάλιν, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σαλαμῖνος Τελαμῶνος, ὁ ἀνδρειότερος μετὰ τὸν Ἀχιλλέα Ἀχαιός, ἐπειδὴ ἔθεώρησε τὸν ἔαυτὸν του ἡδικημένον, διέτι τὰ ὅπλα τοῦ φονευθέντος Ἀχιλλέως δὲν ἐδόθησαν εἰς αὐτὸν ὅλλ' εἰς τὸν Ὁδυσσέα, ηύτοκτόνησε. — **οὐκ ἀν ἀηδῆς εἴη.** ἀνακόλουθος ἐπανάληψις τοῦ θαυμαστὴ ἀν εἴη. — **καὶ δὴ τὸ μέγιστον.** ἐνν. ἐστὶ τόδε (δηλ. διάγειν ἔξε-

τάζοντα καὶ ἐρευνῶντα). **Σίσυφον.** ὁ Σίσυφος, βασιλεὺς τῆς Ἐφύρης (Κορίνθου) κατὰ τὸν "Ομηρον, ἦτο ὁ πανουργότατος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατεδικάσθη μετὰ θάνατον νὰ κυλήῃ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐν "Αδη ὅρους μέγαν λίθον, τὸν ὃποῖον ὄμως δὲν κατώρθωνε νὰ ἀναβιβάσῃ ἔως ἐκεῖ ἐπάνω· μόλις ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρμα, τοῦ διέφευγε καὶ ἐκυλίετο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὅρους.—**ἀμήχανον εὐδαιμονίας=έξαιρετική εύτυχία.**—**τούτου ἔνεκα.** δηλ. τοῦ ἐξετάζειν.

33. καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθὲς=καὶ μία μόνη σκέψις νὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς στοχασμούς σας, σκέψις ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἀλήθειαν.—τὰ πράγματα=ἡ τύχη.—τὰ ἐμὰ=ἡ λύσις τὴν ὃποιαν ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσίς μου.—ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου=τυχαίως.—πράγματα=αἱ ταλαιπωρίαι, τὰ βάσανα τῆς ζωῆς.—οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου=δὲν μοῦ ἔδωκαν τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον, διότι εἶχον τὰς ἴδιας μου ἀντιλήψεις περὶ θανάτου.—μέντοι. δηλ. παρὰ τὴν ἐχθρότητα, τὴν ὃποιαν τρέφουν πρὸς ἐμέ.—πρότερον =περισσότερον.—δίκαια πεπονθώς ἔσομαι ύφ' ὑμῶν=θὰ ἔχω τύχει δικαίας ἀνταποδόσεως ἐκ μέρους ὑμῶν (λόγῳ τῶν σωφρονιστικῶν μαθημάτων πρὸς τοὺς υἱούς του).—ἀλλὰ γάρ.** βραχυλογία· τὸ πλῆρες=ἀλλὰ παύομαι· καὶ γάρ.**

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

**ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΚΡΙΤΩΝ**

**ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΘΗΓΟΥΡΙΟΥ
ΕΠΑΝΑΓΕΛΜΑΤΙΚΟΥ ΛΑΡΗΓΓΟΥ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔξετελοῦντο ἀμέσως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Σωκράτους ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεβλήθη ἐκ τυχαίου περιστατικοῦ. Τὴν προηγουμένην τῆς δίκης συνέβη νὰ εἶναι ἔτοιμον πρὸς ἀπόπλουν διὰ τὴν Δῆλον τὸ ἵερὸν πλοῖον τῶν Ἀθηνῶν. Θὰ μετέφερεν ἐκεῖ τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπίαν τῆς πόλεως, τοὺς θεῷς ωρούς, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰς μεγάλας ἔορτὰς τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, αἱ δόποιαι ἐτελοῦντο κατὰ μῆνα Μάϊον. Συμφώνως ὅμως πρὸς παλαιὰν συνήθειαν, ἐφ' ὅσον χρόνον διήρκει ἡ θεωρία, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα μὴ μοιλυνθῇ ἡ πόλις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Σωκράτης ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου.

'Αλλὰ τὸ πλοῖον λόγῳ τρικυμίας ἐβράδυνεν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους συνήρχοντο καθ' ἐκάστην εἰς τὸ δεσμωτήριον καὶ συνεζήτουν μετ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ πρότερον. Εἰς ἐκ τῶν φίλων του τούτων ἦτο ὁ γνωστὸς ἥδη εἰς ἡμᾶς ('Ἀπολογ. κεφ. 22 καὶ 28) Κρίτων, πλούσιος Ἀθηναῖος, συνηλικιώτης καὶ συνδημότης τοῦ Σωκράτους. 'Ο Κρίτων λοιπὸν οὗτος καὶ προηγουμένως εἴχε προτρέψει κατ' ἐπανάληψιν τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ καὶ τώρα, δτε ἔμαθεν, δτι μετὰ μίαν ἡ δύο ἡμέρας τὸ πλοῖον θὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἔσπευσεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸ δεσμωτήριον, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντονώτερον τὴν πρότασίν του. Κατὰ τὴν νυκτερινὴν αὐτὴν συνάντησιν διεξάγεται ὁ παρὼν διάλογος, τὸν δόποιον ἔξελθων ὁ Κρίτων διηγεῖται εἰς τοὺς συνηθροισμένους καὶ ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νέας ἀποτείρας του μαθητάς. Τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Κρίτωνος λαβὼν ὡς ὑπόθεσιν ὁ Πλάτων συέθεσε τὸν ὅμώνυμον διάλογον, εἰς τὸν δόποιον ἀναπτύσσονται ὑψίστης σημασίας ἡθικαὶ καὶ πατριωτικαὶ ἰδέαι.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ

("Η ΠΕΡΙ ΠΡΑΚΤΕΟΥ, ΗΘΙΚΟΣ)

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ :

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ

1. ΣΩ. Τί τηνικάδε ἀφίξαι, ὃ Κρίτων; ἢ οὐ πρῷ ἔτι ἐστίν;
ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα;

ΚΡ. "Ορθρος βαθύς.

ΣΩ. Θαυμάζω, ὅπως ἡθέλησέ σοι δ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι.

ΚΡ. Ξυνήθης ἥδη μοί ἐστιν, ὃ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καὶ τι καὶ εὔεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ.

ΣΩ. "Αρτι δὲ ἥκεις ἢ πάλαι;

ΚΡ. Ἐπιεικῶς πάλαι.

ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακαθῆσαι;

ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὃ Σώκρατες, οὐδ' ἀν αὐτὸς ἥθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος, ὡς ἥδεώς καθεύδεις. καὶ ἐπίτηδες σε ούκ ἥγειρον, ἵνα ως ἥδιστα διάγοις. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νυνὶ παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις.

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἄν, ὃ Κρίτων, πλημμελές εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἥδη τελευτᾶν.

ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὃ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις

ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ.

ΣΩ. "Εστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρὸ ἀφῆξαι;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὃ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν οὐ σοί, ὡς ἔμοὶ φαίνεται, ἀλλὰ ἔμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἥν ἐγώ, ὡς ἔμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἀν ἀνέγκαιμι.

ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἡ τὸ πλοῖον ἀφῆκται ἐκ Δήλου, οὐ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με;

ΚΡ. Οὐ τοι δὴ ἀφῆκται, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον ἔξ ὅν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἔκει αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγειῶν, ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὃ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

2. ΣΩ. 'Αλλ', ὃ Κρίτων, τύχη ἀγαθῆ. εἰ ταύτη τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτη ἔστω, οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον.

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει;

ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθηῆσκειν ἢ ἢ ἀν ἐλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύρτοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἔόρακα δὲίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγεῖραι με.

ΚΡ. Ἡν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὔειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν. ὃ Σώκρατες,

ἡματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο.

ΚΡ. "Ατοπον τὸ ἐνύπνιον, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κρίτων.

3. KP. Λίαν γε, ώς ζοικεν. ἀλλ', ὡς δαιμόνιες Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι. ώς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνης, οὐ μία ξυμφορά ἐστιν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερῆσθαι τοιούτου ἐπιτηδείου, οἶνον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἷς ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ώς οἶς τ' ὅν σε σώζειν, εἰ ἥθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἄν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γάρ πείσονται οἱ πολλοί, ώς σὺ αὐτὸς οὐκ ἥθελησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἥμῶν προθυμουμένων.

ΣΩ. 'Αλλὰ τί ἥμιν, ὡς μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γάρ ἐπιεικέστατοι, ὅν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἥγησονται αὐτὰ οὕτω πεπρᾶχθαι, ὥσπερ ἄν πραχθῇ.

KP. 'Αλλ' ὁρᾶς δή, ὅτι ἀνάγκη, ὡς Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἵοι τ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ἦ.

ΣΩ. Εἰ γάρ ὁφελον, ὡς Κρίτων, οἵοι τ' εἰναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἴνα οἵοι τ' ἥσαν καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθά, καὶ καλῶς ἄν εἰχε. νῦν δ' οὐδέτερα οἴοι τε οὕτε γάρ φρόνιμον οὕτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ὅ τι ἄν τύχωσι. ~

4. KP. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔχέτω. τάδε δέ, ὡς Σώκρατες, εἰπέ μοι. ἀρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἥμιν πράγματα παρέχωσι ώς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασον αὐτὸς χαίρειν. ἥμεῖς γάρ που δίκαιοι ἐσμεν σώσαν-

τές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καὶ, ἐὰν δέη, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίειν.

ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὡς Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.

ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τάργύριόν ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαι σε καὶ ἔξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾶς τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὔτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἀν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἵκανά. ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τάμα, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκειν. εἰς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἵκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος. ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ, ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμης σαυτὸν σῶσαι, μήτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἀν ἔχοις ἔξελθών, ὃ τι χρῶι σαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἀν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε. ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἔκει ξένοι, οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

5. "Ετι δέ, ὡς Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιον μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἔξὸν σωθῆναι. καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἀπερ ἀν καὶ οἱ ἔχθροὶ σου σπεύσαιέν τε καὶ ἐσπευσάν σε διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς οἵεις τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἔξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὃ τι ἀν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων, οἵαπερ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὁρφανίαις περὶ τοὺς ὁρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παιδας ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥαθυμότατα αἰρεῖσθαι· χρὴ δέ,

ἄπερ ἀν ἀνήρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἔλοιπο, ταῦτα αἱρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ ἄπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθεν ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγών τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἶόν τε ὃν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὅφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὡς Σώκρατες, ὅρα μὴ ἄμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρᾷ ἢ σοί τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι. μία δὲ βουλή τῆς γάρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἶόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὡς Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

6. ΣΩ. Ὡς φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη. εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρᾳ σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἡμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἐμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ, οὕσπερ καὶ πρότερον. ὃν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εῦ ἵσθι, δτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ’ ἀν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύτηται, δεσμούς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἀν μετριώτατα σκοποί μεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λό-

γον ἀναλάβοιμεν, διν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ. ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, ὡς Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι ἄλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὅδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἔάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἔγῷμαι, ἐκάστοτε ὅδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἔγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἃς οἱ ἀνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή· τοῦτο πρὸς θεῶν, ὡς Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τάνθρωπεια, ἐκτὸς εἰ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ᾧν σε παρακρούει ἡ παροῦσα ξυμφορά· σκόπει δή· οὐχ ἴκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μέν, τὰς δ' οὔ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν δ' οὔ, τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

KP. Καλῶς.

ΣΩ. Ούκοιν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή;

KP. Ναί.

ΣΩ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;

KP. Πῶς δ' οὕ;

7. ΣΩ. Φέρε δή, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, δις ἀν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὃν;

KP. Ἐνδὲ μόνου.

ΣΩ. Ούκοιν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

ΚΡ. Δῆλα δή.

ΣΩ. Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, οὐδὲν τῷ ἐνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι μᾶλλον οὐδὲν ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

ΚΡ. "Εστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἰεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν λόγους καὶ μηδὲν ἐπαΐόντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;

ΚΡ. Πῶς γάρ οὖ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γάρ διόλλυσι.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τἄλλα, ὡς Κρίτων, οὔτως, ἵνα μὴ πάντα διέωμεν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ δὲν νῦν ἡ βουλὴ ἡμῖν ἔστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν η τῇ τοῦ ἐνός, εἴ τις ἔστιν ἐπαΐων, δὲν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον οὐδὲν παντας τοὺς ἄλλους; ὡς εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, δ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. οὐδὲν ἔστι τοῦτο;

ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὡς Σώκρατες.

8. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαΐόντων δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο τὸ σῶμα. οὐχί;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;

ΚΡ. Ούδαμως.

ΣΩ. 'Αλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρ' ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου,
τὸ δὲ δίκαιον ὅνιγνησιν ; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὃ τι ποτ' ἔστι τῶν
ἡμετέρων, περὶ δὲ τῆς δικαιίας καὶ ἡ δικαιοσύνη ἔστιν ;

ΚΡ. Ούδαμως.

ΣΩ. 'Αλλὰ τιμιώτερον ;

ΚΡ. Πολύ γε. //

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὃ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, //
τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὃ τι δὲ ἐπατέων περὶ δικαίων
καὶ ἀδίκων, δὲ εἰς καὶ αὐτὴν ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν
ταύτη οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν
δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ
ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δή, φαίη γ' ἂν τις,
οἵοι τέ εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτινύναι.

ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα φαίη γάρ ἂν, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. 'Αληθῆ λέγεις ἀλλ', ὃ θαυμάσιε, οὗτός τε δὲ λόγος,
διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὅμοιος εἶναι τῷ καὶ πρότερον.
καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὔ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν
περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

ΚΡ. 'Αλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταῦτόν ἔστι,
μένει ἢ οὐ μένει ;

ΚΡ. Μένει.

9. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔχ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον,
πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἔξιέναι μὴ ἀφιέντων
'Αθηναίων ἢ οὐ δίκαιον. καὶ ἔὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πει-
ρώμεθα, εἰ δὲ μή, ἐῶμεν. Διὸς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ
τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ
ώς ἀληθῶς ταῦτα, ὃ Κρίτων, σκέμματα ἢ τῶν ῥᾳδίως ἀπο-

κτιννύντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἄν, εἰ οἶοί τ' ἡσαν, οὐδενὶ ξὺν νῷ, τούτων τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ' ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἱρεῖται, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον η̄ η̄ ὅπερ νῦν δὲ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἔξαξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἔξαγοντές τε καὶ ἔξαγόμενοι, η̄ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες. κἀν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέηται ποιογίζεσθαι οὔτ' εἰ ἀποθηκευειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὕτε ἄλλο διτοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

KR. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὃ Σώκρατες, ὅρα δέ, τί δρῶμεν.

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὃ γαθέ, κοινῇ καὶ εἴ πη ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσομαι. εἰ δὲ μή, παῦσαι ἥδη, ὃ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ως χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. ως ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαι σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἀκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐὰν σοι ἵκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, η̄ ἂν μάλιστα οἴη

KR. Ἄλλα πειράσομαι.

10. **ΣΩ.** Ούδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι η̄ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; η̄ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὕτε ἀγαθὸν οὕτε καλόν, ως πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὠμολογήθη; — ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο —. η̄ πᾶσαι ἡμῖν ἔκειναι αἱ πρόσθεν ὀμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς δλίγαις ἡμέραις ἔκκεχυμέναι εἰσί, καὶ πάλαι, ὃ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; η̄ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ

κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὅν παντὶ τρόπῳ ; φαμὲν η̄ οὕ ;

ΚΡ. Φαμέν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ώς οἱ πολλοὶ οἴ-
ονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ δή ; κακουργεῖν δεῖ, ὡς Κρίτων, η̄ οὕ ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὡς Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ώς οἱ
πολλοὶ φασι, δίκαιον η̄ οὐ δίκαιον ;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν
οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. //

ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα
ἀνθρώπων, οὐδ' ἀν δτιοῦν πάσχη ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὡς
Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν δύολο-
γῆς. οἶδα γάρ, δτι δλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἵς
οὖν οὔτω δέδοκται καὶ οἵς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή,
ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, δρῶντας τὰ ἀλ-
λήλων βουλεύματα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εῦ μάλα, πότερον
κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοι καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευό-
μενοι, ώς οὐδέποτε δρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ
ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κα-
κῶς, η̄ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς ; ἐμοὶ μὲν γάρ
καὶ πάλαι οὔτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἰ πῃ ἀλλη δέδο-
κται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ
τοῦτο ἄκουε.

ΚΡ. Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ πό-

τερον ἀ ἀν τις δμολογήσῃ τῷ δίκαιᾳ ὅντα ποιητέον ἢ ἔξαπατητέον;

KR. Ποιητέον.

11. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἀθρει· ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινας ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὓς ἤκιστα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἵς ὀμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν ἢ οὐ;

KR. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς δέρωτᾶς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἀλλ' ὥδε σκόπει· εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ διομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· «εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἂλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ, φῶ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἶν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἢ αἷ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἴσχύουσι, ἀλλὰ ὑπὸ ἴδιωτῶν ἀκυροί τε γίγνονται καὶ διαφθείρονται;» τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἀν τις ἔχοι, ἀλλως τε καὶ ρήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, δις τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἡδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

KR. Ταῦτα νὴ Δία, ὦ Σώκρατες.

12. ΣΩ. Τί οὖν, ἀν εἴπωσιν οἱ νόμοι. «ὦ Σώκρατες, ἢ καὶ ταῦτα ὀμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαιαις, αἷς ἀν ἡ πόλις δικάζῃ;» εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἵσως ἀν εἴποιεν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ

έρωτῶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάμβανε τὴν μητέρα σου δι πατήρ καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν; » « οὐ μέμφομαι », φαίην ἄν. « ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾧ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέτατον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν; » « καλῶς », φαίην ἄν. « Εἰεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἔξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἀν εἰπεῖν πρῶτον μέν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἥσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; χαλὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἀρ' ἔξ ἴσου οἵει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν καὶ ἀττ' ἀν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἵει δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοὶ τὸν πατέρα οὐκ ἔξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἴ σοι ὅν ἐτύγχανεν, ὥστε, ἀπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἔξεσται σοι, ὥστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ αὖ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὃσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φῆσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος οὕτως εἴ σοφός, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἔστιν ἡ πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἡ πατέρα, καὶ ἡ πείθειν ἡ ποιεῖν, ἀ ἀν κελεύη, καὶ πάσχειν, ἐὰν τι προστάτη παθεῖν

ήσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγη τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὔτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἢ ἀν κελεύῃ ἡ πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἥττον τὴν πατρίδα; » τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὡς Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὕ;

KP. "Εμοιγε δοκεῖ.

13. ΣΩ. « Σκόπει τοίνυν, ὡς Σώκρατες », φαῖεν ἀν ἴσως οἱ νόμοι, « εἰς ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἢ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ἀν οἷοί τε ἡμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἔξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὴν δοκιμασθῆ καὶ ἵδη τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, φὰ ἀν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς ἔξειναι λαβόντα τὰ αὐτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἀν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδὼν ἐστιν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἴεναι, εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάν τε μετοικεῖν ἀλλοσέ ποι ἐλθῶν, ἴεναι ἐκεῖσε ὅποι ἀν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ. ὃς δ' ἀν ὑμῶν παραμείνη, δρῶν δν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκαιας δικάζομεν καὶ τἄλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἥδη φαμὲν τοῦτον ὠμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἢ ἀν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῆ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὀμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιθέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν,

ἀ δὲ κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ ».

14. «Ταύταις δή φαμεν καὶ σέ, ὃ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἢ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἡκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα». εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι· «διὰ τὸ δῆ;» ἵσως ἂν μου δικαίως καθάπτοιντο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκώς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν· φαῖεν γάρ ἄν, ὅτι «Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἔστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἡρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γάρ ἄν ποτε τῶν ἀλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἡρέσκε, καὶ οὕτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἄπαξ εἰς Ἰσθμόν, οὔτε ἀλλοσσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος, οὔτε ἀλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἀνθρωποι, οὔδ' ἐπιθυμίᾳ σε ἀλλης πόλεως οὐδὲ ἀλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς σοι ἴκανοὶ ἦμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἥροῦ καὶ ὡμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι, τά τε ἀλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως, ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἔκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλὰ ἥροῦ, ὡς ἐφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις τε ἀπέρ ἂν δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸν ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὡμολογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἕργῳ, ἀλλ'

οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ». τὶ φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὡς Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὅμοιογῶμεν;

KP. 'Ανάγκη, ὡς Σώκρατες.

ΣΩ. «'Αλλο τι οὖν», ἀν φαῖεν, «ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὅμοιογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὅμοιογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν δλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἐβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἡρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὅμοιογίαι εἶναι, σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμονα προηροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δή ἐκάστοτε φῆς εύνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν 'Ελληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοί καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων 'Αθηναίων ἡρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι τίνι γάρ ἀν πόλις ἀρέσκοι ἀνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἔμενεις τοῖς ὅμοιογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὡς Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών».

15. «Σκόπει γάρ δή, ταῦτα παραβάς καὶ ἔξαμαρτάνων τι τούτων τὶ ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γάρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον·^(α)ἀντὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μεγαράδε — εὐνομοῦνται γάρ ἀμφότεραι — πολέμιος ἥξεις, ὡς Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καί, ὅσοι περ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέψονται σε διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὁρθῶς τὴν δίκην δικάσαι· ὅστις γάρ νόμων διαφθορεύς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἀν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεύς εἶναι· πότερον οὖν φεύξει τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν

τούς κοσμιωτάτους ; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἀξιόν σοι ζῆν ἔσται ; ἡ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος ;— τίνας λόγους, ὃ Σώκρατες, ἡ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἀξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι ; καὶ οὐκ οἴει ἀσχημον ὃν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἴεσθαι γε χρή· ἀλλ’ ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἔκει γάρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἵσως ἀν ἡδέως σου ἀκούοιεν, ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευήν τέ τινα περιθέμενος, ἡ διφθέραν λαβών, ἡ ἄλλα, οἷα δή εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας· δτι δὲ γέρων ἀνήρ σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὅντος, ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας οὕτως αἰσχρῶς ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς δέ ἔρετ; ἵσως, ἀν μή τινα λυπῆς· εἰ δὲ μή, ἀκούσει, ὃ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ· ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων — τὶ ποιῶν ἡ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὃσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἔκεινοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παιδῶν ἔνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψης καὶ παιδεύσῃς ; τὶ δὲ ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγῶν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτο σοῦ ἀπολαύσωσιν; ἡ τοῦτο μὲν οὖ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γάρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται, ἐὰν δὲ εἰς "Ἄδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται ; εἴπερ γέ τι ὅφελος αὐτῶν ἔστι τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαι γε χρή ».

16. «'Αλλ', ὃ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τρο-

φεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε
 ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς "Ἄδου ἐλθὼν ἔχης πάντα
 ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἀρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε
 σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἀμεινον εἴναι οὐδὲ δικαιό-
 τερον οὐδὲ δικαιώτερον, οὐδὲ ἄλλων τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε
 ἀφικομένῳ ἀμεινον ἔσται. ἄλλὰ νῦν μὲν ἡδικημένος ἄπει, ἐὰν
 ἀπίγεις, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἄλλὰ ύπ' ἀνθρώπων· ἐὰν
 δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουρ-
 γήσας, τὰς σαυτοῦ διμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς
 ἡμᾶς παραβάτας καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἥκιστα
 ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ
 σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν
 "Ἄδου νόμοι οὐκ εὑμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες, ὅτι καὶ
 ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἄλλὰ μή σε πείσῃ
 Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς ».

17. Ταῦτα, ὦ φίλε ἔταῖρε Κρίτων, εῦ ΐσθι, ὅτι ἐγὼ δο-
 κῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν
 ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἡχὴ τούτων τῶν λόγων βοιμβεῖ
 καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἄλλα ΐσθι, ὅσα
 γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγης παρὰ ταῦτα, μάτην
 ἔρεῖς, δύμως μέντοι εἴ τι οἶει πλέον ποιήσειν, λέγε.

KP. 'Αλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. "Εα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτη,
 ἐπειδὴ ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝΑ

1. **τηνικάδε** = τοιαύτην ὥραν, τόσον πρωί. — **ἔτι** = πλέον. — **πάνυ μὲν οὖν** = καὶ πολὺ μάλιστα, βεβαιότατα. — **πηγίκα μάλιστα** = ποία ὥρα περίου. — **ὅρθρος** = ἐκαλεῖτο ὅρθος ὁ χρόνος ὁ μετὰ τὸ μεσονύκτιον μέχρι τῆς αὐγῆς. — **βαθὺς λέγεται** ὁ ὅρθρος, ὁ δποῖος ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰ ἔξημερώματα, ἡ βαθειὰ αὐγή, ὅπως λέγομεν σήμερον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ὅπως ἤθελησε** = ἀπορεῖ ὁ Σωκράτης πῶς ἐπετράπη ἡ εἰσοδος εἰς τὸν Κρίτωνα, διότι τὸ δεσμωτήριον δὲν ἦνοιγε πρωί. — **ὑπακούω** = ἐπὶ θυρῷ = ἀποκρίνομαι εἰς τὸ κτύπημα καὶ ἀνοίγω τὴν θύραν. — **ξυνήθης = σχετικός**, γνωστός. — **διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν** = ὁ Κρίτων πολλάκις ἐπεσκέφθη τὸ δεσμωτήριον κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰρημένα (σ. 69). — **καὶ τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ** = ὁ πρῶτος καὶ συνδέει τὸ **ξυνήθης** ἐστι καὶ **εὐεργέτηται**, ὁ δεύτερος εἶναι ἐπιδοτικὸς οὐ μόνον συνήθης ἐστι, ὀλλὰ καὶ εὐεργέτηται = προσέτι καί... — **ἄρτι** = ταύτην τὴν στιγμήν. — **ἐπιεικῶς πάλαι** = ἀρκετὰ πρὸ πολλοῦ, ἔχω κάμποσην ὥραν ποὺ ἥλθα. — **εἴτα** = ἐπὶ ἐρωτήσεως δηλοῦ ἀπορίαν καὶ θαυμασμὸν = καὶ ὕστερα. — **ἐπεγείρω** = ἐξυπνίζω (διὰ τινα σκοπόν). — **οὐδ'** αὐτὸς = οὐδ' ἐγὼ αὐτός. — **οὐ μὰ τὸν Δία...** οὐδ' ἀν αὐτὸς ἤθελον... . . . ὅχι μὰ τὸν Δία, οὐδ' ἐγὼ θὰ ἤθελα νὰ εύρισκωμαι εἰς τόσην ἀγρυπνίαν καὶ λύπην — εἰς τὴν δόποιαν εύρισκομαι, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ τὴν μεταδώσω καὶ εἰς σέ. — **αἰσθάνομαι** = βλέπω. — **ώς** εἰδικός. — **δὴ** = ἤδη. — **τρόπος** = τάξις, τὴν δόποιαν τηρεῖ κανεὶς εἰς τὸν βίον του, χαρακτήρ. Ο χαρακτήρ του Σ. ἢτο εὐθυμιας. — **ώς ράδιως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις**. ἐπεξήγησις εἰς τὴν γεν. του τρόπου. — **πλημμελές** = ἀνάρμοστον. — **ἀγανακτεῖν** = ὑποκ. τινὰ ἢ ἐμέ. — **τηλικοῦτον ὄντα** = ὁ Σωκράτης ἢτο τότε 70 ἑτῶν. — **ἀλίσκομαι** = περιπίπτω. — **οὐδέν**. ἐπίρρ. = οὐδόλως. — **ἐπιλύεται** ἡ ἥλικια = ἐμποδίζει ἡ ἥλικια. — **τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν** = εἶναι τὸ συμπέρασμα του ἐπιλύεται = ὡστε νὰ μὴ ἀγανακτοῦν. — **τύχη** = μέση λέξις σημαίνουσα εύτυ-

χίαν καὶ δυστυχίαν.— ἔστι ταῦτα· ἐνν. ἀληθῆ.—ἀλλὰ τί δή.. ἀφίξαι· ἐπανέρχεται εἰς τὰ προηγούμενα=ἀλλὰ (διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον) διατὶ τέλος πάντων ἔχεις ἔλθει.—χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν· συνωνυμία:— χαλεπὸς = δυσάρεστος.— φέρων· ἐνν. ἀφῆγματι.— ἐπιτήδειοι = φίλοι ἀλλαχοῦ λέγονται ἔταιροι, γνώριμοι, συνόντες.— ἐν τοῖς βαρύτατ' ἀν ἐνέγκαιμι· τὸ πλῆρες = ἐν τοῖς φέρουσι βαρέως ἐγὼ βαρύτατ' ἀν ἐνέγκαιμι.— τίνα ταύτην· δηλ. φέρεις· τὸ πλῆρες. τίς ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία, ἣν φέρεις.— τὸ πλοῖον· ἡ Δηλιάς ναῦς, ἡ ὁποία ἐστέλλετο κατ' ἔτος εἰς Δῆλον μετὰ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν Δηλιαστῶν.— οὐ τοι= ὅχι βέβαια.— δὴ = ἥδη.— (δοκεῖ) μὲν = (δοκεῖ) μήν = ἀσφαλῶς.— ἔξῶν = ἐκ τούτων ἄ..— ἤκοντες ἀπὸ Σουνίου· εἰς τὴν εὐλίμενον παραλίαν τοῦ Σουνίου εἶχε καταπλεύσει τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου, ἐμποδιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων νὰ κατεύθυνθῇ εἰς Πειραιᾶ.

2. τύχη ἀγαθῆ = ἡ ὥρα ἡ καλή.— ταύτη· ἐπίρρ. = οὔτως.— γάρ = βεβαίως.— που = ἀν δὲν ἀπατῶμαι.— γέ τοι δὴ = βεβαίως.— οἱ τούτων κύριοι· δηλ. οἱ ἔνδεκα (ἴδε 'Απολ. κεφ. 27).— τῆς ἐπιούσης ἡμέρας: ἐννοεῖ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κρίτων εἶπε δις τήμερον. 'Επειδὴ ἡ ὥρα, κατὰ τὴν διποίαν διελέγοντο, ἦτο ὅρθρος βαθὺς καὶ δὲν εἶχε φανῇ ἀκόμη ἡ ἡμέρα, ὁ Σωκράτης ὅρθῶς τὴν ὀνόμασεν ἐπιούσαν.— τῆς ἐτέρας: ἦτοι τὴν ἐπομένην.— ταύτης τῆς νυκτός· γενικὴ τοῦ χρόνου.— κινδυνεύεις· μετ' ἀπαρεμφάτου=φαίνεται.— ἐν καιρῷ τινι· τὸ τινι πρὸς ἐπίτασιν = εἰς πολὺ κατάλληλον ὥραν.— καλὴ - εὐειδής· τὸ πρῶτον γενικώτερον (=μὲν ὥραν παρουσιαστικὸν) τοῦ δευτέρου, τὸ διποίον λέγεται ἐπὶ τοῦ προσώπου μόνον. λευκὰ ἴμάτια ἔχουσα· ὡς παρ' ἡμῖν τὸ λευκὸν θεωρεῖται χρῶμα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς χαρᾶς δηλωτικόν, οὔτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ λευκὸν ἦτο σύμβολον ἀγνότητος καὶ ἀγιότητος.— καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ἡ μὲν κλῆσις ἦτο τὸ «ὦ Σώκρατες», ὁ δὲ λόγος ὁ παρατιθέμενος ὁμηρικὸς στίχος «ἡματι κλπ.»).— ἡματί κεν τριτάτῳ Φθίνην ἐρίθωλον ἵκιο· ὁ στίχος οὗτος ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς 'Ιλιάδος (I 363), διότι ὁ 'Αχιλλεὺς ἀπειλεῖ, διτι θὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Τροίας. Εὔστοχως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὰς λέξεις τοῦ 'Αχιλλέως, μέλλοντος νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, περὶ τοῦ ἔσαυτοῦ του, ὅστις πρόκειται ν' ἀποδημήσῃ εἰς τὴν ἀλλην ζωήν,

ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀληθινὴ πατρίς.— **Φθίην ἐρίβωλον.** αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως, τιθεμένη παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἄνευ προθέσεως.— **ἐρίβωλος** καὶ **ἐριβῶλαξ** = εὔφορος.— **ἄτοπον** = παράδοξον.— **ἐναργῆς** = φανερός.— **μὲν οὖν** = καὶ ὅμως, ἀλλ' ὀπωσδήποτε.

3. λίαν γε (ἐναργές) = καὶ πολὺ μάλιστα.— **ῷ δαιμόνιε** ἐπὶ προσφωνήσεων φιλικῶν = θαμάσιε.— **ἔτι καὶ νῦν πείθου..** ἐξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κρίτων κατέβαλε καὶ πρότερον προσπαθείας νὰ πείσῃ τὸν Σωκράτη, ἀλλ' αὗται ἀπέβησαν ὥκαρποι.— **χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερῆσθαι** = πρὸς τὸ ἐστερῆσθαι σοῦ.— **ἀμελῆσαι**. ἐνν. τούτῳ.— **δόξα** = γνώμη.— **ἡμῶν προθυμουμένων**. ἐνν. ἐξάγειν = **εὶς καὶ ἡμεῖς ἡμεν πρόθυμοι.** ἐννοεῖ ὁ Κρίτων καὶ τοὺς συμμαθητάς του Σιμμίαν καὶ Κέβητα, ἵσως καὶ ὄλλους.— **ῷ μακάριε Κρίτων.** φιλόφρων προσφώνησις = καλέ μου Κρίτων, καλότυχε...— **οἱ ἐπιεικέστατοι** = οἱ χρηστότατοι (ἀν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πολλούς, τὸν ὄχλον).— **ἡγήσονται...** **οὕτω πεπρᾶχθαι**, **ὡσπερ ἀν πραχθῆ** = θὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν πρᾶξιν μας τὸν ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτηρισμόν. 'Η ἔννοια τῶν λόγων εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἥτοι καὶ αὐτοὶ θὰ θεωρήσουν μέν, ὅτι ἐπράχθησαν καλῶς, ἀν πράγματι ἐπράχθησαν καλῶς, τούναντίον δὲ θὰ θεωρήσουν, ὅτι ἐπράχθησαν αἰσχρῶς, ἀν πράγματι ἐπράχθησαν αἰσχρῶς.— **αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνὶ** = ἡ ἴδική σου περίπτωσις τώρα πιστοποιεῖ.— **ἐν αὐτοῖς** = ἐνώπιον αὐτῶν.— **εἰς γάρ ὕφελον...** **οἷοι τε εἶναι** = μακάρι ὑπέρ την κακῶν.— **νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε** = ἐνν. εἰσὶν ἐξεργάζεσθαι.— **οὕτε γάρ φρόνιμον** κλπ. ὁ Σωκράτης ἐθεώρει ὡς μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν τὴν φρόνησιν, τῶν δὲ κακῶν τὴν ἀφροσύνην ἐκ τούτων δὲ οὕτε τὸ ἔν οὕτε τὸ ἄλλο δύνανται οἱ πολλοί· δὲ θάνατος, τὸν δόποῖον ἔχουν τὴν δύναμιν οὗτοι νὰ ἐπιβάλουν, δὲν εἶναι κατ' αὐτὸν μέγα κακόν.

4. προμηθέομαι· μετὰ γενικῆς ἡ αἰτιατικῆς = λαμβάνω πρόνοιαν, ἐνδιαφέρομαι.— **οἱ συκοφάνται** ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν. πᾶς πολίτης Ἀθηναῖος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ εἰς δίκην πάντα ἄλλον πολίτην ἐπὶ δημοσίᾳ ἐγκλήματι. Ἐπειδὴ δὲ λόγω τῆς πληθύρας τῶν δικαστῶν ἥτο δύσκολος διαφωτισμός των περὶ τῆς ἀθωότητος ἡ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὸ πλεῖστον ἐξηρτάτο

ἀπὸ τὴν ρητορικὴν δεινότητα τοῦ κατηγόρου, οὐδεὶς ἡτο ἀσφαλής, οὐδὲ ὁ ἀθωότατος, ὅτι θὰ διεύ φευγε τὴν καταδίκην. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐδημιουργήθη εἰς τὰς Ἀθήνας πλῆθος συκοφαντῶν, οἱ ὅποιοι ἔξεβιάζον τοὺς εὐπορωτέρους πολίτας, ἀπειλοῦντες, ὅτι θὰ τοὺς εἰσαγάγουν εἰς δίκην ἐπὶ ἀνυπάρκτῳ ἐγκλήματι· διό οἱ πολῖται ἔξηγγόραζον τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφαλείαν των παρὸ τῶν συκοφαντῶν τούτων ἀντὶ χρημάτων.— ἐκκλέπτω=κρυψίως ἔξαγω, φυγαδεύω.— οὐσία = περιουσία.— ἀλλο τι παθεῖν. δηλ. φυλάκισιν, ἔξορίαν, θάνατον.— ἔασον αὐτὸ χαίρειν. δηλ. τὸ φοβεῖσθαι= ἀφησέ το νὰ πάγη εἰς τὸ καλό, μὴ τὸ βάζης καθόλου εἰς τὸ μυστό σου.— ἡμεῖς δίκαιοι ἔσμεν· ἡ προσωπικὴ σύνταξις ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου = δίκαιον ἔστιν ἡμᾶς σώσαντας...— καὶ ταῦτα.... καὶ ἄλλα πολλά· διὰ μὲν τοῦ ταῦτα ὑποδηλοῦνται τὰ ρήματα, διὰ δὲ τοῦ ἄλλα πολλὰ τὰ ἄλλα καλύμματα, τὰ δόποια ὁ Σωκράτης ἔξεθεσεν εἰς τὴν Ἀπολογίαν.— ὡς εὐτελεῖς = πόσον μικροπρεπεῖς.— ἐπ' αὐτοὺς = πρὸς τὸ διαφθεῖραι αὐτοὺς = διὰ νὰ βουλλώσωμεν τὸ στόμα των.— ξένοι οὗτοι τὸ οὗτοι ὥσει νὰ ἡσαν παρόντες καὶ τοὺς ἐδείκνυε=νά...— ἐπ' αὐτὸ τοῦτο· ἐπὶ τῷ: ἔξαγαγεῖν σε ἐνθύένδε.— Σιμμίας καὶ Κέβης. ἀμφότεροι ἡσαν Θηβαῖοι φίλοι καὶ ἀκροαταὶ τοῦ Σωκράτους.— μήτε ἀποκάμης σαυτὸν σῶσαι. ἀποκάμνω ὡς καὶ παρ’ ἡμῖν = ἀπὸ τὸν κόπιον παύω νὰ κάμνω τι = διστάζω.— ὅ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ· ἵδε Ἀπολογ. κεφ. 27.— δυσχερές μοι γίγνεται τι = μὲ δυσκολεύει τι.— ὅτι οὐκ ἀν ἔχοις... ὅτι χρῶ σαυτῷ· εἶναι ἐπεξήγγησις τοῦ ἀνωτέρω ὅ ἔλεγες...= ὅτι δὲν θὰ ἤξευρες, τὶ νὰ κάμης τὸν ἔαυτόν σου, τὶ νὰ γίνης.— ἀγαπῶ τινα = περιβάλλω τινὰ μὲ σεβασμόν.— ξένοι. οὕτω καλοῦνται φίλοι ἀλλοδαποί, τῶν δόποιων καθῆκον ἡτο νὰ ξενίζωσι τὸν ξένον των ἐπιδημοῦντα εἰς τὴν χώρων των, νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεών του καὶ νὰ προστατεύουν αὐτὸν ἀπὸ ἀδικίας ἢ ὑβρεις.

5. οὐδὲ δίκαιον... σαυτὸν προδοῦναι. ἡ σύνταξις : δοκεῖς μοι οὐδὲ δίκαιον πρᾶγμα ἐπιχειρεῖν σαυτὸν προδοῦναι.- προδίωμι ἐμαυτὸν = παραδίω τὸν ἔαυτόν μου εἰς τὴν ἀπώλειαν, εἰς θανάτωσιν.— ἔξον σωθῆναι = εἰ καὶ ἔξεστί σοι σωθῆναι.-- διαφθείρω = ἔξοντώνω.— τοὺς υἱεῖς. ἵδε Ἀπολ. κεφ. 23.— οἰχήσει καταλιπὼν= θὰ τοὺς ἀφήσης καὶ θὰ φύγης παράκαιρα.— τὸ

σὸν μέρος = ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ.—**ὅ τι ἀν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι**= θὰ εὑρίσκωνται εἰς κατάστασιν, τὴν ὅποιαν θὰ τοὺς παρασκευάζῃ ἡ τύχη = θὰ ἀκολουθήσουν τὴν φορὰν τῆς τύχης· τὸ πράξουσι, ἀν καὶ εἶναι μεταβατικόν, ἐνταῦθα λαμβάνεται ἀμεταβ. (= θὰ εὑρίσκωνται εἰς τοιαύτην κατάστασιν).— **περὶ τοὺς δρφανούς**· οἵτοι οἱ παῖδες του μετὰ τὸν θάνατόν του μὲν θὰ ἔγκατελέσποντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, δεδομένου ὅτι ἡ περιουσία, τὴν ὅποιαν θὰ ἐκληροδότει εἰς αὐτοὺς ὁ Σ., ἵτο ἀσήμαντος (πόση);.— **ραθυμότατα**=ἀναπαυτικάτατα. — **ταῦτα αἰρεῖσθαι**· τὸ ὑποκ. τινά,— **ἄπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ** = δλη ἡ ἀφορῶσά σε ὑπόθεσις (δηλ. τὰ κατωτέρω : ἡ εἰσοδος τῆς δίκης, ἡ διεξαγωγή της καὶ τὸ τέλος).— **ώς εἰσῆγλθεν** = ὅτι... — **ώς ἔγένετο**=ὅπως...— **ὁ ἀγών τῆς δίκης** = ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης. — **καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί...** **δοκεῖν**= καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο δά, δηλ. τὸ νὰ ἔχῃ τὴν ἐντύπωσιν ὁ κόσμος.— **ώσπερ κατάγελως τῆς πράξεως** = τὸ κορύφωμα τρόπον τινὰ τῆς γελοιοποίησεως τοῦ ὄλου δράματος.— **κακία** = ἀμέλεια, κακορριζικιά.— **διαπεφευγέναι**. ὑποκ. τὴν σωτηρίαν σου.- εἴ τι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὅφελος ἦν = ἀν ἀξίζαμεν κάτι.— **ἄμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρᾷ ἥ** = ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά, προσάπτουν καὶ ὅνειδος, ἡθικὴν ἔκπτωσιν.— **μία δὲ βουλὴ** (ἔστω)· ἐνν. **ποιεῖν** ἢ ἔγώ λέγω.— **οὐκέτι οἶόν τε.** πάντα ταῦτα πράττεσθαι.

6. ἡ προθυμία σου = ὁ πρὸς σωτηρίαν μου ζῆλός σου.— **ἀξία** ἐνν. ἔστι.— εἰ δὲ μή... ἐνν. εἴη ἡ προθυμία σου μετά τινος ὁρθότητος, τοσούτῳ χαλεπωτέρᾳ (ἐστίν), **ὅσῳ μείζων** (ἐστίν).— **χαλεπός** = ὁ δυσαικογόμητος, ὁ δυσκόλως ἴκανοποιούμενος.— **τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι** ἥ **τῷ λόγῳ** = ἐκ τῶν τριῶν στοιχείων τοῦ ψυχικοῦ μου βίου νὰ μὴ ὑπακούω εἰς κανὲν ἀλλο παρὰ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ δρθοῦ λόγου. Τὰ ἐμὰ εἶναι τὰ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἔγώ μου· δὲν περιλαμβάνεται δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὰ τρία μόρια εἰς τὰ ὅποια συνήθως διηρεῦτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Λέγει λοιπόν, ὅτι πείθεται εἰς τὸ λογιστικὸν μόνον ἐκ τῶν ἑαυτοῦ.— **ἐκβάλλω**=ἀπορρίπτω, στέλλω περίπατον, ὅπως λέγομεν σήμερον.— **τύχη**. κεφ. 1.— **οὐ μὴ ἔνγχωρήσω**. μέλλει=δὲν θὰ πεισθῶ, δὲν θὰ ἐνδώσω.— **οὐδὲ ἀν πλείω...** **ἡμᾶς μορμολύττηται**. τὸ πλείω σύστοιχος αἰτ., τὸ δὲ ἡμᾶς ἀντικείμε-

νον.—**μορμολύττομαι**· ἀποθ. = ἐκφοβῶ διὰ τῆς ἐκφωνήσεως **Μορμώ**· ἡ δὲ Μορμώ ἦτο μυθικὸν τέρας, διὰ τοῦ ὄποιου αἱ γραῖαι καὶ μητέρες ἐτρόμαζαν τὰ παιδιά.—**ἐπιπέμπω** = ἐπισείω.—**μετριώτατα** = ὅρθοτατα;—**ἀναλαμβάνω** = ἀναθεωρῶ τι καταλειφθὲν πρότερον· ἐδῶ τὸ **καταλειφθὲν** εἶναι τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὄποια κετέληγγον κατὰ τὰς συζητήσεις των πρὸ τῆς συμφορᾶς, **ἀνάληψις** δὲ ἡ ἀνασκόπησις αὐτῶν, ἀν ἥσαν ὅρθα ἡ ὅχλος.—**ὅτι ἀλλως ἔνεκα λόγου**=ὅτι μάτην, τοῦ κάκου, διὰ νὰ γίνεται συζήτησις. Τὸ **ἔνεκα λόγου** εἶναι ἐπεξήγησις τοῦ μάτην, ἡ δὲ φράσις «ὁ λόγος ἐγένετο ἔνεκα λόγου» εἶναι λογοπαίγνιον γενόμενον ἐκ τῆς διττῆς σημασίας τῆς λέξεως λόγος.—**ώς ἀληθῶς** = τῇ ἀληθείᾳ, πράγματι.—**ἐπισκοπέομαι** = ἔξετάζω.—**Ὥδε ἔχω** ἀνωτέρω.—**ἥδε ἡ τύχη γέγονε**=ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὑρίσκομαι.—**ἕνδε τῶν οἰομένων τι λέγειν**=ἕν' ἐκείνων, οἱ δόποιοι ἐφαντάζοντο, ὅτι λέγουν τι ἀξίων λόγου.—**ὅσα γε τάνθρωπεια** = καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα συνήθως εἰς τοὺς ἀνθρώπους (κατὰ τὰ ὄποια ὁ ὑγιῆς συνήθως δὲν ἀποθνήσκει τὴν ἐπομένην).—**οὐκ ἀν σε παρακρούει** = δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σὲ παρασύρῃ εἰς παραλογισμούς.—**δόξα** = δοξασία.

7. φέρε δὴ = ἔλα τώρα.—**τὰ τοιαῦτα.** δηλ. τὰ ἐπόμενα.—**γυμναζόμενος**, ἐπεξήγησις.—**τοῦτο πράττων** = ἔχων τοῦτο ὡς κύριον ἔργον.—**Ιατρός**: ὅστις καθώριζε τοὺς ὄρους τῆς διαίτης καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν γυμναζομένων.—**παιδοτρίβης** διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, ὁ δόποιος ἐδίδασκε τοὺς νέους τὴν τέχνην τοῦ ἀγωνίζεσθαι καὶ ἄλλα ὅμοια: οὗτος ὡφειλε νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη, τὶ ἔκαστος ἔπρεπε νὰ πράττῃ καὶ εἰς τὶ νὰ ἀσκήται ἀναλόγως τῆς ὑγείας καὶ τῶν δυνάμεων του.—**ἐπιστάτης** = ὁ ὡρισμένος νὰ ἐπιστατῇ ἐπὶ τινος ἔργου, ὁ ἐπιμελητὴς.—**ἐπαῖω** = εἴμαι βαθὺς γνώστης.—**ἔστι ταῦτα**· ἐνν. ἀληθῆ.—**εἰεν**. ἐπίρρ.=ἄς εἶναι, ἔως ἐδῶ καλά.—**ἀτιμάζω** = περιφρονῶ.—**πῶς γάρ οὖ**. δηλ. πείσεται κακόν.—**ποῖ τείνει**=ποῦ ἄγει (εἰς φθορὰν ἢ εἰς ὅλεθρον), ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.—**καὶ εἰς τὶ τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος.** δηλ. τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν (ἀναφέρεται).—**δῆλον** δτι εἰς τὸ σῶμα. **τοῦτο γάρ διόλλυσιν**· εἶναι ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἀνωτέρω συνθέτου ἐρωτήματος.—**οὔτως**· ἐνν. ἔχει.—**διέρχομαι**=ἀναφέρω λεπτομερῶς.—**ῷ=τούτῳ γάρ**· **ἔγινετο... ἀπώλυτο**· ὁ λέγων μεταθέτει τὸν ἔαυτόν του εἰς τὸ παρελθόν

καὶ θεωρεῖ τὸ συζητούμενον ἐν τῷ παρόντι ζήτημα ὡς γνώμην πρότερον ἐπιδοκιμασθεῖσαν. Δύναται δὲ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὅλον ὡς ἔξης: διὸ τῷ μὲν δικαίῳ εὑρίσκετο βέλτιον γιγνόμενον, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπολλύμενον.

8. τὸ ύγιεινόν... τὸ νοσῶδες ἀντὶ τῶν ἀφηρημένων (πρβλ. καὶ κατωτέρω «τὸ ἀδικον...τὸ δίκαιον »).—**που** = ἀν δὲν ἀπατῶμαι.—**μοχθηρὸς** = ἐλεεινός, ἄθλιος.—**διεφθαρμένος** = ἔξηντλημένος.—**λωβάσιμαι** = βλάπτω.—**ὸνίνημι** = ὠφελῶ.—**φραῦλος** = πρόστυχος, μικρᾶς ἀξίας.—**ὅτι ποτ'** ἐστὶ τῶν ἡμετέρων = δι, τι δήποτε εἶναι τοῦτο ἀπὸ τὰ ἴδια μας, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ζωῆς μας· εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ψυχή.—**περὶ δὴ τε...** ἐστὶ = μὲ τὸ ὅποιον ἔχει σχέσιν.—**οὐδαμῶς** = κατ' οὐδένα τρόπον (νομίζομεν αὐτὸν εὔτελέστερον).—**τίμιος** = πολύτιμος.—**πολὺ γε** ἐνν. τιμώτερον.—**ῷ βέλτιστε** = φίλτατέ μου.—**ἡμᾶς** = περὶ ἡμῶν.—**ὅτις καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια** κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πολλοὺς = δι εἰς καὶ μάλιστα αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ἡ λέξις ἀλήθεια ἔχει ἐδῶ τὴν μεταφυσικὴν σημασίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρεται συνήθως παρὰ Πλάτωνι σημαίνει δῆλ. τὴν καθαυτὸ πραγματικότητα, τὸν θεόν.—**ταύτη**—κατὰ τοῦτο, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ.—**εἰσηγοῦμαι** = προτείνω.—**ἀλλὰ μὲν δὴ...** οἷοί τέ εἰσιν· εἶναι ἐπανάληψις τοῦ λόγου τοῦ Κρίτωνος (ἔδ. ἀνωτέρω κεφ. 3) περὶ τῆς δυνάμεως τῶν πολλῶν.—**ἀποκτίνυμι** = ἀποκτείνω.—**οὗτος δὲ λόγος** δῆλ. ὅσα εἴπομεν τώρα συζητοῦντες περὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἶναι ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἀλλοτε εἴπομεν.—**ἀλλὰ μένει** = μάλιστα ἔχει ἀκόμη ἵσχυν· διὸ ἀλλὰ ἐν τῷ διαλόγῳ ἔχει συνήθως παραχωρητικὴν ἔξηνοιαν.

9. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων = σύμφωνα πρὸς ὅσα ὁμολογήσαμεν.—**ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις** = ἀν σκέψεις δέ, ἄς σὺ λέγεις.—**μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα σκέμματα** ἥτις κατὰ παράλειψιν τοῦ ρήματος ὄρα.—**ὡς ἀληθῶς** = ἀληθέστατα, εἰς τὴν πραγματικότητα.—**σκέμμα** = σκέψις.—**ῥᾳδίως** = ἐπιπολαίως, μὲ ἐλαφρὰν τὴν καρδίαν.—**καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἀν** = καὶ τούτων, οἵ ἀνεβιώσκοντο γ' ἀν.—**ἀναβιώσκομαι** = ἀναζῶ· ἐδῶ μεταβ.= ἐπανεφέρω εἰς τὴν ζωήν.—**οὐδενὶ ξὺν νῷ** = σὺν οὐδενὶ νῷ=ῥᾳδίως.—**δὲ λόγος οὕτως αἱρεῖ**= δι ὄρθὸς λόγος οὕτως ἐπιβάλλει· δτι δῆλ. τὸ εὖ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, τοῦτο δὲ δτι ταύτὸν τῷ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν.—**μὴ οὐδέν**

ἄλλο σκεπτέον ή· ώς ἀνωτέρω παρελείφθη τὸ ρῆμα δρα·—καὶ αὐτοὶ=καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ (δηλ. ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι).— **ἔξαγοντες**=συνεργοῦντες εἰς τὴν ἔξαγωγήν, φυγάδευσιν μου.— **ἔξαγόμενοι** ἀντὶ **ἔξαγόμενος**, διότι μόνος ἔξαγόμενος θὰ ἦτο ὁ Σωκράτης.— **καν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι**=καὶ ἐὰν φαινώμεθα, ὅτι αὐτά, ἀ ἐργαζόμεθα, εἰσὶν ἄδικα.— **μὴ οὐ δέῃ ύπολογίζεσθαι**· κατὰ παράλειψιν, ώς ἀνωτέρω τοῦ ρήματος δρα = (πρόσεχε), μήπως δὲν πρέπει νὰ λογαριάζωμεν.— **τί δρῶμεν**=τὶ χρὴ δρᾶν.— **πη**=εἰς κανὲν σημεῖον τοῦ λόγου μου.— **ώς ἐγώ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε πράττειν ταῦτα, ἀλλὰ μὴ ἀκοντος**· ύποκ. τοῦ πράττειν ἐγὼ = διότι ἐγὼ μεγάλην σημασίαν ἀποδίδω εἰς τὸ νὰ σὲ πεῖσω νὰ πράττω ταῦτα (νὰ σεβασθῶ δηλ. τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου) καὶ ὅχι παρὰ τὴν θέλησίν σου (νὰ τὰ πράττω).— **σοι**=κατὰ τὴν κρίσιν σου.— **ἥ**=ὅπως.—**μάλιστα**=ἀκριβῶς.

10. ἐκκεχυμέναι εἰσὶ=**ἐκκέχυνται τῆς μνήμης**=ἔχουν λησμονηθῆ·—**ἄρα**=ώς φαίνεται.— **ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες**=δὲν ἐνοήσαμεν, ὅτι δὲν διαφέρομεν καθόλου ἀπὸ παιδιά (τὰ δόποῖα ὅτι δέχονται τὴν μίαν στιγμὴν ἀρνοῦνται τὴν ἀλληγ.).— **παντὸς μᾶλλον**=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ἀναντιρρήτως.— **ἡμῖν**=ὑφ' ἡμῶν.— **ώς οἱ πολλοὶ οἰονται· οἱ παλαιοὶ εἶχον τὴν γνώμην τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν**, ἥ ἄλλως τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀνιᾶν· μόνον ὁ Σωκράτης, πρωτοπόρος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τοῦ «Ἄγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν..., καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς», ἥχθη εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ἡθικοῦ διδάγματος «οὐ δεῖ ἀνταδικεῖν ἄδικούμενον».— **ἀντικακουργέω**=ἀνταποδίω τὸ κακόν.— **καθομολογέω**=παραδέχομαι.— **δόξα**=πεποιθησις.— **οἵς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἵς μή· δηλ. μεταξὺ τῶν πρεσβευόντων τὸ « μὴ δεῖν μηδενὶ τρόπῳ μηδένα κακῶς ποιεῖν » καὶ τῶν ἀποδεχομένων τὸ « τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς»).— **οὐκ ἔστι κοινὴ βουλὴ**=δὲν ὑπάρχει δύοφροσύνη, σύμπτωσις ἀντιλήψεων.—**κοινωνεῖς**· ἐνν. τῆς βουλῆς=συμμερίζεσαι τὰς ἰδέας αὐτάς.—**ξυνδοκεῖ σοι**=συμφωνεῖς μὲ τὰς ἰδέας αὐτάς.— **τῆς ἀρχῆς**=τῆς θεμελιώδους βάσεως τῆς συζητήσεως, δηλ. ώς οὐδέποτε δρθῶς ἔχοντος κλπ.— **εἴ πη ἄλλῃ δέδοκται**=ἄν ἔχῃς ἄλλην τινὰ γνώμην.**

—**δίκαια ὅντα.** συναπτέον πρὸς τὸ **ποιητέον** ὡς ἔξῆς: ἀν τις ὁμολογήσῃ τῷ (= τινὶ), ἐπεὶ δίκαια ἔστι, ποιητέον ἢ ἔξαπατητέον;—**ἔξαπατητέον:** ἐνν. ἐν τούτοις.

11. ἐκ τούτων = συμφώνως πρὸς αὐτὰ (τὰ ὁμολογούμενα).—**ἀθρέω** = βλέπω μετὰ προχοχῆς, προσέχω,—**καὶ ταῦτα** = καὶ μάλιστα.—**οὓς ἥκιστα δεῖ.** δηλ. τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα. —**ἀποδιδράσκειν**· ἐπιφέρει τὴν πρότασιν **εἴθ’ ὅπως δεῖ** (= οἰαδήποτε ἄλλη λέξει) κλπ., διὰ νὰ μετριάσῃ τὴν κακήν ἔννοιαν τοῦ ἀποδιδράσκειν, τὸ δόποῖον ἐλέγετο ἐπὶ δούλων.—**ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ... ἐπιστάντες ἔροιντο.** αἱ μετοχαὶ δὲν συνδέονται, διότι τὸ ἐλθόντες διορίζει χρονικῶς τὸ **ἐπιστάντες**· τὸ δὲ **ἐπιστάντες** τὸ **ἔροιντο.**—**τὸ κοινὸν** = τὸ δημόσιον.—**ἄλλο τι.** ἐνν. διανοεῖ.—**εἶναι τὴν πόλιν καὶ μὴ ἀνατετράφθαι** = νὰ στέκῃ ὅρθια ἢ πόλις καὶ νὰ μὴ ἀνατραπῇ, νὰ διατηρηθῇ καὶ νὰ μὴ διαλυθῇ.—**γενόμεναι δίκαιοι** = ἐκδικασθεῖσαι δίκαιοι, αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων.—**ἄλλως τε καὶ** = καὶ μάλιστα... (μετά τινος εἰρωνείας διὰ τοὺς ρήτορας). Εἰς τὰς Ἀθήνας, δταν ἐπρόκειτο νὰ καταργηθῇ νόμος τις κατὰ πρότασιν πολίτου, ὡρίζοντο ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς ῥήτορες συνήγοροι τοῦ νόμου, οἱ δόποῖοι ἀγορεύοντες δημοσίᾳ ὑπεστήριζον αὐτὸν ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν, ἀντικρούοντες τὰς κατ’ αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ εἰσηγουμένου τὴν κατάργησιν κύτοῦ πολίτου. Κατὰ τὴν δίκην λοιπὸν αὐτὴν τοῦ ὑπάρχοντος νόμου είναι εὐνόητον, δτι ἀνεπτύσσετο πολλὴ ρητορικὴ δεξιοτεχνία ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερίδων, τῆς κατηγορούσης καὶ τῆς ὑπεραπολογουμένης τοῦ νόμου.—**ἀπολλυμένου** = δ ὁδοῖος κινδυνεύει νὰ καταλυθῇ.—**κυρία**= ἔγκυρος.—**ὅτι ἡδίκει γάρ ήμᾶς.** βραχυλογία· τὸ πλῆρες : δτι ἐπεχειροῦμεν ἀπολέσαι τοὺς νόμους δικαίως· ἡδίκει γάρ ήμᾶς ἢ πόλις.

12. τί οὖν. ἐνν. ἔροῦμεν.—**ἥ· ἐπίρρ.** = ἀλήθεια; καὶ **ταῦτα**· ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα τῆς προτάσεως «ἡδίκει γάρ...»· δηλ. ἀν κρίνης τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου δικαιάν, νὰ τὴν θεωρῆσῃ ἔγκυρον καὶ σεβαστήν, εἰ δὲ μὴ ἔγκυρον καὶ ἐπομένως ἀξίαν καταφρονήσεως.—**φέρε γάρ.** ἐνν. **εἰπὲ**= ἔλα λοιπὸν εἰπέ.—**ἔγκαλῶ τινί τι**= ἀποδίδω εἰς τινα κατηγορίαν διὰ τι·—**καὶ δι’ ήμῶν.** δ καὶ ἐπεξηγηματικός.—**φυτεύω**· ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τῶν φυτῶν=γεννῶ.—**τοῖς περὶ τοὺς γάμους** = οἱ δόποῖοι ἀναφέρονται εἰς τοὺς γάμους, κανονίζουν τὰ τῶν γάμων· οἱ νό-

μοι οὗτοι δὲν ήσαν ύποχρεωτικοί, ἀλλ' ἀπλῶς ἐρρύθμιζον τὰ τῶν γάμων, διὰ νὰ εἶναι ἔγκυροι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὔτῶν.— **τροφήν καὶ παιδείαν** = τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνατροφήν· οἱ νόμοι οὗτοι ήσαν μὲν ύποχρεωτικοί, εἶναι ὅμως προφανές, διὰ οὐδεὶς ἐλεύθερος Ἀθηναῖος πολίτης ἔξετέλει τὰ πρὸς τὰ τέκνα του καθήκοντα ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου· ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ βουλήσεως.— **ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ** = διὰ τῆς πρώτης ἐδήλουν οἱ ἀρχαῖοι δλόκληρον τὴν διανοητικὴν παιδείαν, διὰ τῆς δευτέρας δὲ τὴν σωματικὴν.— **εἴναι σοι τὸ δίκαιον ἔξι λίσου** = διὰ εἶναι ἔξι λίσου κατανεμημένων τὸ δίκαιον εἰς σέ...=διὰ ἔχεις τὰ λίδια δικαιώματα.— **ἄρα** = τάχα, ὡς φαίνεται.— **ἢ οὕτως εἰ σοφὸς** = ἢ τόση εἶναι ἢ σοφία σου.— **ἐν μείζονι μοίρᾳ** = ἐν μείζονι τιμῇ, εἰς θέσιν ἀνωτέραν.— **ὑπείκω** = ύποτάσσομαι.— **χαλεπαίνω** = δργίζομαι.— **πείθειν πειρᾶσθαι πείθειν** (δηλ. νὰ μεταβάλῃ ἀντιλήψεις).— **ἡσυχίαν ἄγω** = ἡσυχάζω.— **ἡσυχίαν ἄγοντα** = ἀδιαμαρτυρήτως.— **ἐάν τε τύπτεσθαι...** **ἐάν τε δεῖσθαι.** ἐπεξήγησις τοῦ **παθεῖν**.— **δέομαι - δοῦμαι** = ρίπτομαι εἰς τὸ δεσμωτήριο.— **ἐάν τε ἄγῃ.** ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω **ποιητέον ταῦτα.**— **ὑπεικτέον** **ὑπείκω**, δπερ ἐνταῦθα = ἀποφεύγω τὴν στράτευσιν.— **ἀναχωρῶ** = δπισθοχωρῶ.— **ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε** = ὅπως ἐπιβάλλει τὸ φυσικὸν δίκαιον.— **βιάζομαι** = μεταχειρίζομαι βίαια μέσα.— **ὅσιος** = δ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον.

13. δρῶ τινά τι = κάμνω εἰς τινα κάτι (καλὸν ἢ κακόν, δίκαιον ἢ ἄδικον).— **τῷ ἔξουσίαν πεποιηκέναι** = μὲ τὸ νὰ ἔχωμεν δώσει τὴν ἄδειαν.— **τῶν Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ** = συναπτέον πρὸς τὸ ἀνωτέρω τῷ ἔξουσίαν...— **ἐπειδὰν δοκιμασθῆ**. διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρῶν καὶ ἔγγραφῇ εἰς τὸ οἰκεῖον μητρῶν δ Ἀθηναῖος ἔφθιος, ἐπρεπε προηγουμένως νὰ δοκιμασθῇ. ἐπρεπε δηλ. νὰ ύποβληθοῦν εἰς ἔλεγχον τὰ οἰκογενειακὰ αὐτοῦ στοιχεῖα, ἵνα ἀποδειχθῇ ἂν προήρχετο ἐκ γηγένεων Ἀθηναίων πολιτῶν.— **ῷ ἀν μὴ ἀρέσκωμεν** = συναπτέον τῷ ἔξειναι... **ἀπιέναι.** — **καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων** κλπ. εἶναι διασκόφησις τοῦ **προαγορεύομεν** ἔξειναι, δηλ. δὲν προηγόρευε μὲν νόμος τὸν ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπηγόρευεν αὐτά, τ.ἔ. σιωπηρῶς ἐδίδετο ἢ ἄδεια νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως πᾶς μὴ ἐπιδοκιμάζων τοὺς νόμους αὐτῆς.— **ῷ μοιολογηκέναι ἔργῳ** = προσετέθη τὸ **ἔργῳ**, ἐπειδὴ συνήθως αἱ ὅμοιογίαι γίνονται διὰ λόγου, ἐνῷ ἐδῶ

ἡ παραμονὴ εἰς τὴν πόλιν ἀποτελεῖ ἔμπραχτον διμολογίαν, ὅτι ἀρέσκουσιν εἰς αὐτὸν οἱ νόμοι.— **τριχῆ** = κατὰ τρεῖς τρόπους.— **γεννητής** = γεννήτωρ.— **προτιθέντων**· ἐνν. αἴρεσιν τοῦ πείθειν ἢ πείθεσθαι· ἡ μετοχὴ ἐναντιωματική.

14. ἐνέξεσθαι· μετὰ παθ. σημασίας.— **ἐνέχομαι τινι** = καθίσταμαι ἔνοχος εἰς τι.— **οὐκ ἥκιστα** = μάλιστα.— **ἐν τοῖς μάλιστα** = ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεξομένοις σὺ μάλιστα ἐνέξει = ἰδιαίτατα.— **διατί δή**· ἐννοεῖται : ἐν τοῖς μάλιστα ἐμὲ — **δή** = τάχα.— **καθάπτομαι τινος** = προσβάλλω τινά.— **τῶν ἄλλων...διαφερόντως** = διαφόρως τῶν ἄλλων, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.— **ὅτι μὴ** = εἰ μή.— **ἐπὶ θεωρίαν** = θεασόμενος τοὺς ἀγῶνας· ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας τοὺς τελουμένους κυρίως κατὰ τὰ τέσσαρας μεγάλας πανελληνίους ἑορτὰς τῶν Ὀλυμπίων, Πυθίων, Ἰσθμίων, Νεμείων.— **εἰ μὴ ποι στρατευσόμενος**· ἵδε Ἀπολ. κεφ. 17.— **εἰδέναι** = ὥστε νὰ γνωρίσῃς.— **πολιτεύομαι**· ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς σημασίας του **πολιτεύω** = ζῶ ὡς πολιτης.— **ἔξην σοι φυγῆς τιμήσασθαι** = εἰχεις τὸ δικαίωμα νὰ δρίσῃς διὰ τὸν ἔσυτόν σου ὡς τιμωρίαν τὴν ἔξορίαν (ἵδε Ἀπολ. κεφ. 27).— **ἐκαλλωπίζου ως οὐκ ἀγανακτῶν** = ἐκαμάρωνες προσποιούμενος, ὅτι δὲν ἡγανάκτεις.— **ἐντρέπομαι τινος** = φροντίζω περὶ τινος.— **συντίθεμαι** = συμφωνῶ.— **ἄλλο τι** ἐνν. ποιεῖς.— **Λακεδαίμονα...** **Κρήτην**· ἥσαν καὶ αἱ δύο δωρικαὶ ἔρωταις τὸ αὐτὸ πολίτευμα καὶ τὰ αὐτὰ ἡθη. Ταύτας προέβαλλε συχνὰ ὁ Σωκρ. ὡς ὑποδείγματα εὐνομουμένων πόλεων.— (**ἃς**) **δή** = ὡς γνωστόν.— **ἔλαττω** = ἐλάττους ἀποδημίας.— **ἔὰν ήμιν γε πείθη, ὃ Σώκρατες**· ἐνν. ἐμμενεῖς.

15. οἱ ἐπιτήδειοι· οἱ ὄποιοι ἐσκέφθησαν νὰ φυγαδεύσουν. αὐτὸν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου.— **καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν** = καὶ θὰ ἐνισχύσῃς ὑπὲρ τῶν δικαστῶν (= πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν δικαστῶν) τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ πιστεύουν, ὅτι δρθῶς ἐδίκασαν τὴν δίκην.— (**σφόδρα**) **που** = κατὰ τὴν γνώμην μου.— **τίνας λόγους, ὃ Σώκρατες**· ἐρωτοῦν πάλιν οἱ νόμοι, ὡς νὰ ἔδωκεν ὁ Σωκράτης καταφατικὴν ἀπόκρισιν.— **ἀσχημον**· οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἀσχήμων=ἀπρεπής.— **τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα**· περιφρασις=ἡ πρᾶξις, ἡ διαγωγὴ τοῦ Σωκράτους.— **ἀπαίρω** = ξεσηκώνομαι, ἀναχωρῶ.— **ἐκεῖ γάρ πλείστη ἀταξία**· οἱ Θετταλοὶ ἥσαν περιβόητοι ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ ἀπιστίᾳ (πρβλ. τὸ

τοῦ Δημοσθ. Α' (Ολυνθ., § 22), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀκολασίᾳ.—**σκευήν περιτίθεμαι** = ἐνδύομαι φόρεμα.—**διφθέρα**· εἶδος ἴματίου ἐκ δερμάτων ζῷων.—**ένσκευαζομαι** = ἐνδύομαι, ἀλλάσσω φόρεμα.—**σχῆμα** = τὸ ἔξωτερικόν.—**μεταλλάσσω** = μεταβάλλω.—**ὑπέρχομαι τινα** = κολακεύω τινά.—**δουλεύω** = φέρομαι δουλικῶς.—**τί ποιῶν**· ἐνν. βιώσει ἐν Θετταλίᾳ.—**ἢ εὐωχούμενος**· Οἱ Θεσσαλοὶ ἐφημίζοντο ὡς πολυφάγοι· ὁ Σωκράτης ἐπομένως δἰὰ νὰ μὴ τοὺς δυσαρεστῆ καὶ νὰ εἰναι ἀνεκτός, ὥφειλε νὰ τοὺς μιμηθῇ συζητῶν μετ' αὐτῶν περὶ δείπνου μᾶλλον παρὰ περὶ ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς.—**ποῦ ἡμῖν ἔσονται** = τί θὰ γίνουν παρακαλοῦμεν; **ἢ τοῦτο μὲν οὐ**· ἐνν. πείσονται.—**αὐτοῦ** = ἐν αὐθα.—**εἴπερ γε χρή**·—ἐνν. ἐπιμελήσεσθαι.

16. ἵνα εἰς "Ἄδου ἐλθών" ὅ,τι ἐνταῦθα ἐκρίθη ὡς δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ ἐκεῖ δρμοίως θὰ κριθῇ, δηλ. τὸ ἀνταδικεῖν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς θεωρεῖται ἄδικον καὶ εἰς τὸν "Ἄδην ὁμοίως θὰ χαρακτηρίζεται.—τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν**· Ἀπολ. κεφ. 32.—**ἐνθάδε** = ἐν τῇ γῇ, ἐν τῷ παρόντι βίῳ.—**σοι**· ἢ δοτ. συναπτέα τῷ ἄμεινον κλπ. καὶ οὐχὶ τῷ φαίνεται.—**ἄμεινον** τοῦ ἐγκαταμεῖναι καὶ ἀποθανεῖν.**

17. κορυβαντιῶντες· οἱ Κορύβαντες ἡσαν ἱερεῖς τῆς θεᾶς Κυβέλης τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ἢ ὅποια ἦτο θεοποιηθεῖσα ἢ γῆ. Ἐλατρεύετο δὲ αὔτη εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Φρυγίαν, ὅπόθεν ἡ λατρεία τῆς διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Κορύβαντες λοιπὸν οὗτοι ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας τῆς θεᾶς χορεύοντες μανιωδῶς, ὡς οἱ δερβίσαι τῶν μωαμεθανῶν, ὑπὸ τὸν ἡχὸν τῶν αὐλῶν καὶ ἀλλων μουσικῶν ὄργανων καὶ ἐκβάλλοντες ἀγρίας κραυγάς καὶ ποικιλοτρόπως παραφερόμενοι. Οἱ ἡχοὶ οὗτοι καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἔξωτερικῆς ἐπιδράσεως παρέμενον καὶ ἐβόμβουν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ ὄντα των, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀκούσουν ἄλλο τι.—**ἡχὴ** = ἡχώ.—**ὅσα γε τὰ νῦν ἔμοι δοκοῦντα** = κατὰ τὴν γνώμην τούλαχιστον, τὴν ὅποιαν ἔχω τώρα.—**πλέον ποιῶ** = κατορθώνω.—**καὶ πράττωμεν ταύτη** = καὶ ἀς κάμωμεν ἔτσι, ἀς ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν τὴν γραμμήν.—**ὑφηγοῦμαι** = ὑποδεικνύω.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ	σελ.	3 - 66
1. Εἰσαγωγὴ	»	5 - 8
2. Κείμενον	»	9 - 42
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις	»	43 - 66
II. ΚΡΙΤΩΝ	»	67 - 100
1. Εἰσαγωγὴ	»	69
2. Κείμενον	»	71 - 87
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις	»	89 - 100

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιόσημου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ο διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὗτὸν διώχεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Αρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 ('Εφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΣΤ' 1967 (VI) - ANTIT. 26.000 ΣΥΜ. 1524/10-4-67-1526/11-4-67
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ · ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ Ι. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε.

